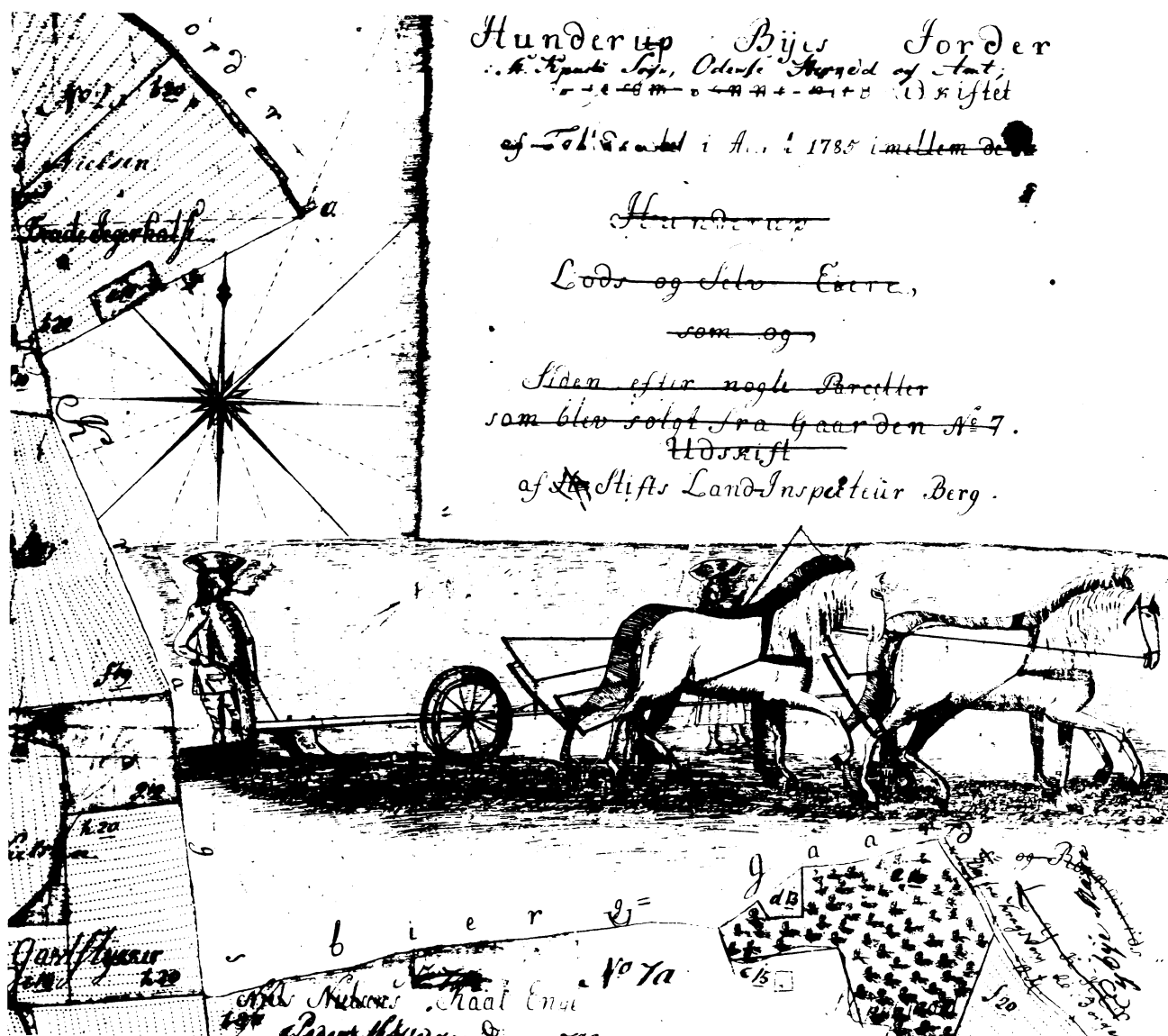

LANDSBYREGISTRERING I FYNS AMT

Historiske forhold

NYBORG KOMMUNE

FYNS AMTSKOMMUNE

Udvalget for teknik og miljø

1983

Indhold

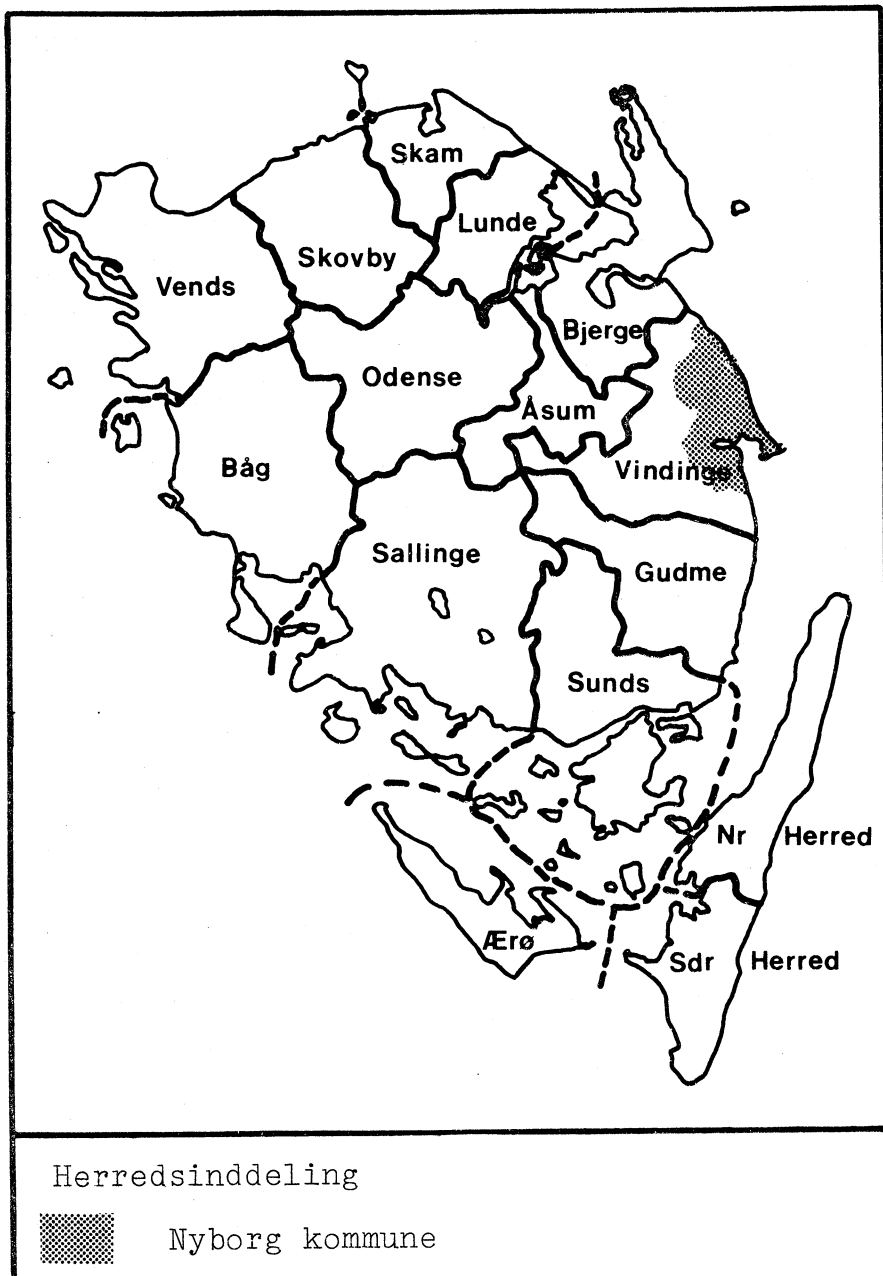

	Side.
Indledning	2
Herredsbeskrivelse	3
<u>Avnslev sogn</u>	
Avnslev	7
Korkendrup	21
Nordenhuse	33
Regstrup	45
Skalkendrup	57
<u>Bovense sogn</u>	
Bovense	69
<u>Nyborg sogn</u>	
Hjulby	81
<u>Vindinge sogn</u>	
Kogsbølle	93
Lamdrup	105
Rosilde	117
Sulkendrup	129
Vindinge	141

INDLEDNING

Denne rapport indeholder en undersøgelse og vurdering af de kulturhistoriske interesser i landsbyerne i Nyborg kommune.

For så vidt angår en nærmere beskrivelse af undersøgelsens baggrund og tilrettelæggelse samt forklaring til de anvendte skemaer og kort, henvises til rapporten LANDSBYREGISTRERING I FYNES AMT - FORELØBIG ORIENTERING, 1983.

VINDINGE HERRED - bebyggelsesudvikling 1500 - 1900.

Nyborg kommune omfatter en del af Vindinge herred. For at kunne sammenligne de enkelte landsbyers ressourcemæssige og udviklingsmæssige forhold bringes i det følgende en beskrivelse af bebyggelsesudviklingen i herredet fra år 1500 til år 1900.

VINDINGE HERRED.

Af det omkring år 1800 26.700 ha store herred var i 1688 opdyrket 45%, hvilket ligger tæt på Fyns gennemsnittet (47%). Agerjorden er som helhed af jævn kvalitet, og herredet er godt forsynet med eng. I 1682 var trevangsbruget overalt fremherskende. Af herredets 18 sogne fremhævedes i 1806 især Skellerup, Flødstrup, Ullerslev, Søllinge, Hellerup og Kullerup som værende i besiddelse af gode muldlerede jorder, medens de sydlige sogne, som støder op til Gudme og Søllinge herreder, har dårligere jorder med rødder og muldsand, men til gengæld gode skovforekomster. Der er desuden tale om betydelige kystskove i Avnslev, Nyborg, Vindinge og Frørup sogne. Her er der i 1500-1600-tallet tale om en betydelig ekspansion i form af skovenestegårde og fiskebols kolonier. Langt de fleste af herredets sogne har en jævn opdyrkningsprocent på 40-50. Under dette niveau falder kystsognene Nyborg og Avnslev, samt i herredets indre Hellerup. Markant over niveauet ligger kun Ørbæk, Frørup og Årslev sogne.

Indtil 1555 var Ferritslev sogn en del af Vindinge herred, men på denne tid nedlagdes kirken, og sognet lagdes sammen med Rolfsted sogn i Åsum herred. Til gengæld synes Pederstrup i Højrup sogn (og formentlig også Årslev sogn) at have ligget til Åsum herred i senmiddelalderen. Hjulby kirke nedlagdes ligeledes i 1555, og Hjulby lagdes til Nyborg landsogn. Mod syd har hovedgården Lykkesholm's ekspansion ind i Gislev sogn (nedlæggelse af landsbyen Ammendrup omkring 1600) bevirket en mindre forskydning af herredsskellet.

Udskiftningen gennemførtes som helhed tidligt og udførtes rimeligt godt. Omkring 1800 havde Herrested, Ørbæk og Refsvindinge sogne de fleste udflyttede gårde, medens Årslev,

Kullerup og Højrup sogne ikke havde en eneste. Bøndergodset til bl.a. Hellerup og Ravnholt godser blev egaliseret i forbindelse med udskiftningen.

Under Nyborg len hørte i senmiddelalderen omkring 100 selvejergårde og 70 fæstegårde svarende til 1/4 af herredets gårde. Inddragelsen af kirkegodset ved reformationen i 1536 betød for Fyn som helhed en fordobling af krongodset. Kronen kom hermed i besiddelse af stort set alt gods i Kullerup og Nyborg landsogne, medens man ejede over 50% af gårdene i Avnslev, Ullerslev, Frørup og Ørbæk sogne. Adelen var derimod på dette tidspunkt enerådende i Ellested og Refsvindinge sogne. Endnu omkring 1600 var der 55 selvejergårde tilbage i herredet, men deres andel var hurtigt svindende. Ved Enevældens indførelse i 1660 var krongodset stadig stort set intakt i herredet. Incl. de få selvejergårde havde kronen da 43% af gårdene. Som følge af krongodsudlæggene efter svenskerkrigen var denne andel dog i 1682 dalet til 30%. Krongodset afvikledes endeligt ved de store ryttergodsauktioner i 1700-tallet.

Blandt de adelige hovedgårde synes i 1400-tallet især Hellerup og Lykkesholm at have gjort sig gældende. Lykkesholm ejede ved midten af 1400-tallet hele Ellested sogn og yderligere en del gods, men ved denne tid opløstes godset for først at genopstå omkring 1580. Ved denne tid er tillige Ravnholt, Ørbækklunde og Ulfeldtsholm (Holckenhavn) stærkt på vej som storbesiddelser, og disse 4 godser ejede omkring år 1600 mere end halvdelen af deres respektive sogne. I 1660 var tillige Hellerup nået op på tilsvarende besiddelser. På denne tid havde Ravnholt gods et samlet hartkorn på 950 tdr., medens Holckenhavn havde 800 tdr. Hellerup 550 tdr., Lykkesholm 500 tdr. og Ørbækklunde 400 tdr. De øvrige 3 adelsgodser (Juelskov, Rørbæk, Hindemae) var alle små (100-200 tdr. htk.). I forbindelse med udlæg af krongods oprettedes i 1661 hovedgården Risinge og i 1672 hovedgården Raschenberg (Juelsberg). Den sidste blev oprettet af en parcel af Nyborg Slots ladegård. 100 år efter var Juelsberg det største gods med et tilliggende på i alt 89 bøndergårde. Holckenhavn havde tilsvarende 86 gårde, Hellerup 64, Ravnholt 54 og Lykkesholm 48. Ingen af de øvrige godser nåede over 40 gårde. Juelsberg havde på denne tid stamhusstatus, medens Holckenhavn havde baronistatus. Ravnholt og Hellerup var tillige samlet i et stamhus.

Allerede omkring 1800 var Hindemae i færd med at sælge sit bøndergods fra. I 1850 var overgangen til selveje nået halvvejs, og endnu i 1895 var hver 5. gård i fæste. Overgangen til selveje skete således som helhed sent.

Antallet af gårde synes stabilt i 1500-1600-tallet (i statistikken for 1664-tallet er en række bolshuse regnet for gårde), idet nyoprettelser i kyst- og skovområder øjensynlig har opvejet tab som følge af hovedgårdseksansion. I 1500-1600-tallet lagdes i Vindinge herred landsbyerne Rørbæk, Risinge, Kogstved, Hellerup, Atterup og Ammendrup under hovedgårdsmark. I 1700- 1800-tallet endvidere Ruegårde, Hagendrup og Biskoptorp. Det ser ud til, at 1700-tallet indebar en mindre nedgang i gårdtallet, der til gengæld ekspanderede med 30% i løbet af det 19. årh. Husene udgjorde i 1664 27% af gårdtallet (i 1688 er de ufuldstændigt angivet). De opnåede jævnbyrdighed med gårdtallet omkring 1800, og i 1895 var der mere end to huse for hver gård. I forbindelse hermed fordobledes befolkningstallet fra 1787 til 1901.

Gårdene var i 1684 gennemsnitlig af normal størrelse i forhold til hele Fyn. Gårdene havde allerede da en påfaldende jævn hartkornsfordeling, og der foretoges yderligere en lang række egaliseringer i 1700-tallet af og til endog på sogneniveau.

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1660			297	50	175	101	212	37
1850	356	483	fæstere		393	637		
1895	641	1396			163	345		

STATISTIK

Areal: o. 1800: 26900 ha., heraf opdyrket 1682: 45%.							
Tønder hørkorn	1864	1688	1844	1903			
	7100	4720	4635				
Bebyggelsesenheder:							
		1572	1664	1688	1805	1850	1895
Gårde:		652 ¹⁾	691	666	629	761	816
Huse:			188		610		
Huse m/ jord:				67		877	1217
Huse u/ jord:				127		243	524
I alt:			874	860	1239	1881	2557
Størrelsesfordeling i tønder hørkorn: (bøndergårde)							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664	107	183	391	9,4			
1688	160	380	116	6,4			
1850	272	384	88	5,4			
1895	432	328	49	5,0			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:							
Børn:							
I alt:	7439	11618	14326				

1) Foruden en 10-20 småbol i Frørup sogn.

AVNSLEV

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------

Navn: Avnslev	Navnetype: -lev
-----------------------------	-------------------------------

Bemærkninger:

Avnslev er nævnt første gang 1231 i formen agnslef. Forleddet er sandsynligvis en form af mandsnavnet, glda. Aghin. Efterleddet er lev, glda. lef, som sandsynligvis betyder arvegoðs.

Anlægstype:

Adelby

Anlæggelsestidspunkt:

Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Det 1758 af Anna Elisabeth Hamann, enke efter kancelliråd Jens Dreyer til Raschenberg, oprettede hospital ved kirken er nu sognemuseum.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger dels op til den nord sydvestgående bygade, dels ved en forgrening mod øst, der munder ud i en plads, som gårdene ligger orienteret mod. Husene ligger dels spredt mellem gårdene, dels i en koncentration midt i byen. Kirken ligger isoleret fra byen vest for denne.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby	☒ agerorientering	☐ skovorientering	☐ åorientering
☐ randby	☒ engorientering	☐ kystorientering	

c. Udskiftning
år: 1794-95   figur: Stjerneudskiftning.

d. Udflytning
 ved udskiftningen
 efter udskiftningen   19 gårde

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1
vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Østfyn. Tunneldal og hedesletter med terrænskrænter med spredte hatformede bakker.

jordbund: Overvejende moræneler med mindre forekomster af ferskvandstørv.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er kun naturligt afgrænset mod syd og sydøst.

☐ overvejende
☒ overvejende agerjord med større indhold af eng
☐ blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 80% af gårdene er flyttet ud. De udflyttede gårdes tomter er blevet bebygget med huse. Den nordlige del af byen er tillige blevet stærkt udbygget og de fleste gårde ligger der endnu. Vejforløbet er bevaret, men der er kommet en del nye veje til i den nordlige del.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Ejerlavet gennemskæres af hovedvej A 1, ved hvilken der er opstået en del hussamlinger. Den vestlige del af ejerlavet er præget af mange enkeltliggende gårde.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 1002 ha., heraf er 40% opdyrket i 1682.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	219	141	189				
Bebyggelsesenheder: Incl. Skrøbeshave og Teglgård.							
	1568-72	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	23	23	26	25	26	30	29
Huse:	4	12	4		1		
Huse m/ jord:						40	43
Huse u/ jord:				2		15	47
I alt:	27	35	30	27	27	85	119
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: Incl. Skrøbeshave og Teglgård.							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
(40%)	1664	3	9	14	8,7		
(56%)	1688	9	12	4	5,6		
(43%)	1844	13	8	9	5,8		
(38%)	1903	10	14	5	5,9		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	190	278	421			
	Børn:	97	153	135			
	I alt:	287	431	556			

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	2		22	4			2	
1844	17	30			13	25		
1903	22	70			7	20		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 1002 ha store ejerlav var i 1682 kun opdyrket 40%, hvilket er i overensstemmelse med ejerlavets store indhold af eng og skov. Ejerlavet takseredes som følge af den ekstensive udnyttelse ret lavt til 141 tdr. htk. i 1684 mod 189 tdr. i 1844. Omkring 1500 omtales Avnslev Alykkeskov, der da var delt i to bol til henholdsvis selvejergårdene og præsten. Af det oprindelige ejerlav er udskilt en række torper: Regnstrup, Skalkendrup og Korkendrup. At dømme efter kirkens isolerede placering og Avnslevs ejendommelige dobbelt-by struktur kunne det tænkes, at der ligger en forgængerbebyggelse ved kirken. Ud mod kysten opstod i 1500-1600-tallet en række fiskerhuse og fiskelejer, heriblandt Norenhus. Et sådant fiskerhus, gav i 1667 en afgift på $\frac{1}{2}$ tdr. saltet bæltssild, 1 skæppe gode nødder og 3 hoveridage om året. Gården Skrøbeshave i ejerlavets østlige del nævnes fra 1500.

Avnslev stjerneudskiftedes i 1794-95 og siden er 19 gårde flyttet ud.

Byen rummede i højmiddelalder en del selvejergods og var i 1200-tallet fjerdingeby i herredet. I 1537 var der 3 selvejergårde i byen. Her foruden havde kronen 2 fæstegårde, ligesom der var et betydeligt indslag af kirke-gods. I 1462 erhvervede Skt. Hans Kloster 1 gård i Avnslev, medens Nyborg præsten erhvervede 1 gård i 1472. I 1664 var kronen dominerende, idet kirkegodset (Nyborg og Avnslev kirker og præsten, Odense Hospital) udgjorde ikke færre end 10 gårde heraf. I forbindelse med krongodsets frasalg overgik en stor del af godset til den nyoprettede hovedgård Juelsberg, der i 1775 havde 13 gårde (incl. Skrøbeshave), medens Hindemae på dette tidspunkt havde en enkelt gård. Endnu i 1844 var Juelsberg gods intakt, medens den øvrige del af byen da var overgået til selveje. I 1903 var der stadig et betydeligt antal fæsteheder tilbage.

Antallet af gårde synes svagt stigende fra 1500-1700-tallet. Overgangen til selveje ledsagedes af moderat ekspansion i gårdtallet. Hustallet er påfaldende højt i 1610 formentlig som følge af, at fiskehusene langs kysten er medregnet. I det 19. årh. ekspanderede hus- og befolkningstallet i normalt omfang.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små.

Byen synes aldrig egaliseret. Byen blev stærkt ødelagt under svenskekrigene 1657-60. Ved kirken ligger et hospital fra 1758, der nu er indrettet til museum. I en lille skov ved Skrøbeshave findes højryggede agre.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

1. Anlægstype. Den store kirke-adelby af før-vikingetids navneendelsen -lev er centralplaceret i sit ejerlav og har ager/eng orientering. Byformen er en todelt udgave af slynget-vejby typen. Kirken ligger isoleret vest for byen og vidner måske om en forgængerbebyggelses placering. Af det oprindelige større ejerlav er udskilt torperne Regnstrup Skalkendrup og Korkendrup. I kystskovbæltet anlagdes enkeltgården Skrøbeshave før 1500 og i de følgende århundreder opstod fiskerlejet Nordenhuse.
2. Udviklingstype. Byen havde i 1200-tallet centralfunktion i ledingsinddelingen (fjerdingsby). I senmiddelalderen domineredes den af kron- og kirkegods. Efter krongodsudlæggene blev den nyoprettede hovedgård (i 1672) Juelsberg dominerende godsbesidder. Overgangen til selveje skete etapevis og ledsagedes af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en lidt atypisk anlægstype med nogle udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst og nybebygget.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn, men præges af hovedlandevej og nyere bebyggelser.
3. Særlige relikter: kirke, hospital.
4. Arkæologiske interesser: Gammelbytomt.

Bondemose

Pøjse Høje

25
Avnsbjerggård

7 km
Lsalgård

Trsf

Overby

Kristiansminde

23 km
Avnslev

Alle No 8
Linger, Hans Wilb Rasmus
No 8
No 8

No 7
659370
Skallekrogen
Peder
No 7
No 7
No 7

14670
Dalen
Nilledals Ugre

35040
349470
Bogense Nge Agre

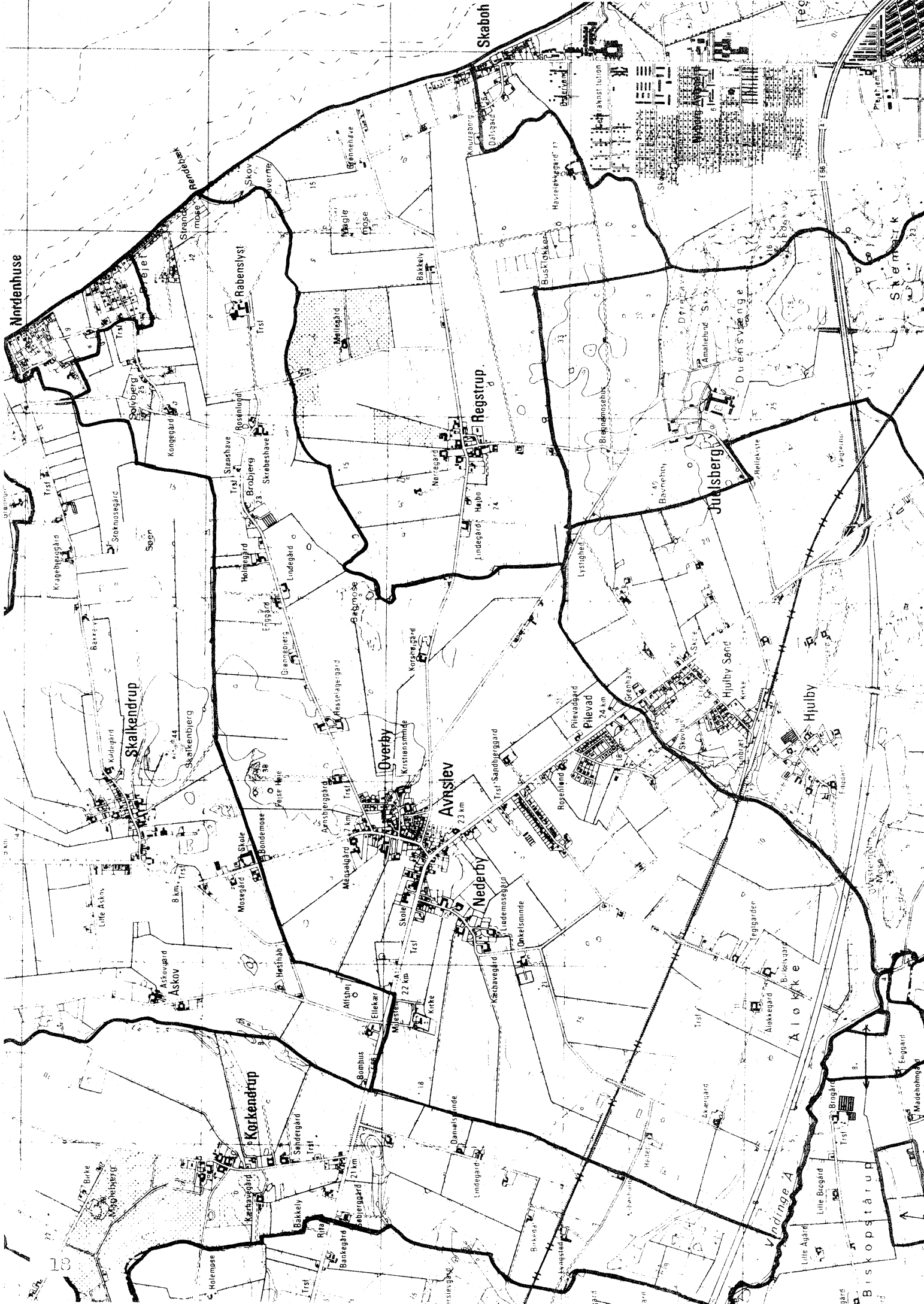
No 22
35940
No 22

No 2
223060
Krogvad Jerng

No 2
Nilsen's Agre
Madsen

No 9
Hans Peter
No 9
No 9
No 9

Hjulle Ugre

Nordenhuse

Skaboh

Nordenslyst

Skalkendrup

Overby

Avnslev

Nederby

Juulsberg

Hjulby

Korkendrup

Aiøkke

Vindinge A

Biskopstårup

3 km

8 km

23 km

8 km

22 km

21 km

7 km

23 km

24 km

24 km

25 km

25 km

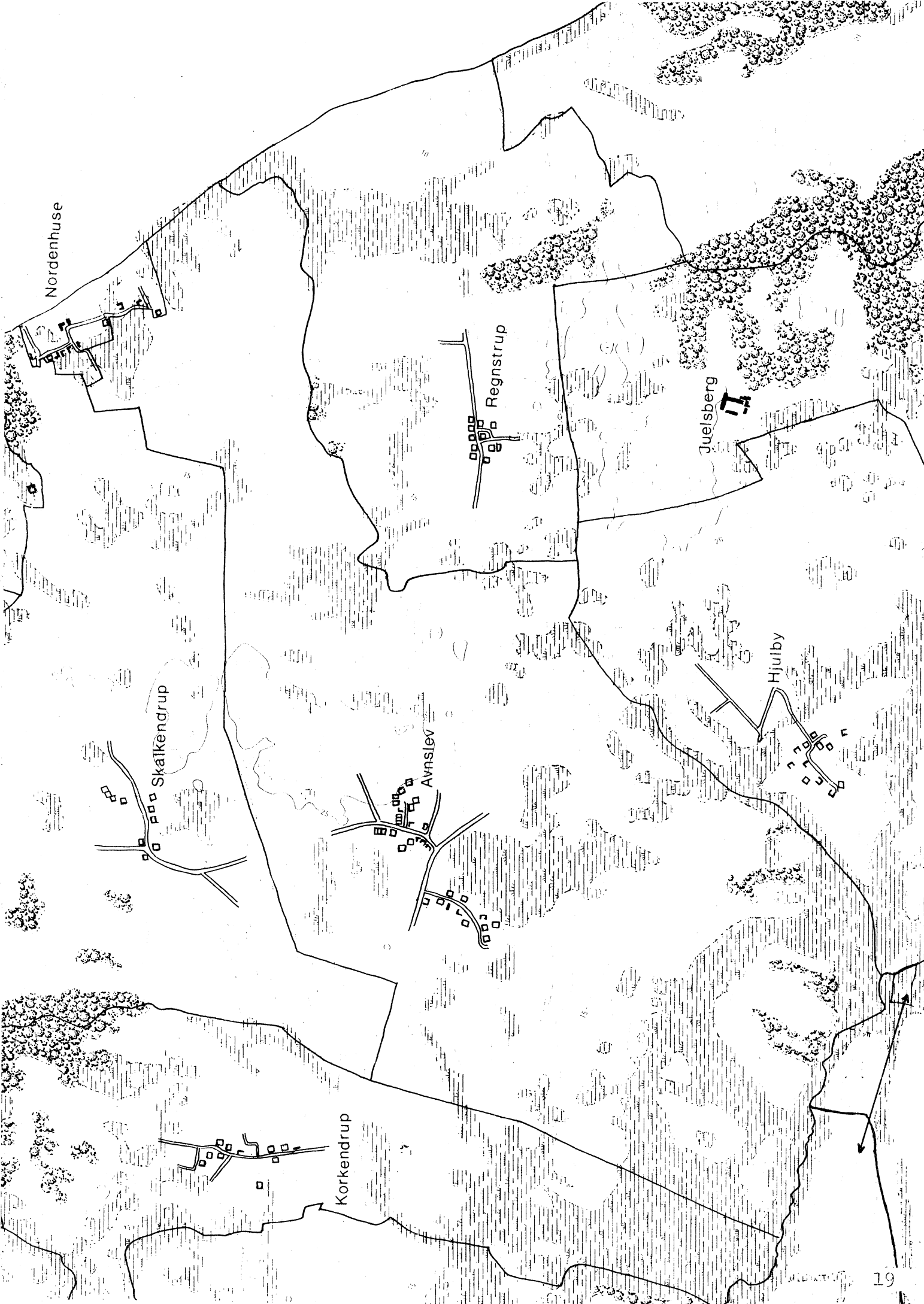
23 km

23 km

18

18

Nordenhuse

Skaikendrup

Regnstrup

Juelsberg

AVASLEV

Hjulby

Korkendrup

KORKENDRUP

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------

Navn: Korkendrup	Navnetype: -torp
----------------------------	----------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Korkendrup er nævnt første gang 1433 i formen Korpedorpp. Forleddet er et tilnavn, gl'da. Korpi, som er afledt af navneordet, gl'da. torp, som betyder ravn.</p>
--

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

<p>Bemærkninger:</p> <p>En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Adelbyen er i dette tilfælde Avnslev.</p>

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slyngtet vejby.

Gårdene ligger ved den slyngede bygade og ved forgreninger til denne. Bygaden går nord-syd. Gårdene ligger i to afdelinger med et relativt stort mellemrum imellem.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skvorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1794-95   figur: Stjerneudskiftning.

d. Udflytning

ved udskiftningen
 efter udskiftningen   1 gård.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Østfyn. Tunneldale mod vest. Hedesletter mod syd.

jordbund: Moræneler med en del forekomster af ferskvandstørv -ler og -dynd mod sydvest.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Avnslev og dele af grænsen til Skalkendrup.

 overvejende overvejende   med større indhold af blandingsøkonomi med   ager, eng og skov.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun en af gårdene er flyttet ud og dens tomt er frilagt. Tofteskel-
lene er delvis bevarede flere steder. Vejforløbet og gadekøret ved
gård nr. 4 er bevaret. Der er kun bygget enkelte nye huse i selve
byen, men en del syd for byen ved hovedvej A 1. En del af udskift-
ningshegnene, der går op til gårdene er bevaret.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med
mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Eng - og moseareal bevaret i den sydlige del.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Avnslev

STATISTIK

Areal: 413 ha., 749 tdr.l. heraf er 47% opdyrket i 1682.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	98	74	73				
Bebyggelsesenheder: Sandsynligvis incl. Grønholtgård.							
	1568-72	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	10	11	10	11	9	10	12
Huse:	1	4	2	-	3		
Huse m/ jord:						5	9
Huse u/ jord:						1	3
I alt:	11	15	12	11	12	16	24
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
(60%)	1664	-	5	5	9,8		
(45%)	1688	3	5	3	6,7		
(90%)	1844	1	9	-	7,0		
(67%)	1903	4	8	-	5,9		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	67	78	112			
	Børn:	32	40	27			
	I alt:	99	118	139			

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	4		5	1			1	1
1844	2	2			8	4		
1903	9	9			3	3		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 413 ha store ejerlav var i 1682 opdyrket 47%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes i 1684 til 74 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende til 73 tdr.htk. Byen har mod syd ret store engarealer. Korkendrup er udflyttet og udparcelleret fra Avnslev.

Byen stjerneudskiftedes i 1794 og siden er 1 gård flyttet ud.

Byen domineredes i senmiddelalderen af kronen. Under Nyborg len fandtes i 1537 5 selvejergårde foruden 1 kronfæstegård og 1 kirkegård. I 1464 fik Christoffer Lykke ved skifte 2 gårde i Korkendrup. I 1664 havde kronen i alt 9 gårde i byen, medens Rørbæk hovedgård havde den sidste gård. I forbindelse med krongodsudlæggene efter svenskekrigene opstod hovedgården Juelsberg, der i 1775 havde 8 uegaliserede gårde i byen foruden 3 huse. Endnu i 1844 var Juelsbergs gods intakt og overgangen til selveje var ikke afsluttet i 1903.

Antallet af gårde lå på 10 i 1500-1600-tallet, men svandt til 9 i forbindelse med en egalisering i 1700-tallet. Overgangen til selveje ledsagedes af en beskeden gårdekspansion, ligesom hus- og befolkningstallets vækst i det 19. årh. ligger klart under det normale. Gårdene var i 1684 af normal størrelse. Byen egaliseredes af Juelsberg inden 1775 på et hartkornsniveau a 8-1-3- $\frac{1}{8}$.

Bygrænsen mellem Korkendrup og Avnslev blev rettet meget ud ved udskiftningen.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

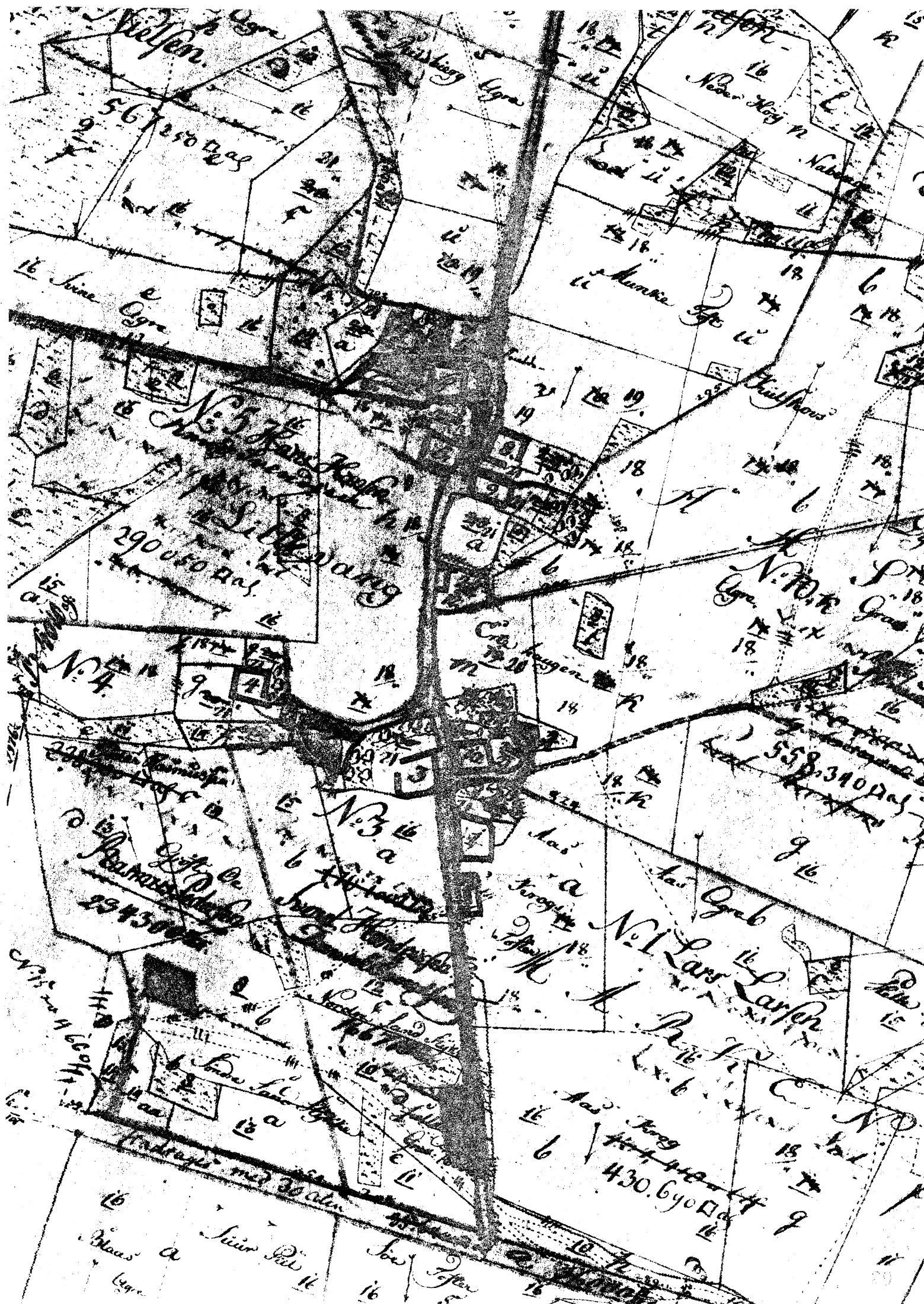
1. Anlægstype. Den middelstore udflytterby af vikingetids- middelalder navnetypen-torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er slynget vejby i en todelt udgave.
2. Udviklingstype. Byen domineredes i senmiddelalderen af krongods (herunder selvejergårde). I forbindelse med krongodsudlæggene skabtes i 1672 hovedgården Juelsberg, der blev dominerende godsbesidder og gennemførte en egalisering inden 1775. Overgangen til selveje skete sent og ledsagedes af beskeden vækst.

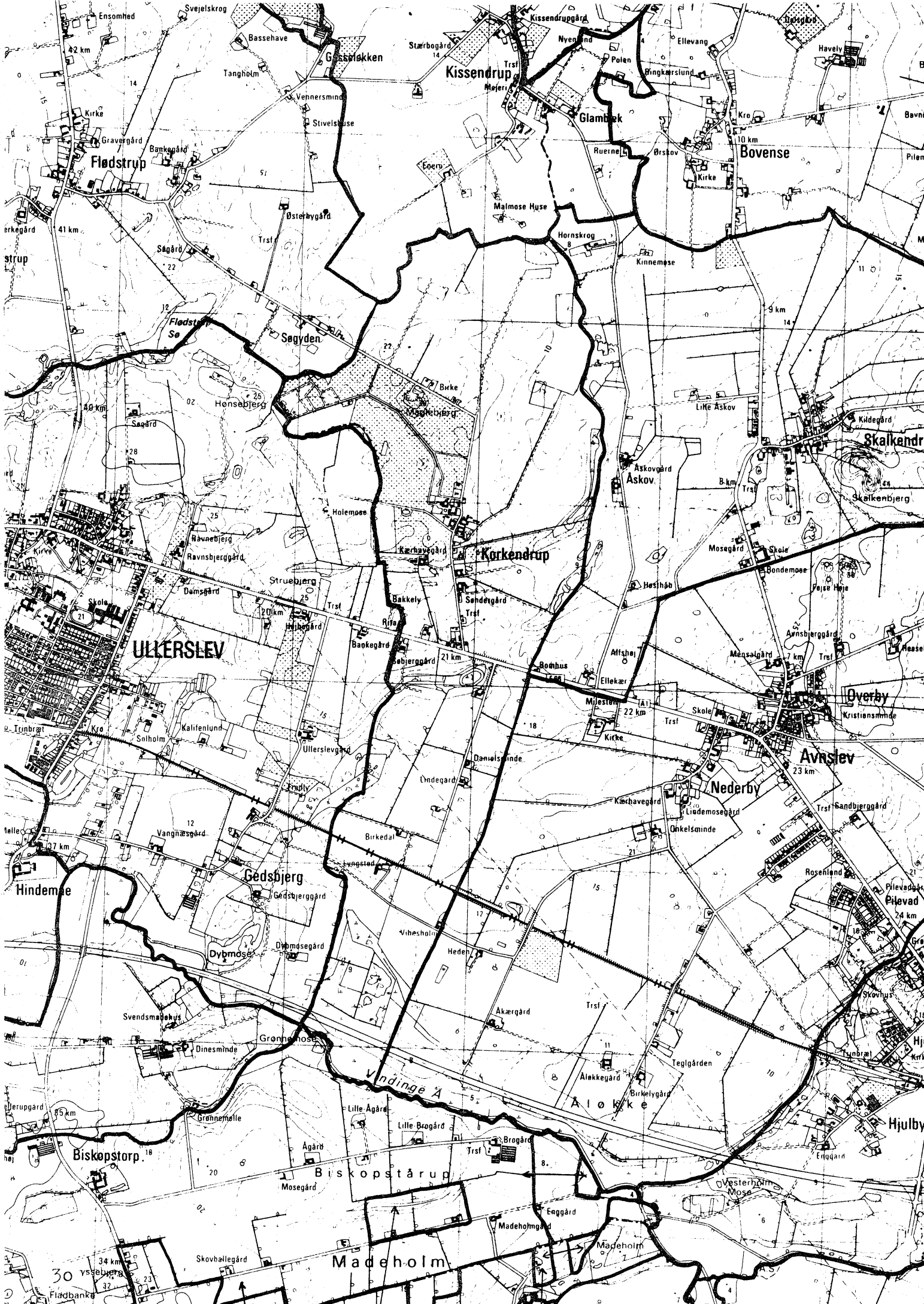
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig, forholdsvis typeren anlægstype med træg udvikling.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

1. Bytomten er forholdsvis velbevaret.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn samt større eng- og mosearealer, men er præget af hovedlandevej og jernbane.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: en frilagt gårdtomt.

Ensomhed

Svejlskrog

Bassehave

Tangholm

Gasslakken

Vennersminde

Stivelshuse

Stårbogård

Kissendrupgård

Nyend

Polen

Ellevang

Bingkerslund

Kro

Havelv

Bavner

Pilemø

42 km

14

51

14

14

14

14

14

14

14

14

14

14

14

14

14

14

14

Kirke

Gravengård

Bankegård

Flødstrup

Vennersminde

Stivelshuse

Stårbogård

Kissendrup

Nyend

Polen

Ellevang

Bingkerslund

Kro

Havelv

Bavner

Pilemø

10 km

10 km

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

erkegård

41 km

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

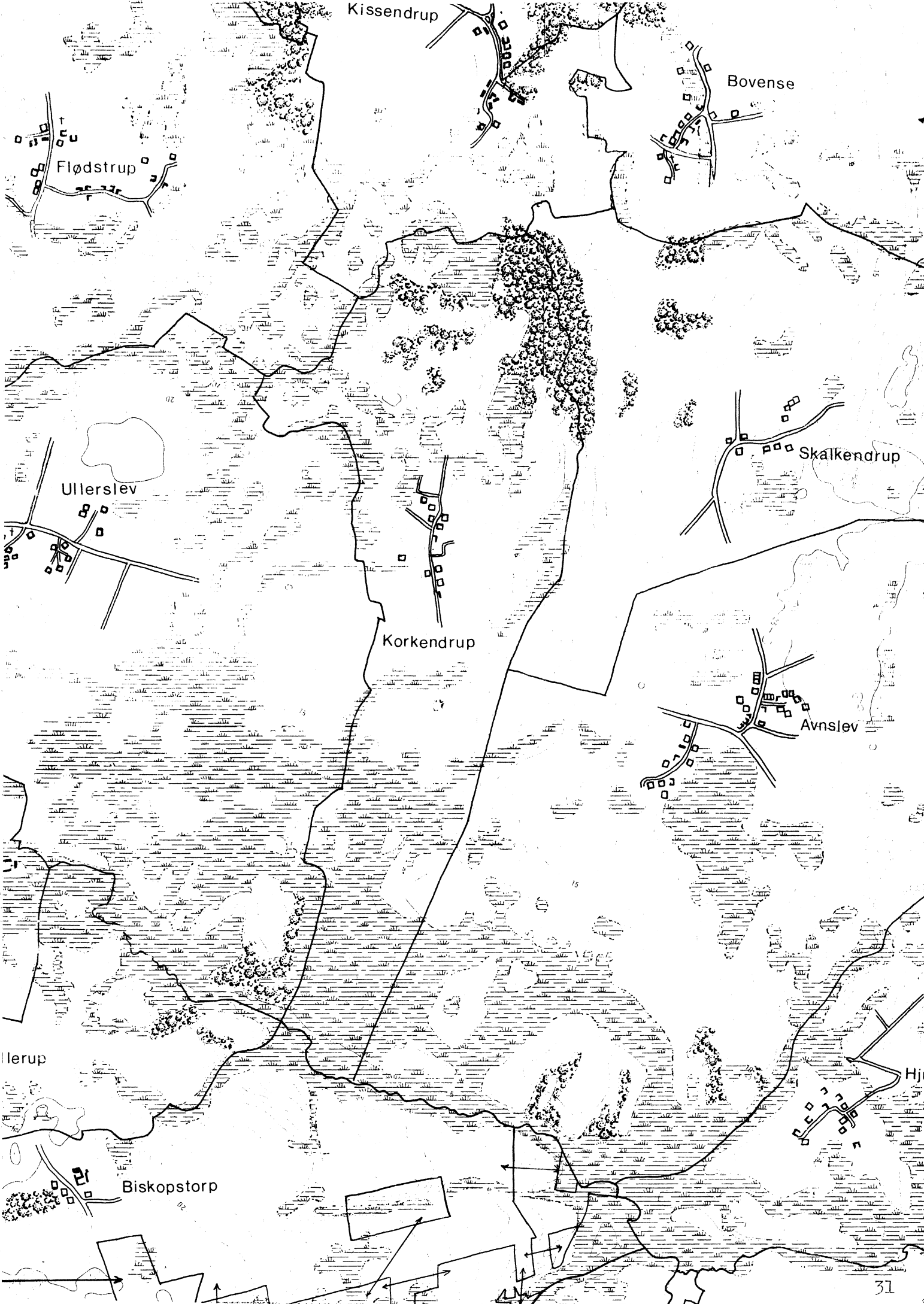
22

22

22

22

22

Kissendrup

Bovense

Flødstrup

Ullerslev

Korkendrup

Skalkendrup

Avnslev

Hjerup

Biskopstorp

Hju

NORDENHUSE

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------

Navn: Nordenhuse	Navnetype: Nordenhuse
----------------------------	---------------------------------

Bemærkninger: Nordenhuse er nævnt første gang 1664 i formen Nørre Fiskerhusene. Bebyggelsen kaldtes tidligere for Agetved (nævnt fra 1579).

Anlægstype: Fiskerleje	Anlæggelsestidspunkt: 1500-tallet
----------------------------------	---

Bemærkninger:

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Området er bebygget med sommerhuse.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 25 ha. 45 tdr.l. I 1682 oplyses at 64,9 tdr.l. var opdyrket?							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	16	12	5				
Bebyggelsesenheder:							
		1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:			6	3	-	1	2
Huse:		1	4		16		
Huse m/ jord:				6		14	5
Huse u/ jord:				3		-	3
I alt:		1	10	12	16	15	20
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
(83%)	1664	5	1	-	2,7		
(66%)	1688	2	1	-	3,3		
(100%)	1844	1	-	-	1,5		
(100%)	1903	2	-	-	1,5		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	46	68	125			
	Børn:	36	41	60			
	I alt:	82	109	185			

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			6	4				
1844	1	7				7		
1903	2	11				7		

Udviklingsbeskrivelse:

Den lille fiskerbols koloni nævnes første gang (under navnet Agetved) i 1579 og bebyggelsen er næppe stort ældre. I 1664 bestod bebyggelsen af en enkelt større gård, samt 5 småbol a 1-2 tdr.htk. med en landgilde, der fortrinsvis bestod af torsk. Svarende hertil oplyser præsteindberetningen fra 1667, at der fandtes 8 fiskerhuse i sognet. Agetveds ejerlav er udparcelleret af Avnslev, og der har formentlig været fællesskab mellem de to byer langt op i tiden. I 1684 takseredes Agetved for 12 tdr. htk. men en del af denne jord er givetvis senere regnet til Avnslev, i hvert fald sattes takseringen i 1844 ned til 5 tdr.htk.

Byen blokudskiftedes i 1794. I 1579 mageskiftede Glorup en gård i Agetved til kronen, der i 1664 ejede hele bebyggelsen. I forbindelse med krongodsudlæggene udlagdes bebyggelsen til Skovsbo og den nyoprettede hovedgård Juelsberg. De to godser havde sidst i 1700-tallet tilsammen 5 bolshuse a $\frac{1}{2}$ tdr. htk. og 1 hus uden htk. Overgangen til selveje var endnu langt fra afsluttet i 1903. I 1600-tallet fandtes kun én egentlig gård i ejerlavet. Resten var bolshuse a $\frac{1}{2}$ -1 tdr.htk. I 1774 var antallet af bolshuse nået op på 16 og i 1787 opgøres antallet til 1 bonde- og jordbruger samt 14 husfæstere og fiskere.

Overgangen til selveje ledsagedes af moderat bebyggelsesvækst.

Som følge af sin karakter af fiskebolskoloni havde Agetved/Nordenhuse fra sin anlæggelse et ret egaliseret præg.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

1. Anlægstype. Den lille fisker-bols koloni er anlagt i Avnslevs strand-skove sidst i 1500-tallet. Bebyggelsen er kystorienteret og byformen løs. Enhederne er små, $\frac{1}{2}$ -1 tdr.htk., således som det er typisk for fiskerbolskolonier.
2. Udviklingstype. Byen domineredes i 1600-tallet af kronen, og efter krongodsudlæggene af den nyoprettede hovedgård Juelsberg. Antallet af enheder ekspanderede jævnt i 1600-1700-tallet. Overgangen til selveje skete ret sent og ledsagedes af moderat ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og forholdsvis typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Mindre interesse.

1. Bytomten er opløst og nybebygget.
2. Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning og er præget af sommerhusbebyggelse.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: en frilagte gårdtomt.

Praesteskov

Nordenhu

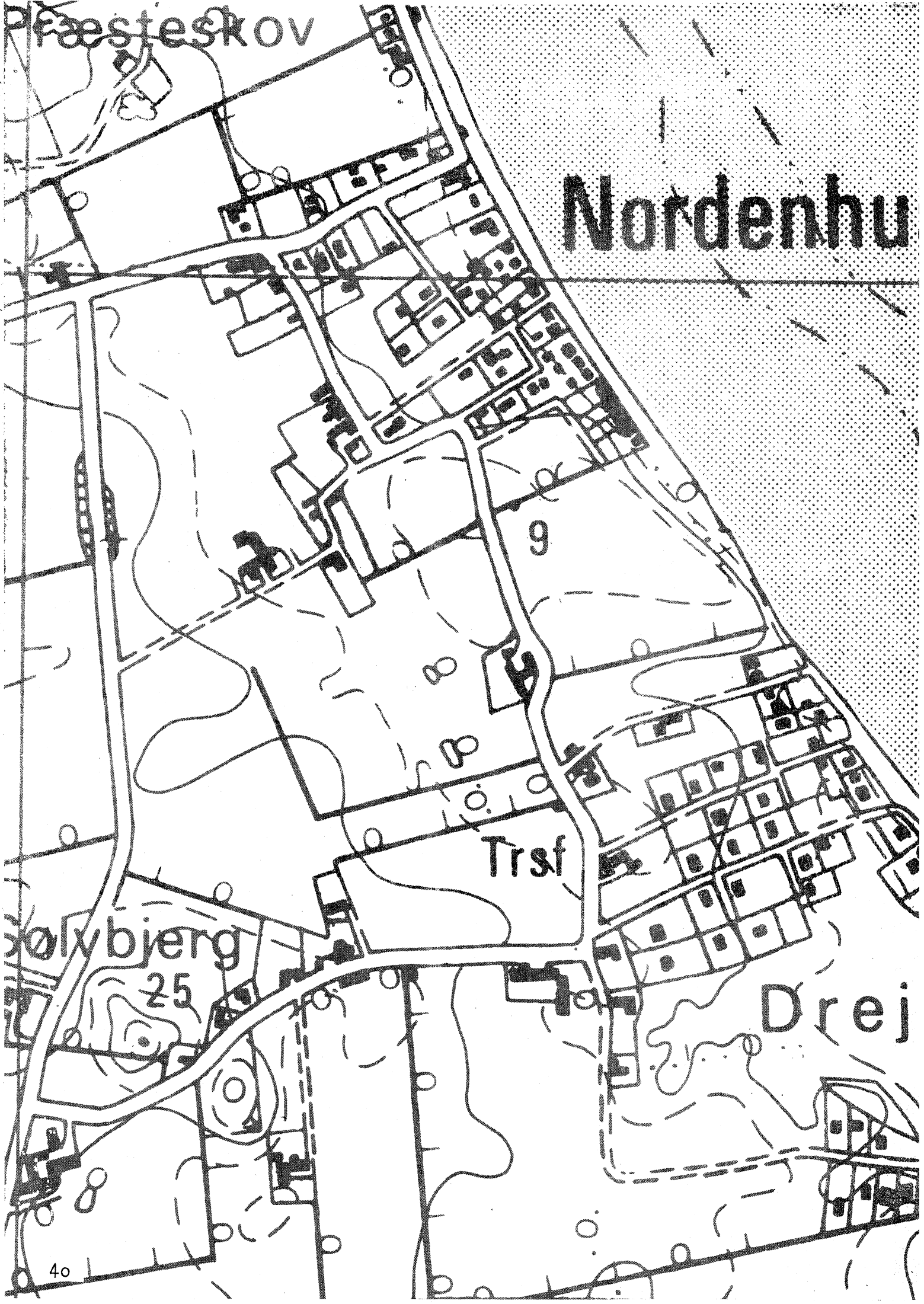
9

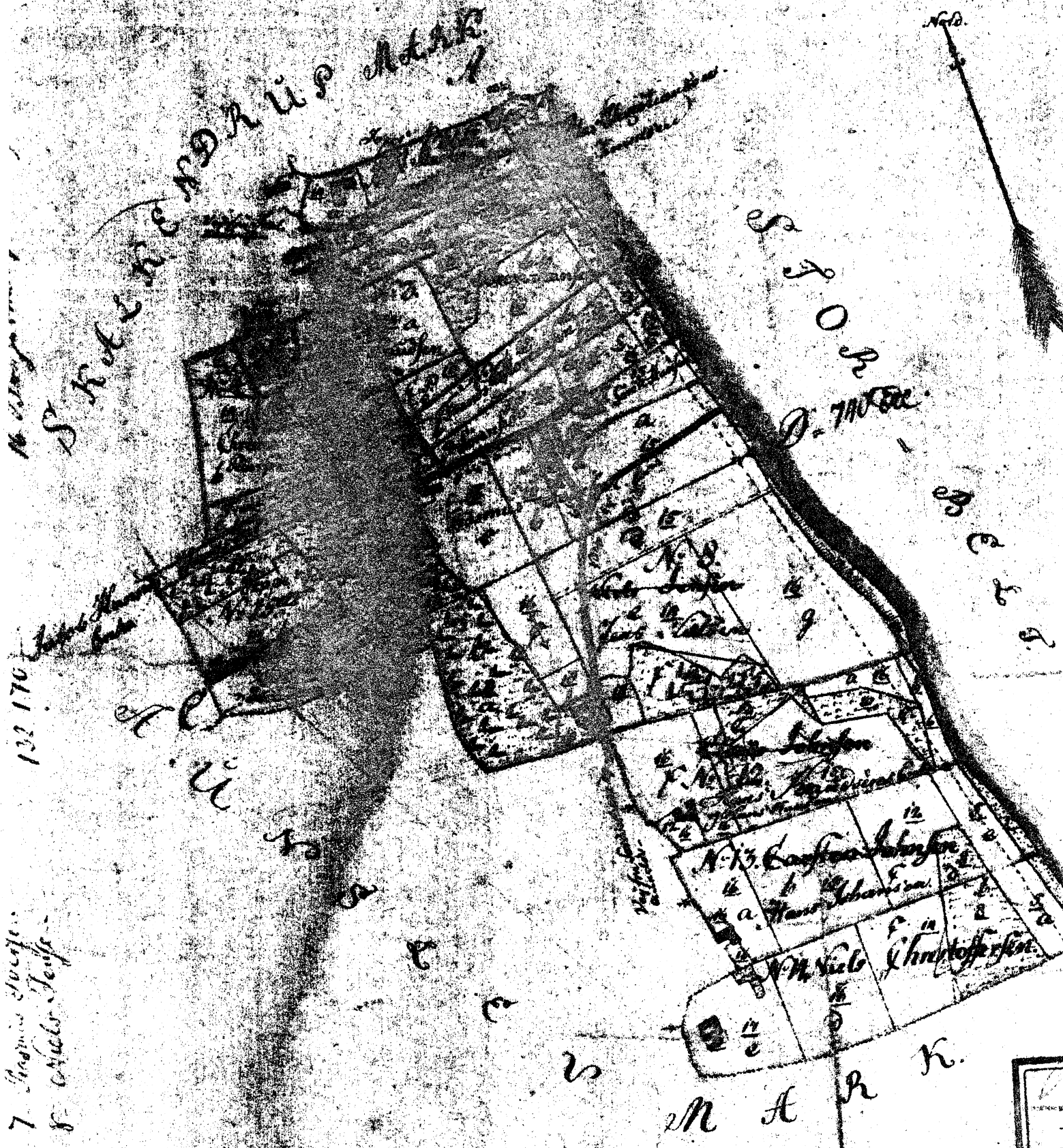
Trsf

Solbjerg

25

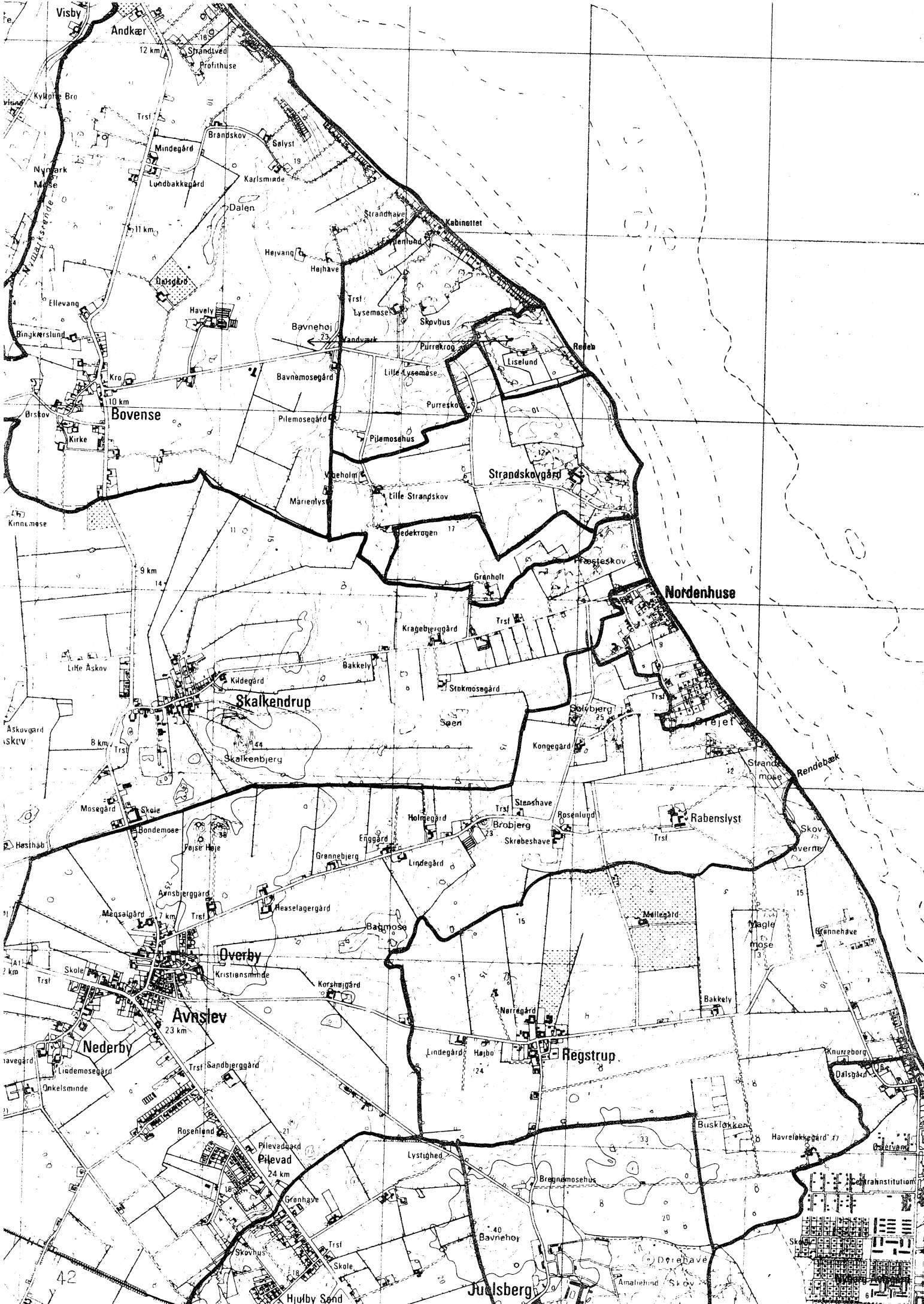
Drej

Maalston Paa 1000 Alen.

A handwritten note at the bottom of the page, partially obscured and difficult to read. It appears to be a legal or historical record, possibly mentioning a date like "1726" and some names or titles. The text is written in a cursive script and is somewhat faded.

Visby

Andkær

12 km

Mindegård

Lundbakkegård

11 km

Dalsgård

Havely

10 km

Bovense

9 km

14

11

15

14

8 km

8 km

8 km

7 km

7 km

7 km

7 km

7 km

23 km

23 km

24 km

24 km

24 km

24 km

24 km

24 km

24 km

Strandved

Profithuse

Brandskov

Salyst

Karlsmejde

Dalen

Højvang

Højhave

Trst

Lysemose

Skovhus

Purra Kro

Lille Lysemose

Purreskov

Liselund

Repeh

Bavnemosegård

Pilemosegård

Pilemosehus

Væholm

Marielyst

Lille Strandskov

Bedekroen

17

Granholt

Krageberggård

Trst

Stokmosegård

Søen

Solvbjerg

25

25

16

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

Strandhave

Kabinettet

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

Strandhave

16

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

16

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

16

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

16

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

16

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

16

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

16

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

19

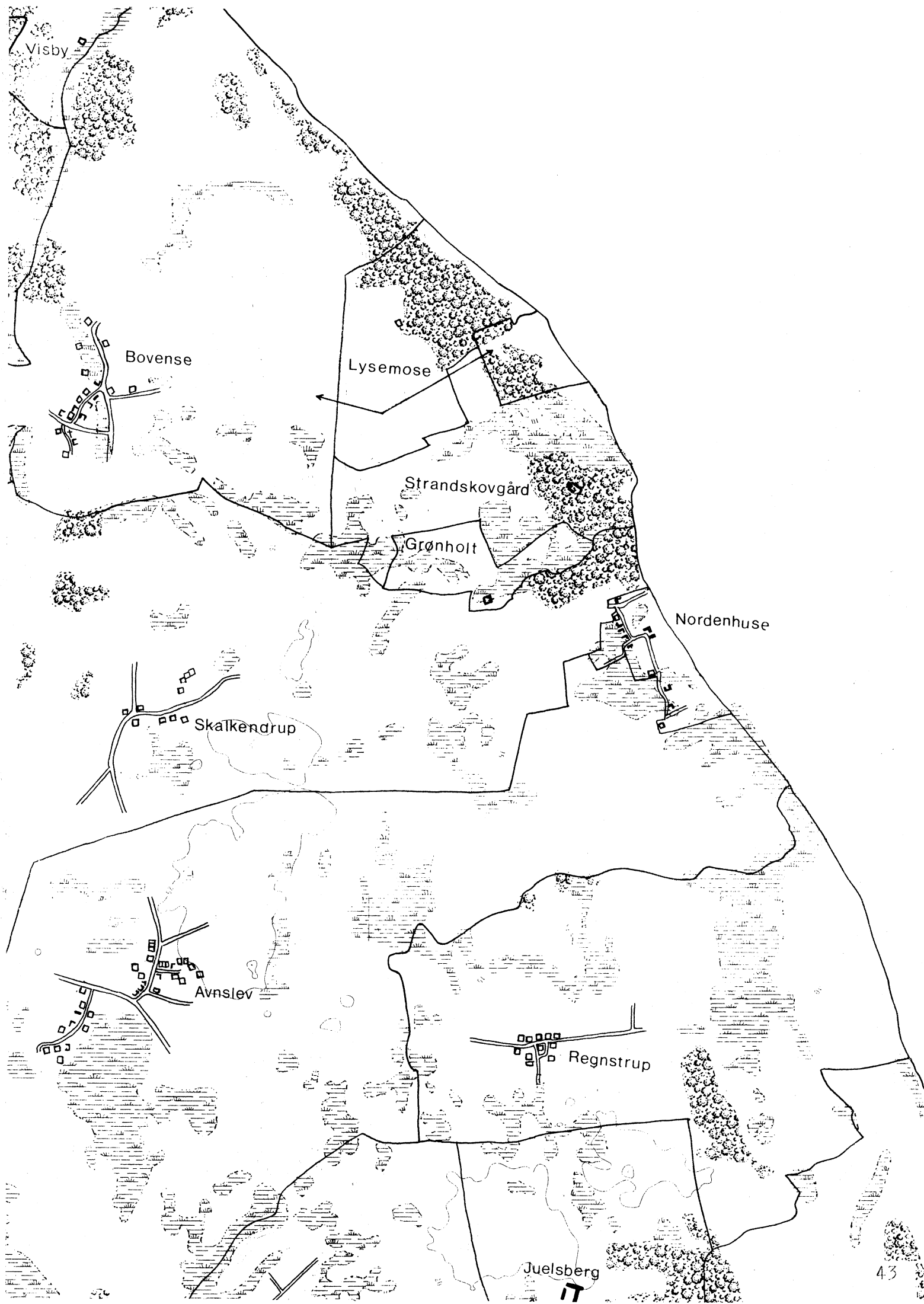
19

19

19

19</

Visby

Bovense

Lysemose

Strandskovgård

Grønholt

Nordenhuse

Skalkendrup

Avnslev

Regnstrup

Juelsberg

REGSTRUP

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------

Navn: Regstrup	Navnetype: -torp
--------------------------	----------------------------

Bemærkninger: Regstrup er nævnt første gang 1540 i formen Rextroppe. Navnets sene overlevering gør en tolkning uvis. Forleddet kan være tilnavnet glða. Rek. Efterleddet er torp, glða. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

Bemærkninger: En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Adelbyen er i dette tilfælde Avnslev.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 60% af gårdene er flyttet ud. Den ene af gårdtomterne er frilagt (nr. 5). De øvrige tomter er blevet bebygget med huse. En del tofteskel er helt eller delvis bevarede. Vejforløbet er bevaret, men fortjen er væk.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Mose- og engareal bevaret ved kysten.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 400 ha. heraf er 52% opdyrket i 1682.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	110	92	76	

Bebyggelsesenheder:

	1568-72	1600-10	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:	12	12	12	12	12	11	10
Huse:		2	-	-	4	10	
Huse m/ jord:							5
Huse u/ jord:							4
I alt:	12	14	12	12	16	21	19

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(100%)	1664	-	-	12	9,2
(92%)	1688	-	11	1	7,7
(100%)	1844	-	11	-	6,5
(78%)	1903	5	5	-	5,0

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	79	97	96
Børn:	33	27	34
I alt:	112	124	130

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Avnslev

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			12					
1844					11	10		
1903	9	3			1	6		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 400 ha store ejerlav var i 1682 opdyrket 52%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes på grund af den intensive udnyttelse ret højt i 1684 til 92 tdr. htk. mod 76 tdr. i 1844. Hovedgården Juelsberg (Raschenberg) oprettedes i 1672 i forbindelse med krongodsudlæg af gården Bagnegård og jord fra Nyborg Ladegård. I 1742 overførtes hovedgården fra Nyborg til Avnslev sogn. Rejstrup er oprindelig udflyttet og udparcelleret fra Avnslev.

Rejstrup blokudskiftedes i 1805 og siden er 7 gårde flyttet ud.

Rejstrup lå i 1537 samlet under Nyborg Ladegård, der var nabo til landsbyen. Endnu i 1664 lå byens 12 egaliserede gårde samlet under Nyborg. I forbindelse med krongodsudlæggene overgik Rejstrup til den nyoprettede Juelsberg hovedgård. Inden 1775 egaliserede Juelsberg på ny landsbyen, der da bestod af 12 gårde a 8-0-0-1½ tdr.htk. og 5 huse uden htk. Endnu i 1844 lå landsbyen samlet under Juelsberg.

Antallet af gårde er uforandret 12 fra 1537 til 1787. I løbet af det 19. årh. daler gårdtallet til 10. Hus- og befolkningseksponen i det 19. årh. var særdeles beskeden.

Gårdene var i 1684 forholdsvis store. Byen egaliseredes første gang mellem 1537 og 1664 og anden gang i 1700-tallet.

Allerede i 1537 ydede gårdene ugedagstjeneste til Nyborg Ladegård.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

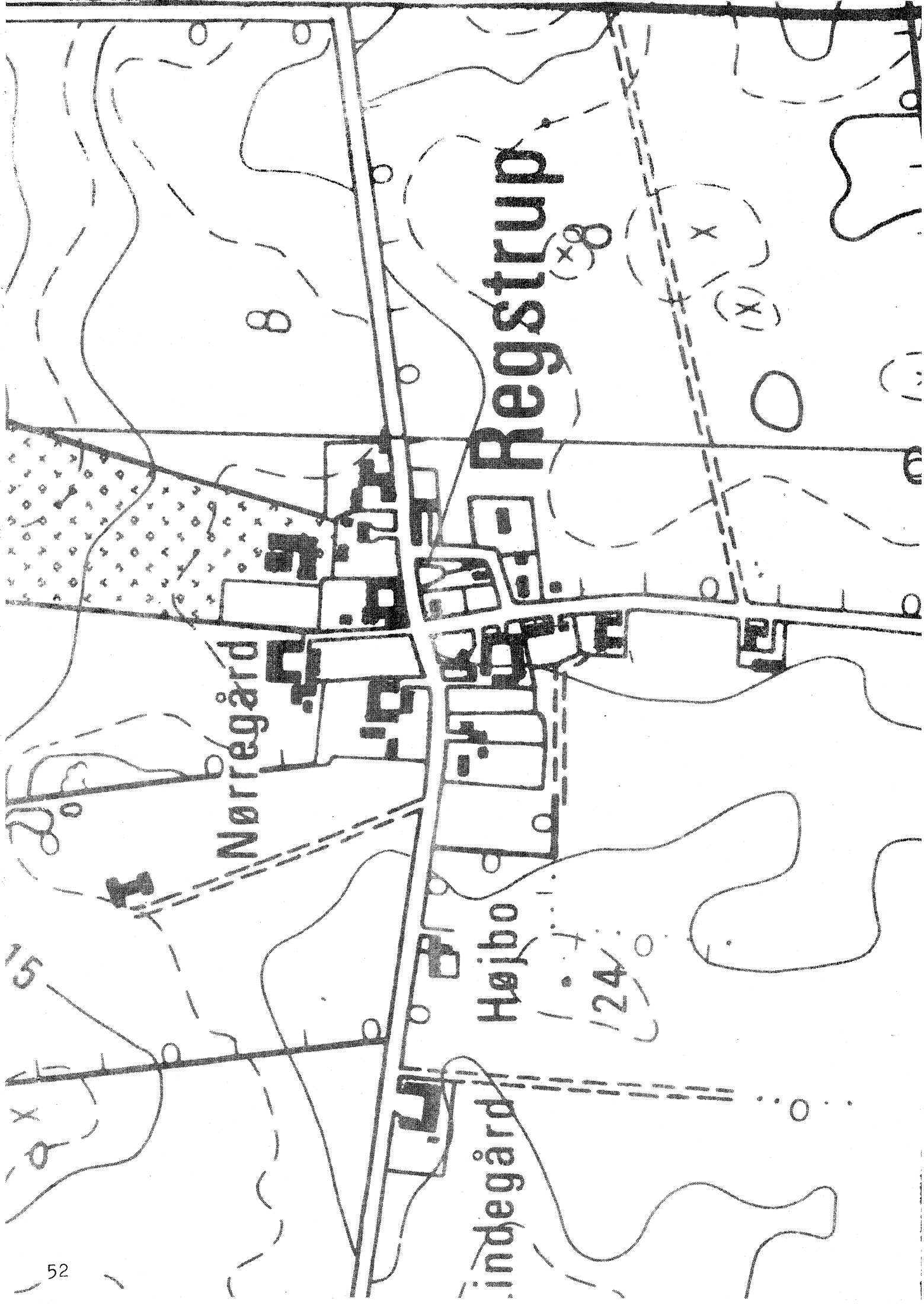
Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Særlig interesse**

1. Anlægstype. Den middelstore udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den på Fyn sjældne rektangulære, regulerede vejforteby, hvilket muligvis sammen med, at byen allerede i senmiddelalder lå samlet under nabogodset Nyborg Ladegård.
2. Udviklingstype. Byen egaliseredes af kronen inden 1664. I forbindelse med krongodsudlæggene efter svenskekrigene opstod af Nyborg Ladegård den adelige hovedgård Juelsberg, der endnu i 1844 var enebesidder i Rejstrup. Byen egaliseredes endnu en gang inden 1775. Landsbyen stagnerede i det 19. årh.

Sammenfattende drejer det sig om en sjælden og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Mindre interesse.

1. Bytomten er opløst og delvis nybebygget.
2. Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: en frilagt gårdtomt.

Nørregård

Regstrup

Højbo

indegård

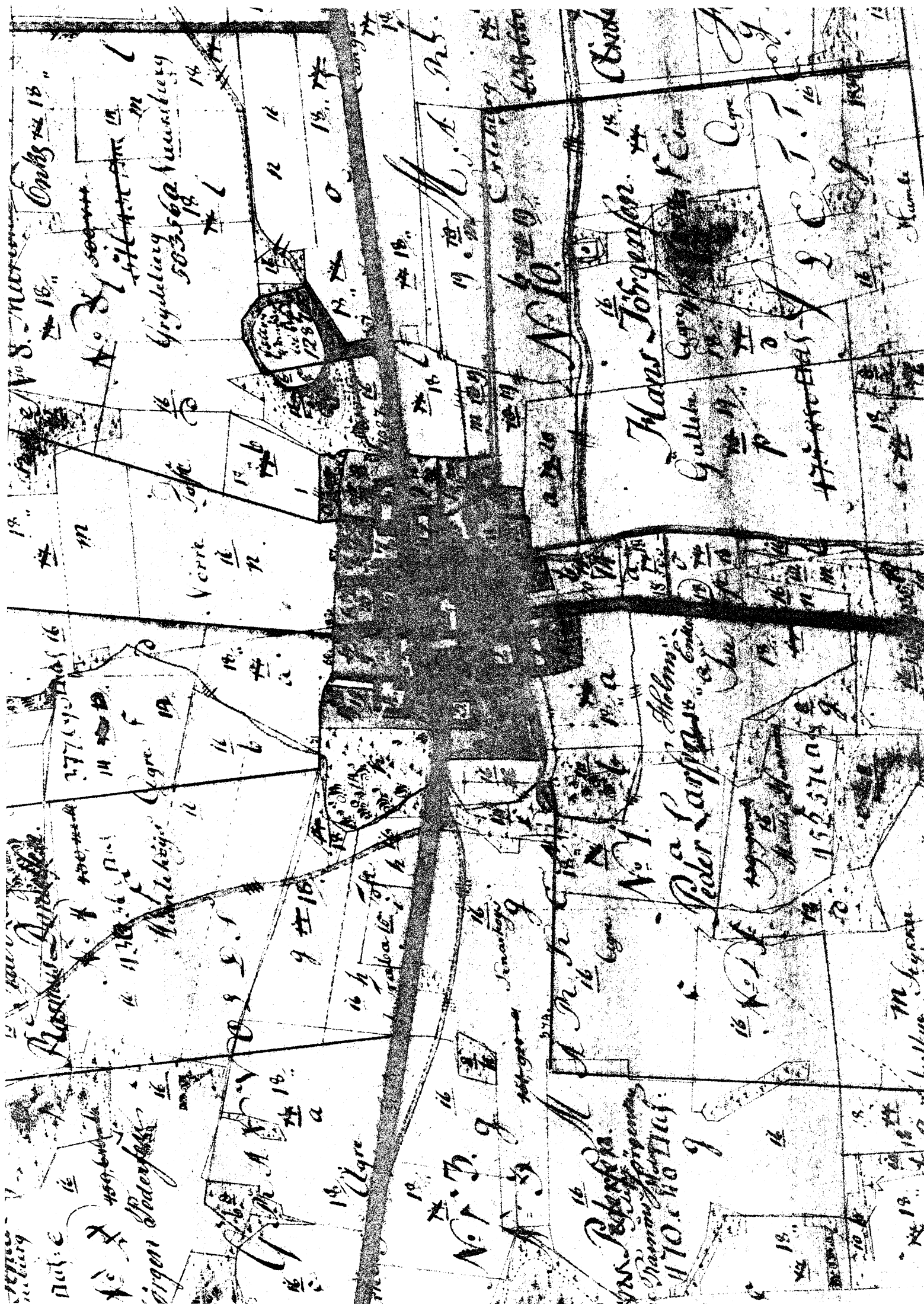
124

15

8

x

(x)

19. m
18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

No. 8. mæren
Verre
Halsbøje
Cigre
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

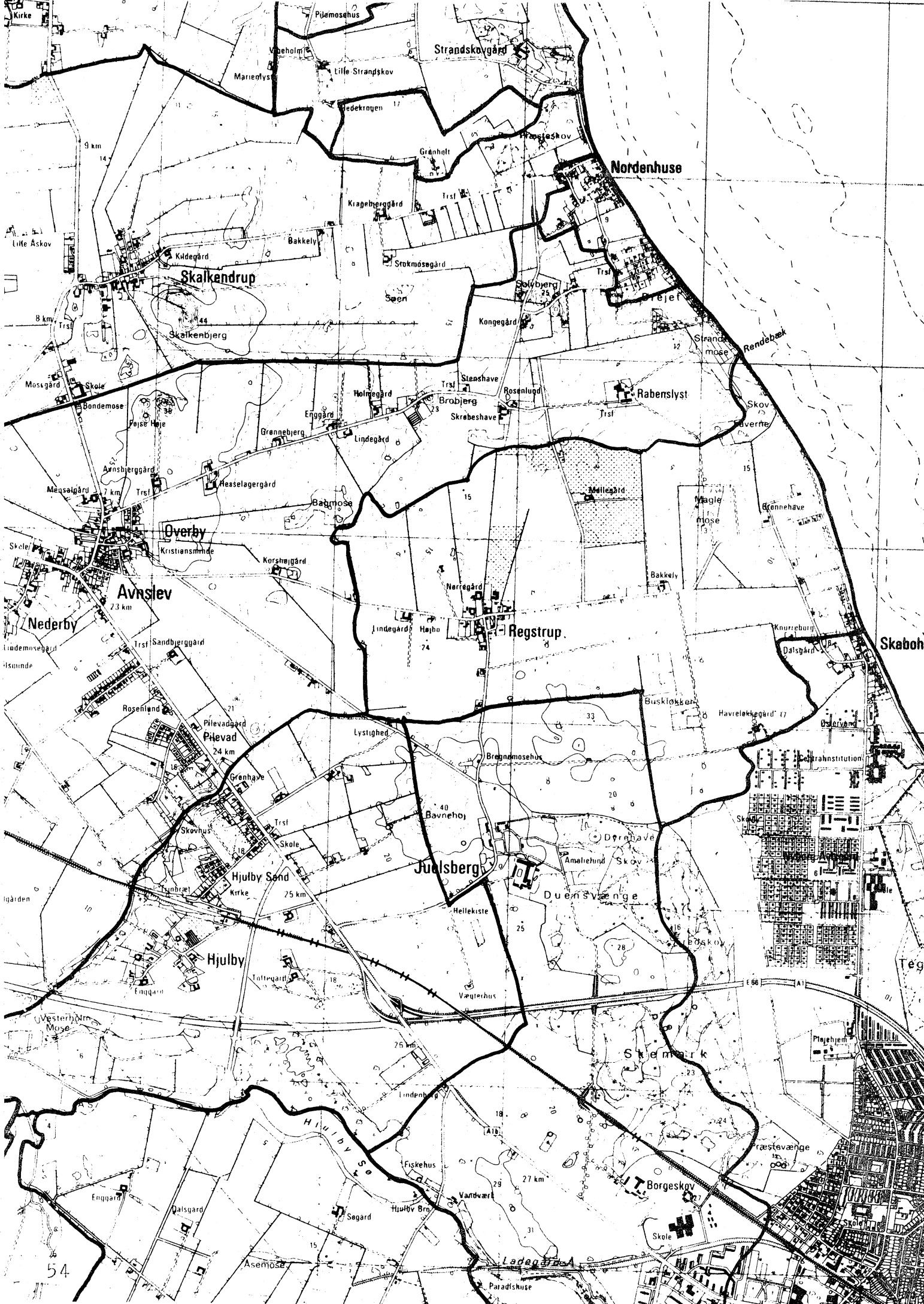
18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

18. m
17. m
16. m
15. m
14. m
13. m
12. m
11. m
10. m
9. m
8. m
7. m
6. m
5. m
4. m
3. m
2. m
1. m

Kirke
Lille Åskov

9 km
14

8 km

Trst

Mossgård
Skole

Bondemose
Pølse Høje

Arnsberggård
Mønselgård

Skole
Nederby

Lindemosegård
Lisumde

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

54

Pjermosehus
Væholm
Marrenlyst

Lille Strandskov
Hedeengen

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

Strandskovgård

Grønholt

Kildegård
Skalkenbjerg

Bakkely
Stokmøsegård

Holtegård
Enggård

Grønnebjerg
Lindegård

Bakmose
Korsbjerggård

Trst
Sandberggård

Rosenlind
Pilevadgård

Grønhave
Skovhus

Hjulby Sø
Kirke

Hjulby

Vesterhøj
Mose

Enggaard

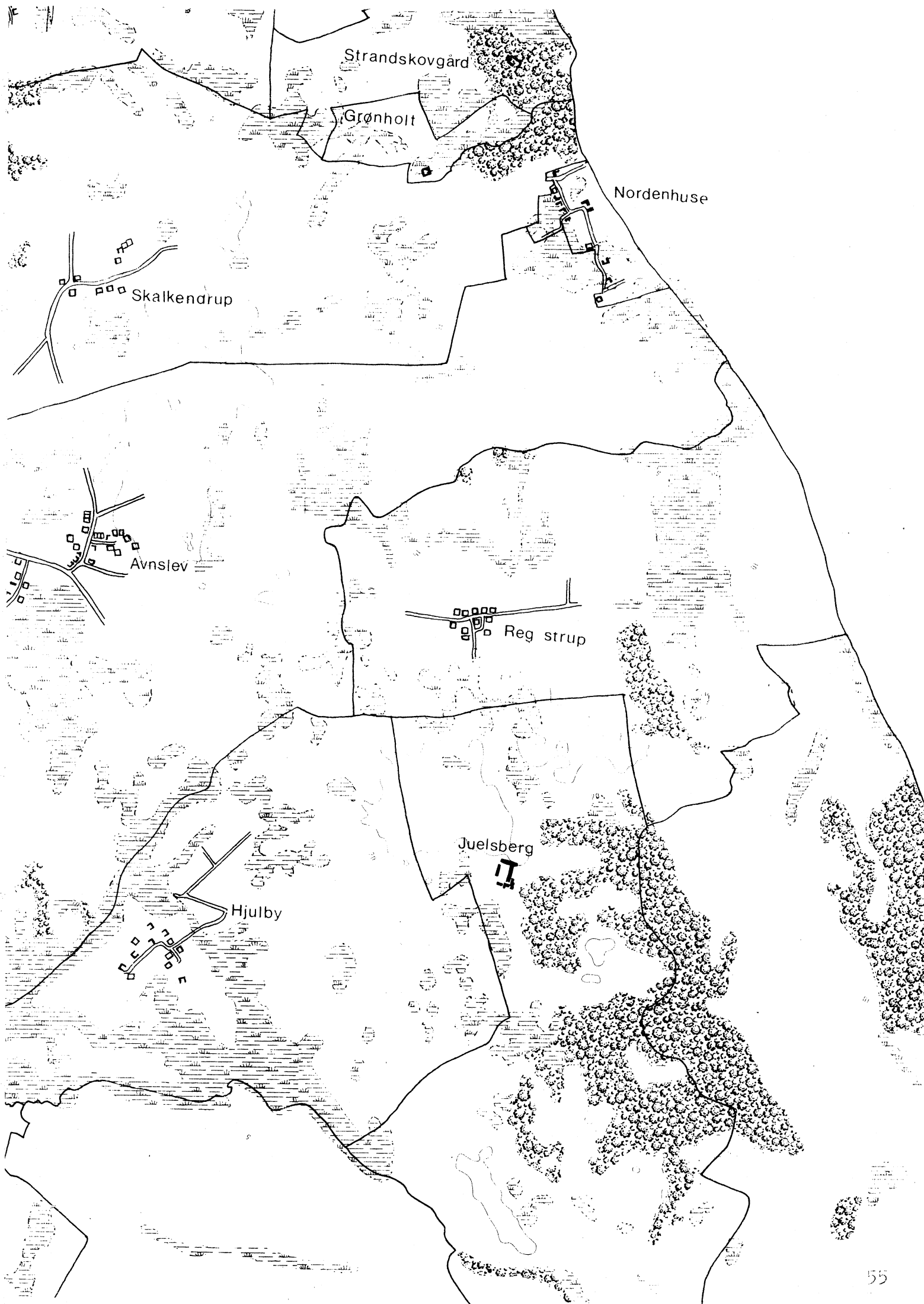
Dalsgård

Enggaard

Dalsgård

Enggaard

Asemose

SKALKENDRUP

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------

Navn: Skalkendrup	Navnetype: -torp
-----------------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Skalkendrup er nævnt første gang 1390 i formen Scalketorp. Forleddet er mandsnavnet, gl. da. Skalki. Efterleddet er torp, gl. da. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Adelbyen er i dette tilfælde Avnslev.

Historiske tildragelser:

I Skalkendrup præstegårds store, gl. have står et trækors med 4 årstal til minde om de brande, der er overgået præstegården, den første 1659, da svenskerne stak ild på den.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger dels langs den nordøst sydvestgående bygade, dels ved en forgrening. Bygaden har en forteliggende udvidelse mod øst. Vejforgreningen, der følger terrænet, danner en åben plads. Flere af gårdene er bygget sammen.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skovoriering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning
år: 1794-95   figur: Stjerneudskiftning.

d. Udflytning
 ved udskiftningen   2 gårde
 efter udskiftningen   4 gårde

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1
vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Østfyn. Enkelte terrænskrænter og hatformede bakker.

jordbund: Overvejende moræneler.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Nordenhuse og Avnslev.

overvejende agerjord
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 50% af gårdene er flyttet ud. De udflyttede gårdes tomter er bebygget med huse. Forten er ligeledes blevet bebygget med huse. Vejforløbet er bevaret, men tofteskellene er væk.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

De fleste udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Større skovareal "Præsteskov" er bevaret ved kysten.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 553 ha. heraf er 43 % opdyrket i 1682.								
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903				
	174	102	108					
Bebyggelsesenheder: Incl. Åskov								
	1568-72	1600-10	1664	1688	1774	1787	1844	1903
Gårde:	18 [⊕]	18 [⊕]	20 [⊕]	19 [⊕]	14	15	21	21
Huse:	3	5	2	0	6	9		
Huse m/ jord:							18	18
Huse u/ jord:							7	13
I alt:	21	23	22	19	20	24	46	52
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: Incl. Åskov								
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit	
(35%)	1664	3	8	8			8,9	
(47%)	1688	6	9	4			6,4	
(42%)	1844	10	10	1			4,9	
(32%)	1903	13	8	-			4,6	
Folketal:								
		1787	1845	1901				
	Voksne:	101	154	164				
	Børn:	51	91	51				
	I alt:	152	245	215				

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
----------	---------------------	--------------------	------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	3		10	2			7	
1844	10	11			11	14		
1903	15	23			6	8		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 553 ha store ejerlav var i 1682 opdyrket 42%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes til 102 tdr.htk. mod 108 tdr. i 1844. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt, hvilket kan skyldes tilstedeværelsen af en middelalderlig hovedgård i ejerlavet. Skalkendrup er udflyttet og udparcelleret fra Avnslev ejerlav. Siden er enestegården Grønholt udparcelleret i kystskoven. I 1667 omtales et lille enemærke ved Grønholt, som er indtaget af Avnslev Skov. Vestligst i ejerlavet omtales fra 1400-tallet væbnergården Åskov. I 1664 var Åskov delt i 2 gårde a 18 tdr.htk., der begge tilhørte kronen.

Skalkendrup stjerneudskiftedes i 1795 og siden er 6 gårde udflyttet. I 1408 blev Niels Jensen Bild tilkendt 4 gårde i Skalkendrup.

I 1464 arvede Christoffer Lykke en enkelt gård. Byen domineredes dog af kron- og kirkegods. I 1400-tallet erhvervede Skt. Knuds Kloster en gård, ligesom der var en præstegård og en mensalgård i byen. I 1537 havde kronen 3 selvejergårde i byen. I 1664 var kronens dominans yderligere styrket, og de 7 adelsgårde havde hver sin ejer. I forbindelse med krongodsudlæggene efter svenskekrigene oprettedes hovedgården Juelsberg i 1672. I 1775 besad Juelsberg 10 egaliserede gårde a 7-7-0-2 tdr. foruden 2 mindre gårde og 8 huse af det tidligere krongods. Herudover havde Hindemae og Rørbæk hver 1 gård. Endnu i 1844 var Juelsberg gods intakt og i 1903 var overgangen til selveje endnu langt fra afsluttet.

Antallet af gårde varierer fra 18-20 i 1500-1600-tallet og daler herefter til 15 i løbet af 1700-tallet formentlig i forbindelse med en egalisering. I forbindelse med overgangen til selveje stiger gårdtallet i normalt omfang, medens hus- og befolkningstalles ekspansion i det 19. årh. ligger noget under det normale.

Gårdene var i 1684 gennemsnitlig af normalstørrelse. Størsteparten af byens gårde egaliseredes i 1700-tallet.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Avnslev
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

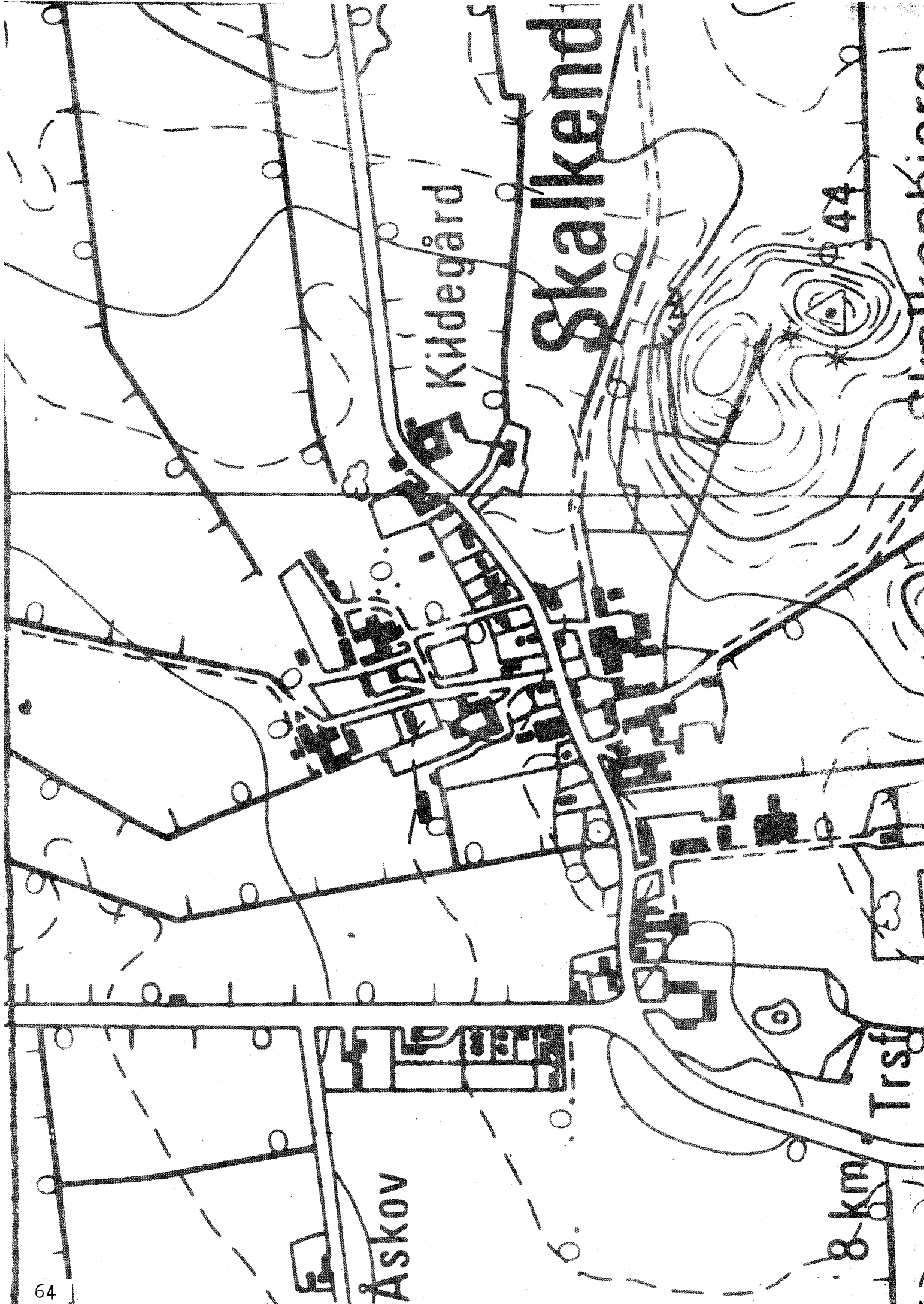
Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1. Anlægstype. Den store udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen - torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindelige forekommende slynget-vejby type. I kystskoven er senere udparcelleret en enestegård Grønholt. En væbnergård, Åskov, i ejerlavets vestlige del omtales fra 1400-tallet.
2. Udviklingstype. Byen domineredes i 1500-1600-tallet af kron- og kirkegods. I forbindelse med krongodsudlæggene efter svenskekrigene oprettedes den indensogns hovedgård Juelsberg, der i 1770-1800-tallet dominerede landsbyen og egaliserede størsteparten af gårdene. Overgangen til selveje ledsagedes af moderat ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig forholdsvis typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvis bevaret, men præges af nybebyggelse.
2. Kulturlandskabet har bevaret de fleste udskiftningshegn samt et større skovareal.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: en frilagt gårdtomt.

Åskov

Kidegård

Skalkend

8 km

Trsf

44

Skalkend

Nordenhuse

Regstrup

Skalkendrup

Overby

Avnslev

Nederbj

Korkendrup

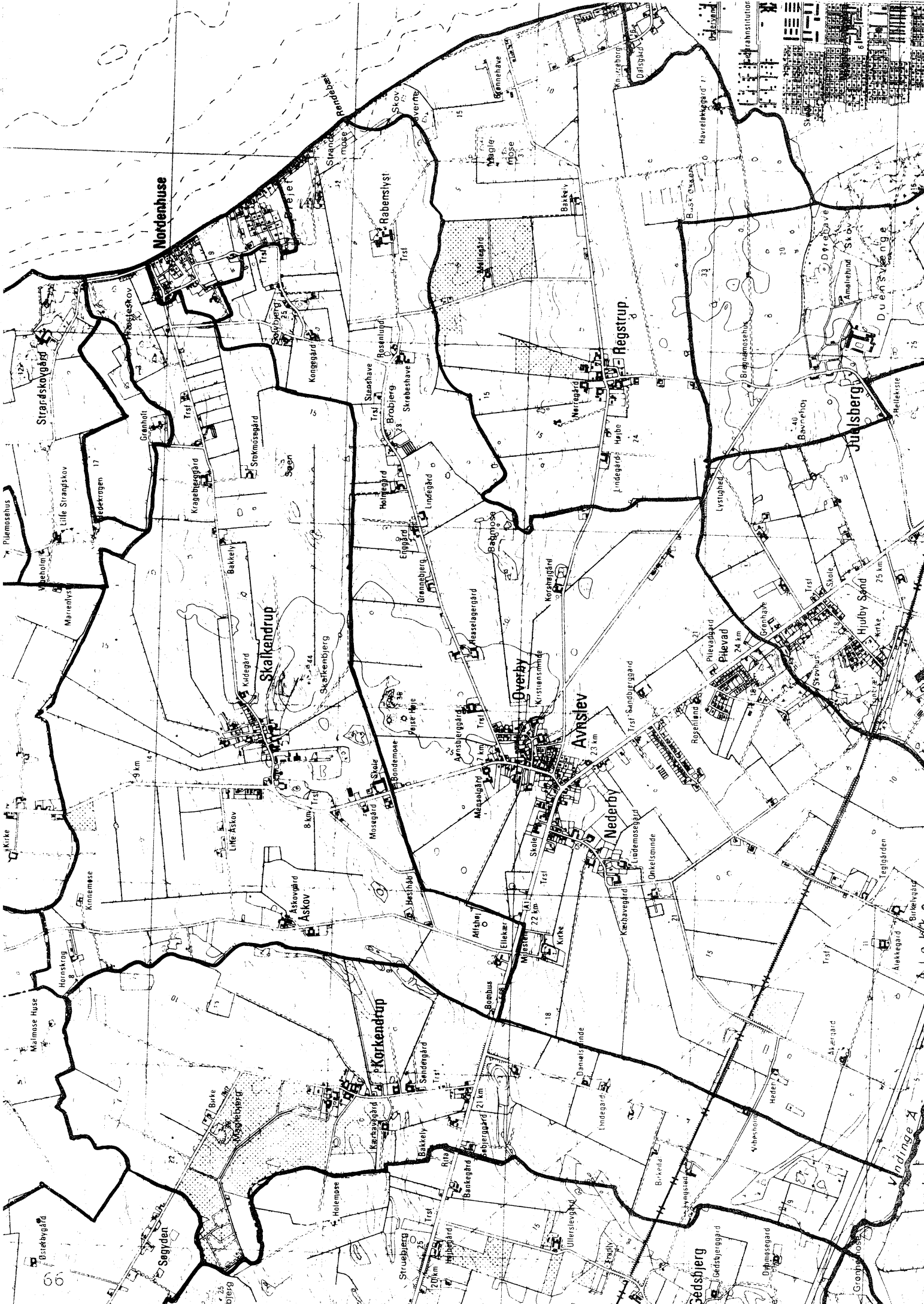
Juulbjerg

Geushberg

Sagdyen

Ålbøkke

Vindinge Å

Nordenhuse

Strandskovgård

Grønholt

Skaikengrup

Avnslev

Regnstrup

Korkendrup

Juelsberg

BOVENSE

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Bovense
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

Navn: Bovense	Navnetype: -næs
-------------------------	---------------------------

Bemærkninger:

Bovense er nævnt første gang 1405 i formen Bogense. Forleddet er navneordet, gl. bok, som betyder bøg. Efterleddet er næs.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Bovense
----------	---------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger langs den slyngede bygade, der går fra nord mod syd-vest. Gårdene nord for gadekæret ligger ret spredt. Kirken ligger i den sydlige del af byen. Husene ligger dels spredt mellem gårdene, dels koncentreret omkring gadekæret. To af de 15 gårde ligger ude i ejerlavet.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1787   figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

- ved udskiftningen
 efter udskiftningen 6 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1
 vangeantal: 3 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Østfyn. Enkelte terrænskrænter og israndsbakkker.

jordbund: Overvejende moræneler med områder med ferskvandstørv mod NV. Morænegrus og saltvandssand ved kysten.

naturlig afgrænsning:

- overvejende agerjord
 overvejende med større indhold af
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Bovense
----------	---------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 50% af gårdene er flyttet ud, (gården ved kirken kun en smule mod øst). To af de udflyttede gårdes tomter er frilagt (den nordligste og gården ved kirken). Vejforløbet og gadekæret er bevaret. Der er i øvrigt bygget en del huse langs vejene.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevsareal størsteparten opdyrket

Ejerlavet er præget af en del spredt liggende gårde og sommerhusbebyggelse ved kysten. Skovarealer bevaret ved kysten.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Bovense
----------	---------------------	--------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 717 ha. (hele sognet) heraf 50% opdyrket i 1682.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	184	148 ⁴⁾	92				
Bebyggelsesenheder:							
	1568-72	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	19	17 ⁵⁾	20	20	17 ¹⁾	25	24
Huse:	3	8	3	3	13		
Huse m/ jord:						36	39
Huse u/ jord:						5	31
I alt:	22	25	23	23	30	66	94
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(26%) 1664	4	5	11	9,0			
(55%) 1688	2	11	7	7,4			
(60%) 1844	17	6	2	3,8			
(58%) 1903	16	6	2	3,5			
Folketal:							
	1787 ²⁾	1845 ³⁾	1901				
Voksne:	166	233	246				
Børn:	62	108	99				
I alt:	228	341	345				

1) Incl. Strandvedhus.

2) Incl. Strandskovgård, Lysemose, Brødllys og Strandvedhus.

3) Strandvedhus. 4) Incl. Strandskovgård. 5) Incl. Strandskov og Lysemose gårde

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Bovense
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	1		4	3			15	
1844	23	34					2	7
1903	23	67					1	3

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 717 ha store sogn var i 1682 opdyrket 50%. Bovense havde da trevangsbrug (med en årlig mark tilknyttet) og takseredes i 1684 ret højt til 148 tdr.htk. mod 92 tdr. i 1844. I 1844 var en række gårde dog selvstændigt matrikulerede, og hele sognet havde da et hartkorn på 127 tdr. (mod 150 tdr. i 1684). Jorden beskrives i 1690 som meget ringe, fyldt med sure og side steder og ganske overgroet med onde urter. Som typisk for kystejlerlav er Bovense placeret i det inderste hjørne af sit ejerlav. Fra 1500-1600-tallet omtales en række enestegårde og bol i kystskoven, således Strandskov, Lysemose, Strandtved, Hekkenfeldt og Brødløs. Af disse udparcelleredes Lysemose og Strandskovgård i selvstændige ejerlav. I 1690 omtales Gammelby agre i Mellemmarken. Navnet vidner formentlig om en forgængerbebyggelse for det nuværende Bovense.

I 1408 indførtes Niels Jensen Bild i 3 gårde i Bovense. Hesselagergård havde i 1548 en enkelt gård. I øvrigt erhvervede gejstligheden en del gods i senmiddelalderen. I 1405 erhvervede Nyborg præstebord 2 gårde i byen, ligesom Skt. Knuds Kloster i 1400-tallet erhvervede 1 gård og Flødstrup præstebord 1 ødegård. Hertil kom en annexpræstegård. Kronen synes derimod ikke at have haft besiddelser før reformationen. I 1664 var besiddelsesforholdene stærkt spredte, med Julskov som hovedbesidder med 4 $\frac{3}{4}$ gårde. Sidst i 1700-tallet havde Rørbæk 4 egaliserede gårde a 7-7-1-2 $\frac{3}{4}$ tdr., 4 huse og bolet Strandtved, Skovsbo havde 3 egaliserede gårde a 8-7-1-2 tdr. og 2 huse. Øvrige besiddere var Risinge, Juelsberg og Hindemæe. Overgangen til selveje skete tidligt, omend der stadig i 1903 var enkelte fæsteenheder tilbage. Antallet af enheder i byen er vanskeligt at følge på grund af småbolene i kystskoven, men der synes at være tale om stabilitet fra 1500-tallet og frem til 1844, herefter stiger gårdtallet svagt. Husekspansionen er derimod markant i det 19. årh., medens befolkningsvæksten ligger under normen.

Gårdene var i 1684 forholdsvis store. Byen synes kun udsat for mindre, lodsejervise egaliseringer.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Bovense
-----------------	---------------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

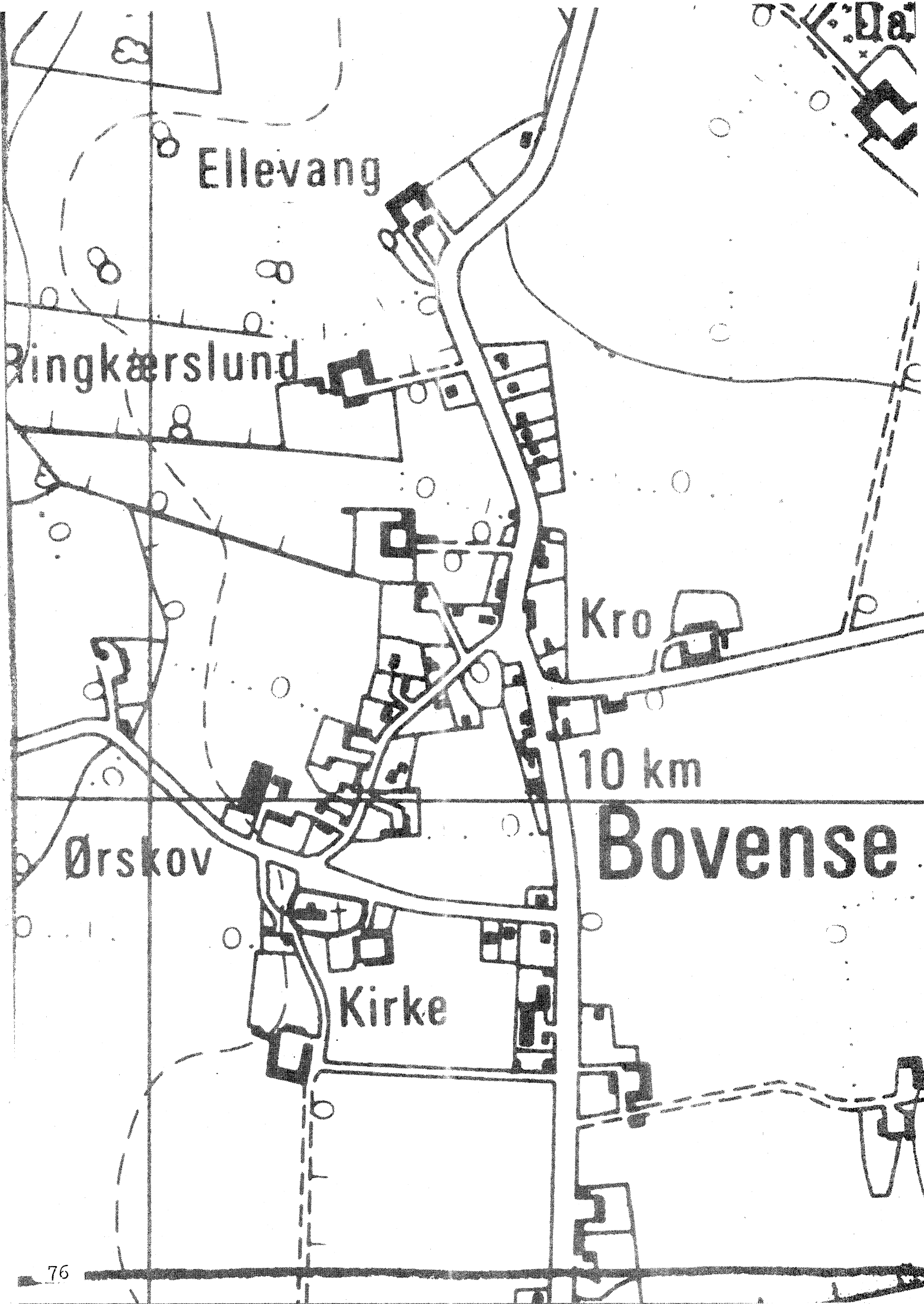
Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1. Anlægstype. Den store kirke-adelby er som typisk for kystejerlav placeret i det inderste hjørne af sit ejerlav. Byformen er slynget vejby og Bovense har agerorientering. I kystskovsbæltet er anlagt og delvis udparcelleret en række bol og enestegårde.
2. Udviklingstype. Byens besiddelsesforhold forblev meget spredte og udviklingen formede sig i det hele trægt, indtil overgangen til selveje udløste ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig, forholdsvis typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvis bevaret, men præget af husbebyggelse.
2. Kulturlandskabet har bevaret et større skovareal, men ikke hegn af betydning.
3. Særlige relikter: kirke.
4. Arkæologiske interesser: en Gammelby, 2 frilagte gårdtomter.

Ellevang

Ringkærslund

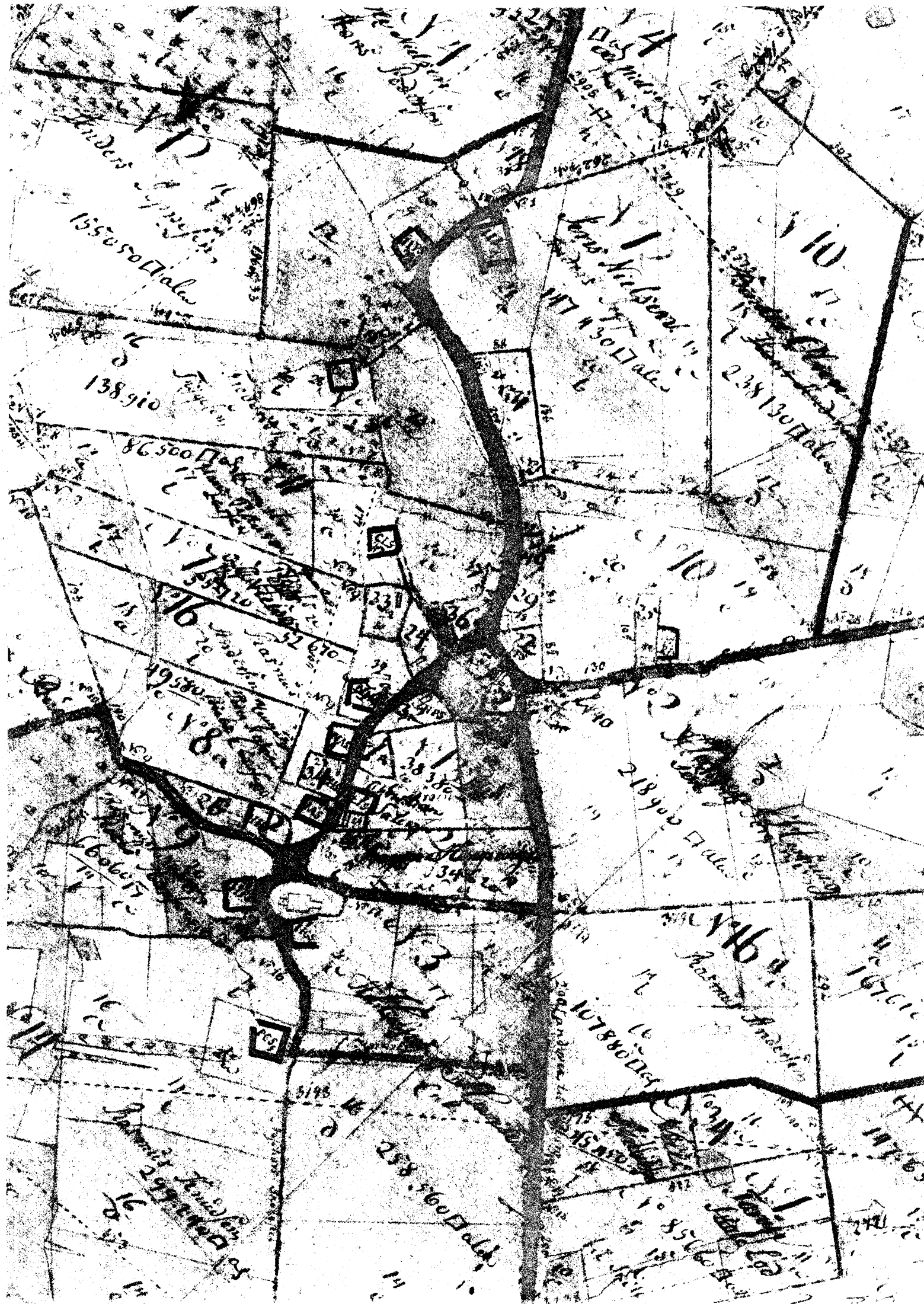
Kro

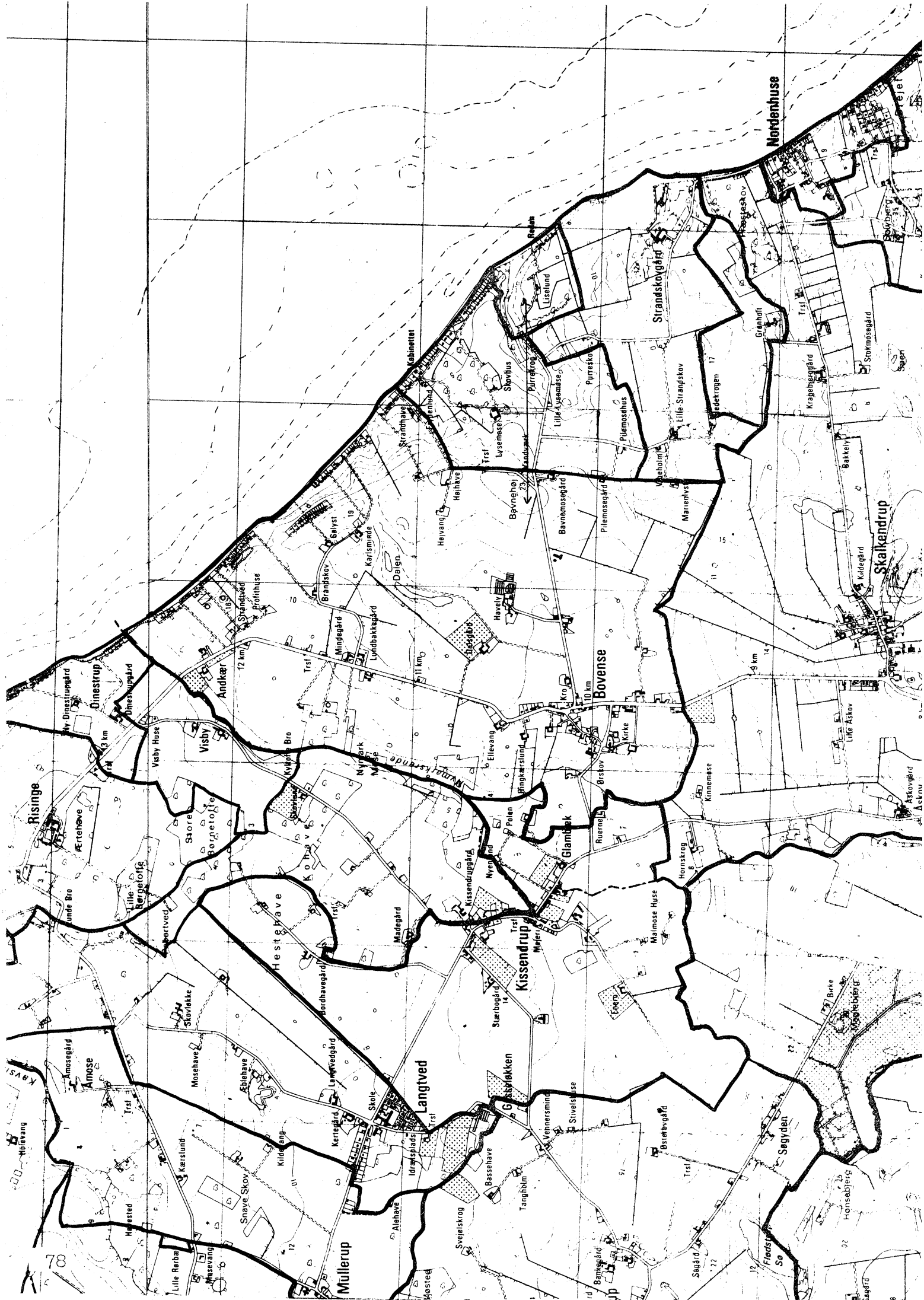
10 km

Ørskov

Bovense

Kirke

Nordenhuse

Lysemose

Strandskovgård

Grønholt

Bovense

Kissestrup

Langtved

Skalkendrup

up

HJULBY

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Nyborg
-----------------	---------------------	--------------------	-----------------

Navn: Hjulby	Navnetype: -by
----------------------------	------------------------------

Bemærkninger:

Hjulby er nævnt første gang 1180 i formen Hjulby. Forleddet er navneordet, glda. hiul, som betyder hjul. Efterleddet er by, glda. by, hvis betydning i størstedelen af navnene er landsby.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
----------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Indtil midten af 1500-tallet havde Hjulby egen kirke, som var sammenlagt med Gammelkirken i Nyborg. 1554 henlagdes Hjulby kirke ved kongebrev til Vor Frue Kirke, hvortil sognsfolket i Hjulby skulle søge. Hjulby kirke nedlagdes samme år.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Nyborg
----------	---------------------	--------------------	-----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger relativt spredt langs den slyngede bygade. Gård nr. 1 og 2 ligger flere hundrede meter sydøst for byen, hvilket muligvis kan skyldes, at de er udskiftet før de andre. Husene ligger spredt mellem gårdene. Bygaden har en fortelignende udvidelse mod øst.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

Byen er placeret på en holm.

c. Udskiftning

år: 1794   figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

- ved udskiftningen   1 gård
 efter udskiftningen   4 gårde

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug
vangeantal: 3

rotation: 2/1

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Østfyn. Tunneldal mod syd. Hedeslette mod nordøst.

jordbund: Moræneler med en del ferskvandstørv og smeltevandssand mod syd og vest.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset med Juelsborg.

- overvejende
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Nyborg
----------	---------------------	--------------------	-----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 50% af gårdene er flyttet ud. Tomterne fra gårdene matr.nr. 1, 11 og 26 er frilagte. Vejforløbet i selve byen er bevaret, men gadeudvidelsen er ikke.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Eng-, mose- og skovområder bevaret mod syd. Den nordvestlige del af ejerlavet er stærkt bebygget og ejerlavet gennemskæres af Nyborg - Odense jernbanen.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Nyborg

STATISTIK

Areal: 396 ha., heraf opdyrket 1688: 54%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	123	89	-				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	21	18	19	17	17	15	15
Huse:		2	1		+?		
Huse m/ jord:				1		8	19
Huse u/ jord:				4			7
I alt:	21	20	20	22	17	23	41
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
47	1664	9	3	7	6,5		
88	1688	6	11		5,2		
80	1844	4	11		4,6		
81	1903	9	6		3,9		
Folketal: ¹							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	214	309	213			
	Børn:	120	137	73			
	I alt:	334	446	286			

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Nyborg
-----------------	----------------------------	---------------------------	------------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			16	1			3	
1844	5	3					10	5
1903	11	20					4	6

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 396 ha store ejerlav var i 1682 opdyrket 54%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes til 89 tdr.htk. Byen var nært knyttet til Nyborg Slot, der gentagne gange har udvidet sit tilliggende på byens bekostning. I 1572 hedder det således, at en af de 21 gårde i byen bruges til kongens behov. I 1672 oprettedes hovedgården Juelsberg (Rasckenberg) af en parcel af Nyborg Slots jorder. I denne forbindelse synes yderligere nedlagt gårde i byen. Indtil midten af 1500-tallet var Hjulby kirke- og sogneby. Hjulby blokudskiftedes i 1794 og siden er 5 gårde udflyttet.

I 1100-tallet synes Hjulby at have rummet en kongsgård. Byen tilhørte kronen og vurderedes i 1231 til 9 mark guld. I 1284 mageskiftede Erik Glipping til Erik Plovpenning's datter bl.a. Nyborg og byen Hjulby. Senere blev besiddelsesforholdene imidlertid spredte. I 1537 hørte under Nyborg Len 11 egaliserede fæstegårde i Hjulby. Præsten i Nyborg erhvervede 1 gård i 1472 og i 1572 var der i alt 3 mensalgårde i Nyborg. I 1664 var kronen stadig dominerende godsbesidder, men i forbindelse med krongodsudlæggene fulgte en stor del af gårdene med den nyoprettede hovedgård Juelsberg. I 1775 havde Juelsberg 10 egaliserede gårde a 6-0-3-1₁₀ tdr.htk. i byen foruden 3 huse.

Overgangen til selveje skete etapevis og var endnu ikke afsluttet i 1903. Antallet af gårde faldt fra 21 i 1572 til 17 i 1688 i forbindelse med hovedgårdseksponation. Senere skete et yderligere fald til 15 gårde. Antallet af huse ekspanderede kun moderat i det 19. årh.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små. På grund af de omfattende egaliseringer af krongodset, havde byen som helhed et egaliseret præg i 1684.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Nyborg

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse:

Interesse:

Stor
interesse:Særlig
interesse:**Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.**

- 1) Anlægstype. Den middelstore adelby af vikingetidsnavnetypen -by er randplaceret i sit ejerlav på en "holm" omgivet af engstrækninger. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejby type. Byen var oprindelig sogneby, men kirken nedlagdes i 1500-tallet. Nyborg slot og senere hovedgården Juelsberg har foretaget indhug i ejerlavet.
- 2) Udviklingstype. Byen var fra tidlig middelalder krongods og husede en kongsgård i 1100-tallet. I senmiddelalderen spredtes besiddelsesforholdene noget, men hovedparten af byen var fortsat krongods, og denne del var allerede egaliseret i 1537. I forbindelse med krongodsudlæggene opstod i 1672 hovedgården Juelsberg, der herefter blev dominerende godsbesidder og foretog en ny egalisering af sin andel i byen. Overgangen til selveje skete etapevis og fulgtes af moderat ekspansion. I 1883 fik Hjulby på ny en kirke og byen har siden udviklet sig som stationsbebyggelse.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig forholdsvis typeren anlægstype med adskillige udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret større eng- og skovarealer, men præges af ny bebyggelse, jernbane og motorvej.
- 3) Særlige relikter: Kirke fra 1883
- 4) Arkæologiske interesser: Omkring 3 frilagte gårdtomter, tomt af kirke og kongsgård (?).

Hjulby Sand

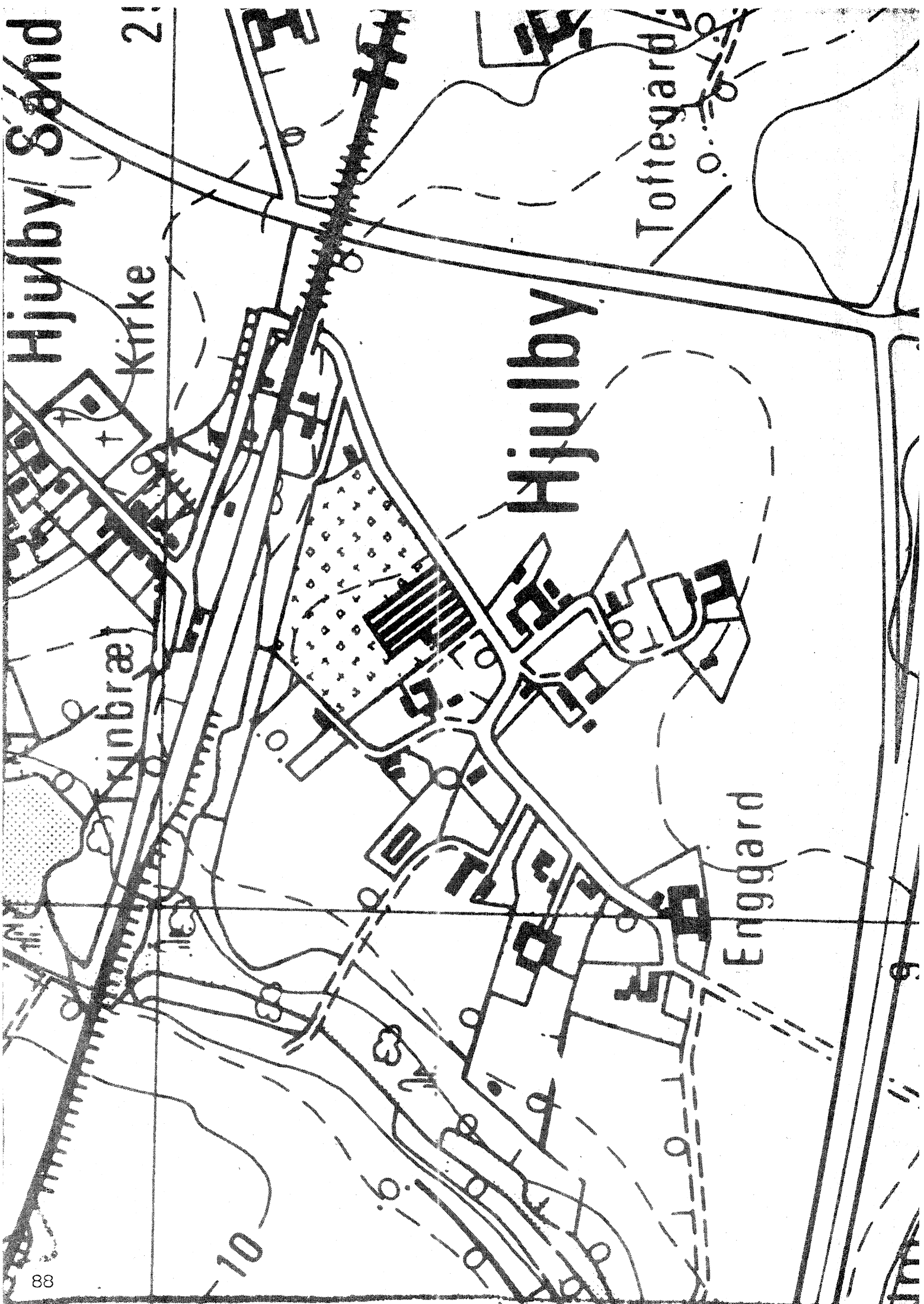
Kirke

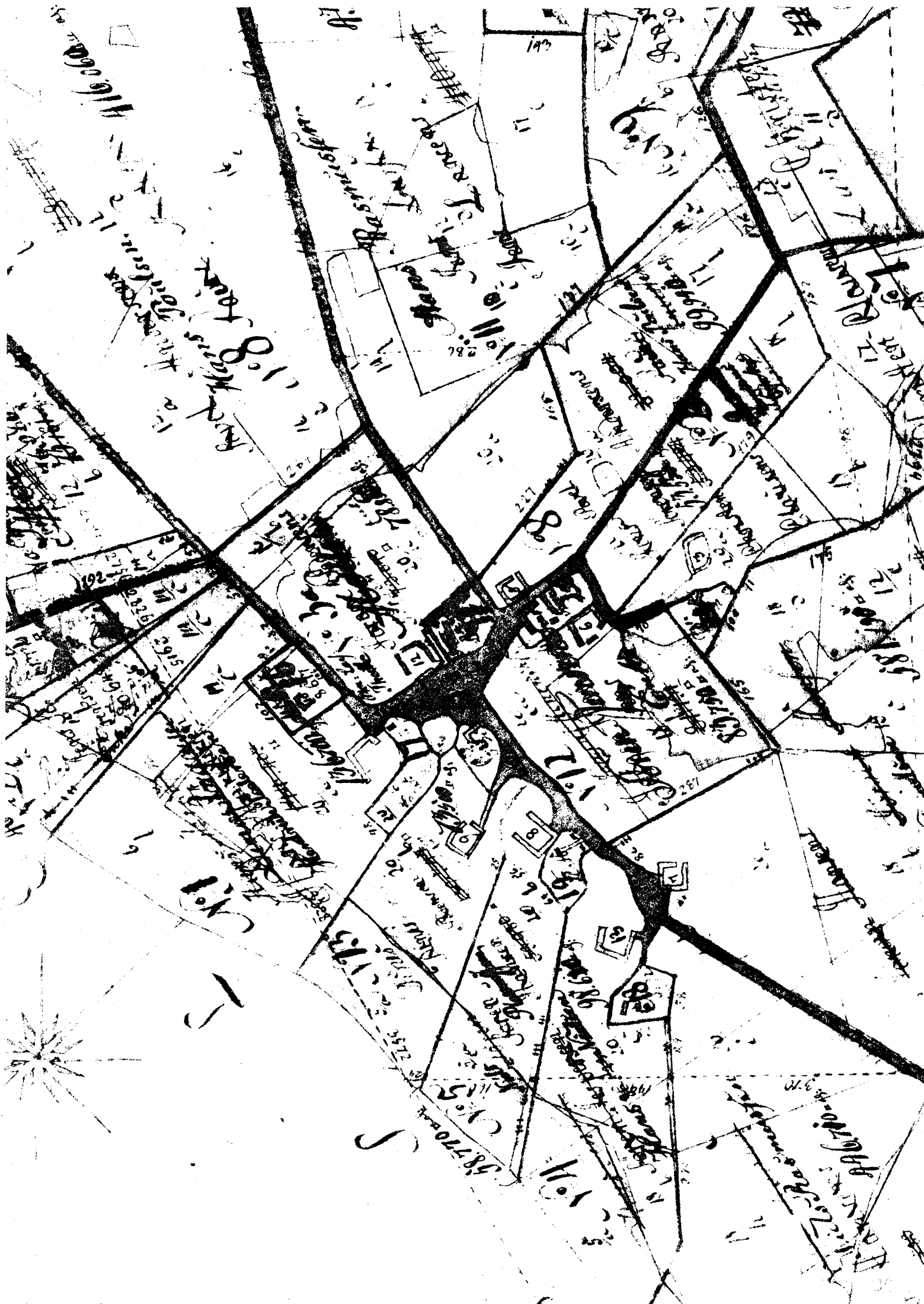
Krinbræt

Hjulby

Toftegård

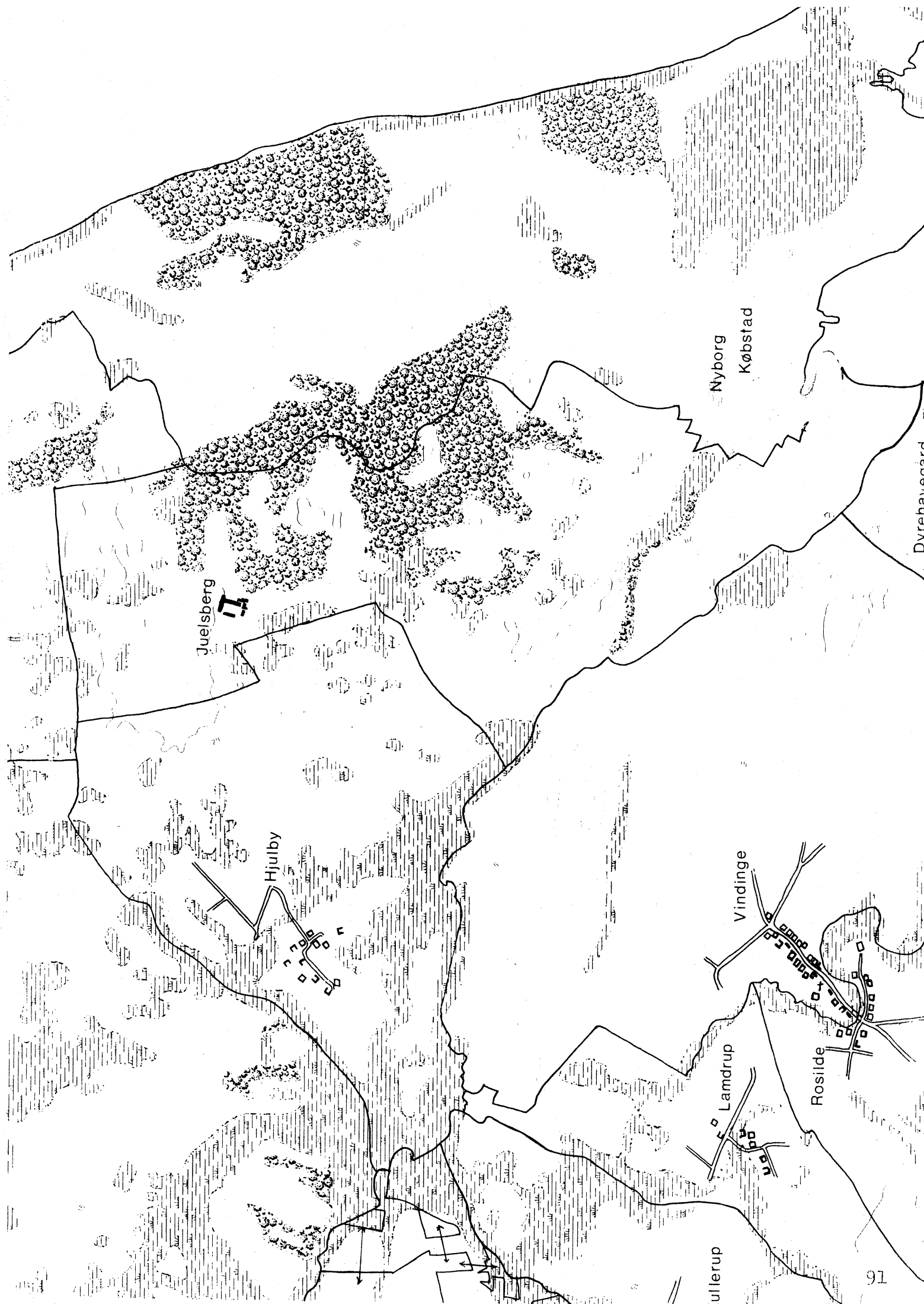
Enggård

Juelsberg

Hjulby

Nyborg
Købstad

Vindinge

Lamdrup

Rosilde

Tullerup

Dvæghavn

KOGBØLLE

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	----------------------------	---------------------------	--------------------------

Navn: Kogsbølle	Navnetype: -bølle
---------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Kogsbølle er nævnt første gang 1386 i formen Koxböle. Forleddet er en form af mandsnavnet og tilnavnet, gl. Kok(k). Efterleddet er bølle, gl. bōli, sandsynligvis i betydningen helgård.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Skt. Madses kilde, der lå på Kogsbølle mark, blev i ældre tid meget besøgt, navnlig Skt. Hans aften, og gav navn til "Skt. Madses marked", der senere henlagdes til Nyborg.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Godt halvdelen af gårdene er flyttet ud. Vejforløbet er bevaret, men der er bygget en del huse langs bygaden. En del af udskiftningshegnene der går op til byen er bevaret.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Vådområde bevaret mod syd.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

STATISTIK

Areal: 650 ha., heraf opdyrket 1688: 50%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	261	131	133	

Bebyggelsesenheder:

	1572	1610	1664	1688	1809	1844	1903
Gårde:	23	-	24	21 ¹	21 ¹	21	26
Huse:			17 ¹		21		
Huse m/ jord:				2		27	36
Huse u/ jord:				21		2	41
I alt:	23	-	41	44	42	50	103

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
100	1664			24	10,8
90	1688	1	19	1	6,2
95	1844	1	20		5,7
65	1903	8	17		5,0

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	221	271	294
Børn:	121	138	162
I alt:	342	409	456

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

	Besiddelsesforhold:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	Selvejere:							
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1		23	17 ^Φ		
1844		1			21	28		
1903	12	29			14	47		1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 650 ha store ejerlav var i 1682 opdyrket 50%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes i 1684 til 131 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende til 133 tdr.htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt, hvilket rimeligvis skyldes at ejerlavet mindskedes som følge af hovedgårdsekspansion mellem 1664 og 1682, dels at ejerlavet husede en hovedgård i senmiddelalderen. I 1664 takseredes ejerlavets skove til 55 svins olden, men omkring 1800 var skoven stort set forsvunden. Af det oprindelige ejerlav er udflytterbyen Sulkendrup udparcelleret. I kystskovbæltet udparcelleredes fiskelejet Kogstved og en række skovgårde, bl.a. Kajbjerg. Omkring 1580 udflyttedes hovedgården Kogsbøllegård (Holckenhavn) til sin nuværende placering. I forbindelse hermed nedlagdes 7 gårde i landsbyen Kogstved, der herefter bestod af ca. 20 fiskerhuse. Disse nedlagdes først i 1600-tallet. Samtidig forsvandt de 2 gårde i Kajbjerg under hovedgårdsmarkerne. Mod syd vidner marknavne på Bistrup (1682) og Gedstrup (1682) om nedlagte middelalderlandsbyer. Kogsbølle stjerneudskiftedes i 1796 og siden er 14 gårde udflyttet. Hovedgården Kogsbøllegård nævnes fra 1386, men den var langt fra eneejer i senmiddelalderen. I 1497 havde Glorup 2 gårde i Kogsbølle, og i 1537 lå der under kronlenet Nyborg 5 selvejergårde og 1 kirkegård. Omkring 1580 samledes byen under Kogsbøllegård, der samtidig udflyttedes til sin nuværende plads og skiftede navn til Ulfeldtsholm, fra 1672 baroniet Holckenhavn. I 1588 havde godset 24 egaliserede gårde og en mølle, som den daværende ejer selv havde ladet bygge, og 14 huse. Endnu i 1844 holdt Holckenhavn byen samlet, og i 1903 var over halvdelen fortsat i fæste. Antallet af gårde faldt fra 24 til 20 (excl. møllegården) i 1600-tallet. I 1664 hedder det netop at 4 af gårdene er afbrudte og bruges af de øvrige. Den sene overgang til selveje resulterede i en beskeden ekspansion i gårdtallet. Hustallet var allerede meget højt i 1500-1600-tallet som følge af hovedgårdens hoveribehov. I løbet af det 19. årh. vokser hustallet i normalt omfang, medens befolkningsvæksten som helhed ligger under det normale. Gårdene var i 1684 af normal størrelse. Byen egaliseredes allerede omkring 1580, og gårdene noteredes i 1664 som værende lige i udsæd og landgilde. Efter 1684 egaliseredes byen på ny. I 1802 var de 19 fæstegårde på 6-3-3-1 tdr.htk. Ved Kogsbøllegård ses rester af et voldsted. På Kogsbølle mark var kildemarked ved Skt. Madses kilde.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Vindinge

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse**

- 1) Anlægstype. Den store adelby af vikingetids navnetypen -bølle er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er slynget vejby. Af det oprindelige ejerlav er udskilt torperne Sulkenstrup, Bistrup og Gedstrup, hvoraf de to sidste atter nedlagdes i senmiddelalder. I kystskovbæltet udparcelleredes fiskerlejet Kogstved og skovgårdene Kajbjerg. Begge bebyggelser nedlagdes i forbindelse med hovedgården Holckenhavns udflytning fra Kogsbølle.
- 2) Udviklingstype. Byen husede allerede fra 1300-tallet en hovedgård, Kogsbøllegård nuværende Holckenhavn. Omkring 1580 samlede hovedgården landsbyen og egaliserede den ligesom der anlagdes en mølle og mange hoverihuse. Efter 1684 egaliseredes landsbyen på ny. Overgangen til selveje skete sent og ledsagedes af begrænset ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med adskillige udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Bytomten er opløst og nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en del hegn samt et større engareal.
- 3) særlige relikter; Voldsted
- 4) Arkæologiske interesser: Tomterne af Bistrup og Gedstrup, 1 frilagt gårdtomt, 1 frilagt mølletomt.

Damgå

sningsanlæg

øllegård

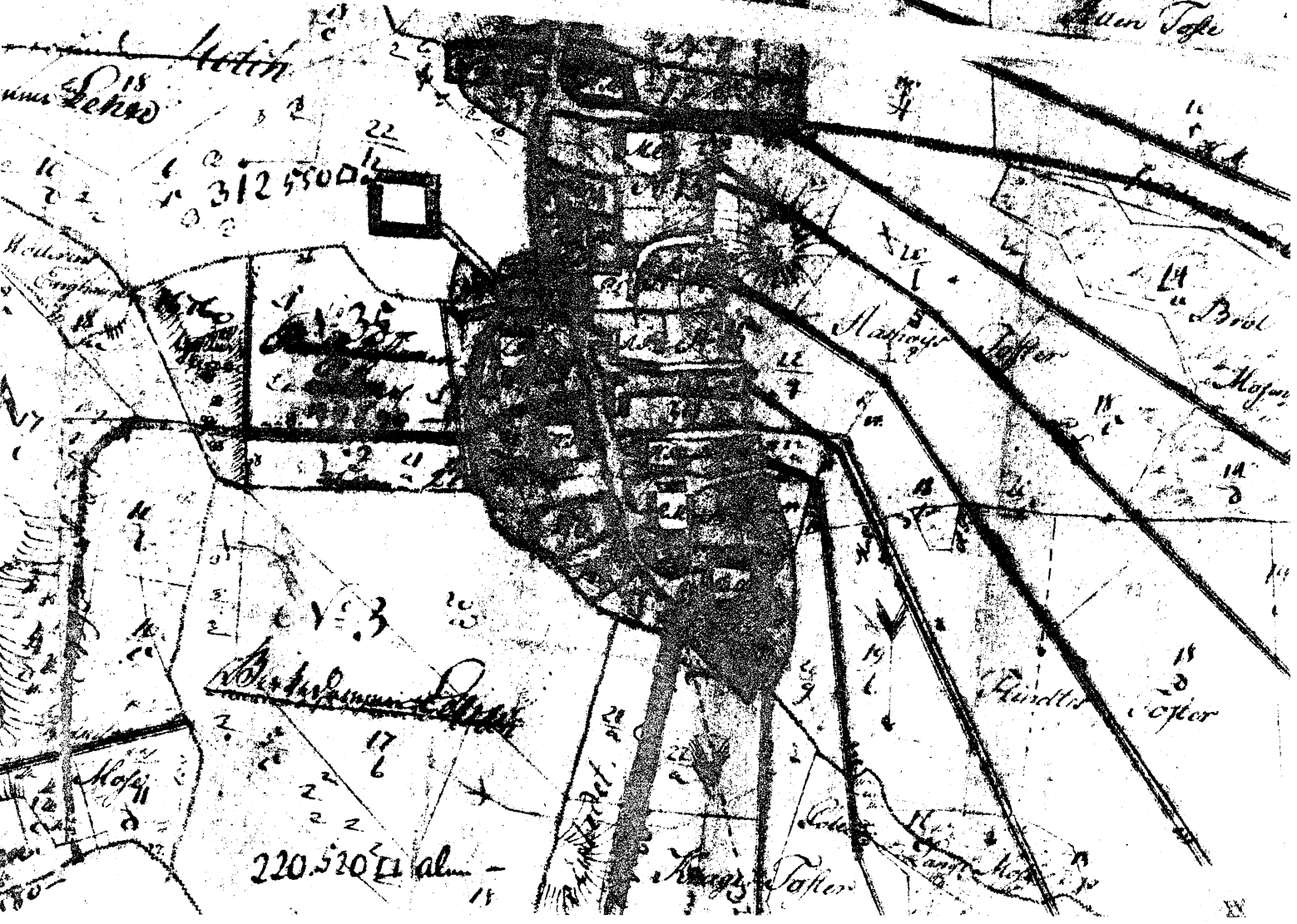
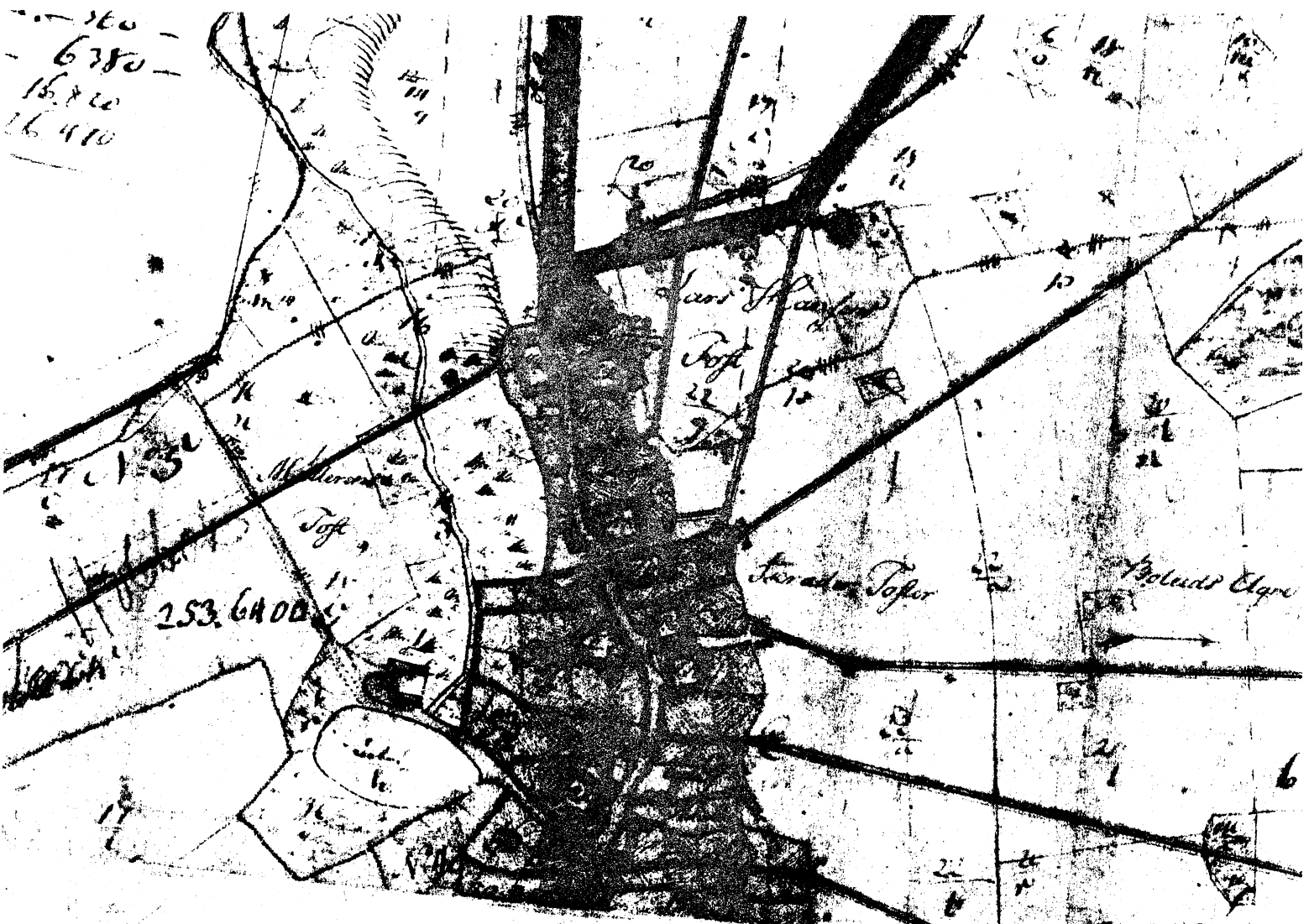
Stævnshøjgård

Køgsbø

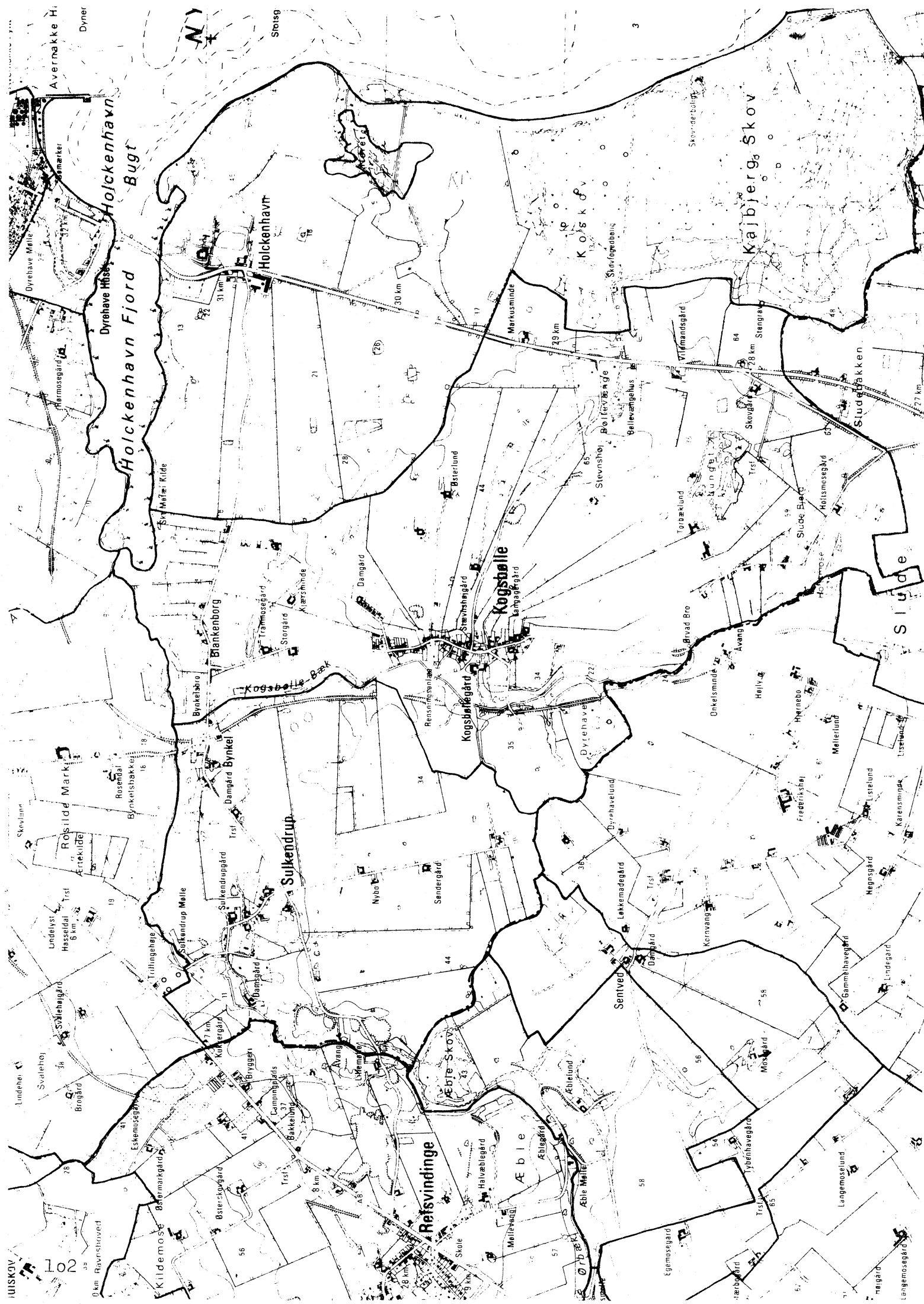
Dangagergård

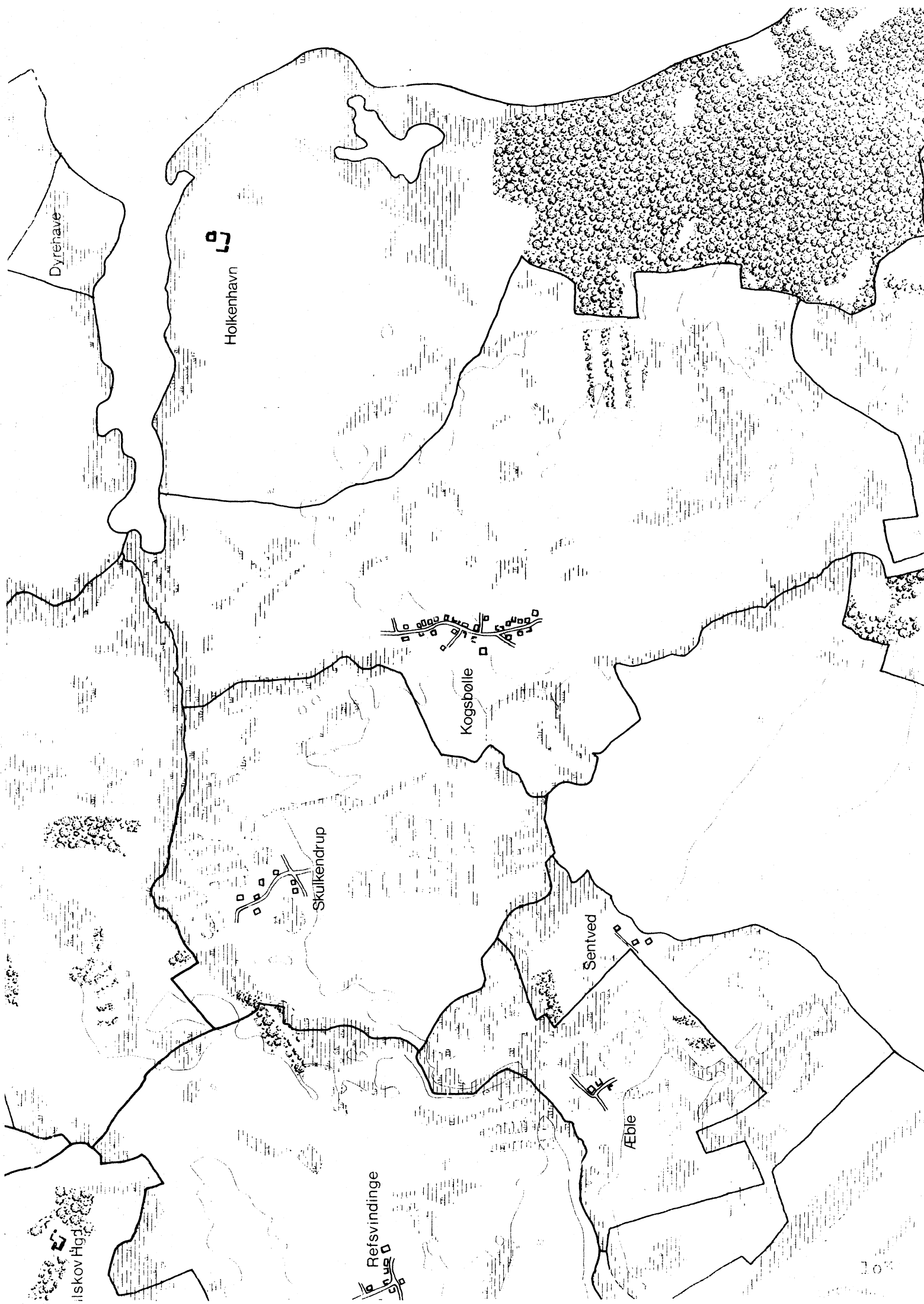
34

560
6380
15800
16410

220.520 11 alu -

Dyrehave

Holkenhavn

Kogsbølle

Skulkendrup

Senved

Æble

Refsvindinge

Hlskov Hgd

100

LAMDRUP

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

Navn: Lamdrup	Navnetype: -torp
------------------	---------------------

Bemærkninger:

Lamdrup er nævnt første gang 1414 i formen Lammedorp. Forleddet er enten mandsnavnet, glda. Lambi eller en form af navneordet lam. Efterleddet er torp, glda. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype: udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
------------------------------------	--------------------------------------

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby, som i dette tilfælde er Rosilde.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Vindinge

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. **By-tomten** Slynget vejby.

Gårdene ligger dels langsbygaden, dels ved mindre forgreninger til disse. Den sydvestligste af gårdene er en del større end de øvrige. Der er kun aftegnet et par enkelte huse i byen.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1799   figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

ved udskiftningen
 efter udskiftningen   2 gårde.

ØKONOMI**a. Vangesystem**

driftssystem: 3-vangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3

Vangelag med Katterup og Rosilde.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Østfyn. Erosionsdal mod øst. Tunneldal mod sydvest.

jordbund: Moræneler med ferskvandsdynd og -sand ved ejerlavsgården.

naturlig afgrænsning: Grænsen mod Rosilde og dele af grænsen mod Vindinge er ikke naturlig.

overvejende
 overvejende agerjord med større indhold af eng.
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 30% af gårdene er flyttet ud og en af gårdtomterne er fri-lagt (7a). Der er kun bygget enkelte huse i byen. Byen gennemskæres af hovedvej A 8.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Enkelte udskiftningshegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Vantinge

STATISTIK

Areal: 180 ha., heraf opdyrket 1688: 62%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	65	49	40				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	6	5	7	7	6	7	9
Huse:					2		
Huse m/ jord:						13	10
Huse u/ jord:							3
I alt:	6	5	7	7	6	20	22
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.			Gennemsnit
57	1664	1	1	5			9,3
57	1688	1	4	2			7,0
71	1844	2	5				4,8
56	1903	4	5				3,8
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	34	62	84			
	Børn:	6	47	40			
	I alt:	40	109	124			

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	---------------------	--------------------	-------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	1		5		1			
1844	2	11			3		2	2
1903	9	11						2

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 180 ha. store ejerlav var i 1682 opdyrket 62%. Byen havde da trevangsbrug i vangelag med moderbyen Rosilde og takseredes i 1684 ret højt til 49 tdr. htk. på grund af den intensive udnyttelse. I 1844 nedsattes takseringen til 40 tdr. htk. Lamdrup er udparcellet og udflyttet fra Rosilde. I 1572 nævnes Dunnemosegård, der må have ligget ved Dunnemark. Lamdrup blokudskiftedes i 1799 og siden er 2 gårde udflyttet. I 1435 erhvervede Sten Basse en gård i Lamdrup (her?), men i øvrigt domineredes byen i senmiddelalder af kron og kirkegods. Under Nyborg len hørte 3 selvejergårde i 1537, medens Vindinge og Nyborg kirke havde 3 gårde. I 1664 var kronen fortsat dominerende besidder, og den indensogns hovedgård Holckenhavn havde da kun en enkelt gård. Efter frasalget af krongodset havde Juelsberg sidst i 1700-tallet 2 gårde, medens Holckenhavn havde 3 gårde. Endnu i 1844 var hovedparten af byens gårde i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje stort set afsluttet. Antallet af gårde lå i 1600-1700-tallet på 6-7 (i 1610 mandtallet mangler den skattefrie ugedagstjener til Holckenhavn). I forbindelse med overgangen til selveje stiger gårdtallet i normalt omfang, ligesom hus- og befolkningstilvæksten i det 19 årh. har omtrent normalt omfang. Gårdene var i 1684 i gennemsnit forholdsvis store. Byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

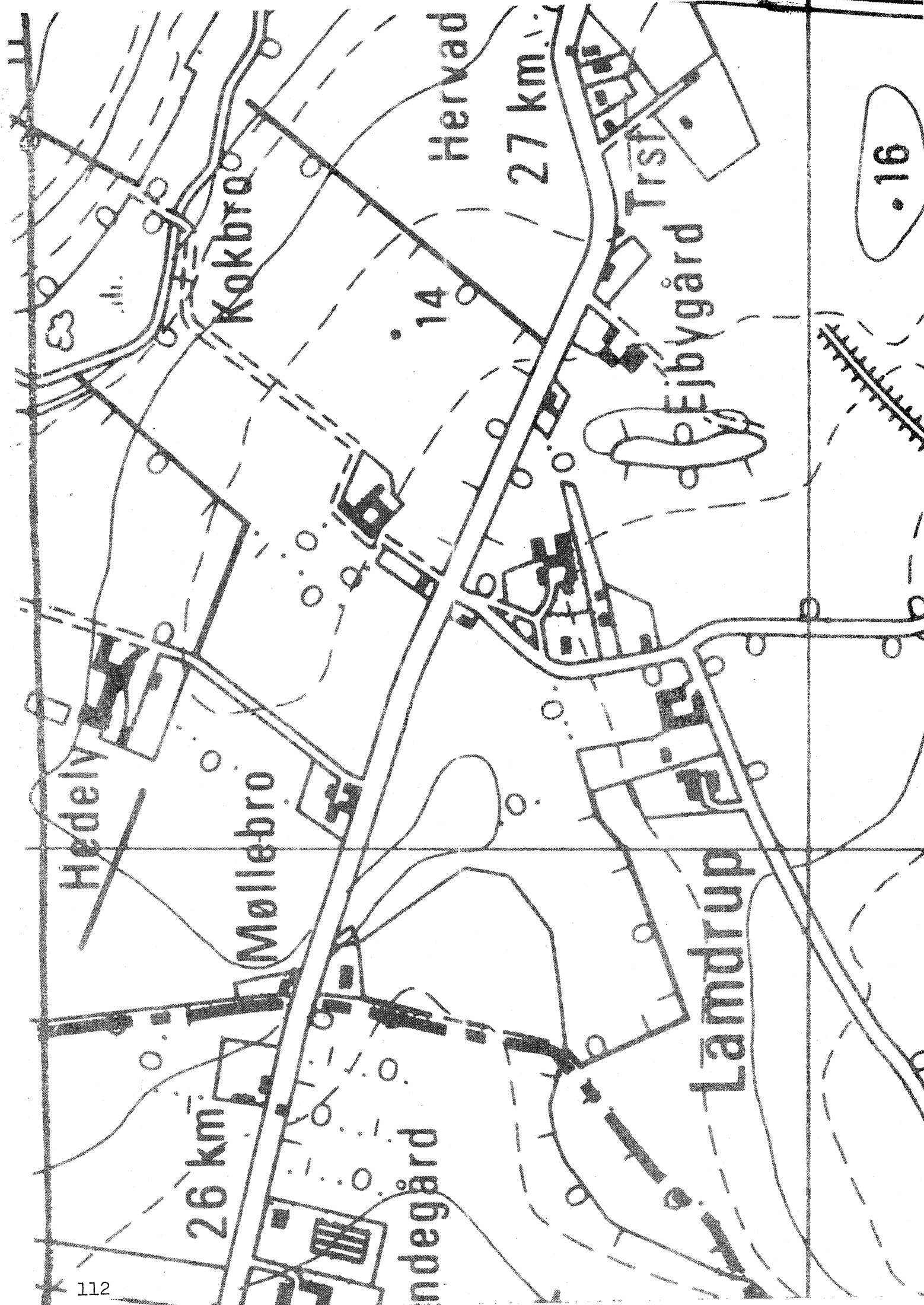
Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse**

- 1) Anlægstype. Den lille udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har ager/eng orientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejbytype.
- 2) Udviklingstype. Byen domineredes i senmiddelalder af selvejergårde og kirkegårde. I 1700-tallet blev den indensogns hovedgård Holckenhavn og Juelsberg dominerende besiddere. Overgangen til selveje skete sent, men ledsagedes af ekspansion i normalt omfang. Byen synes aldrig egaliseret.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Bytomten er delvis bevaret, men præges af vejgennembrud.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret enkelte udskiftningshegn.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 2 frilagte gårdtomter.

Hedely

Møllebro

Kokbro

Herved

Trstf.

Fjbygård

Lændrup

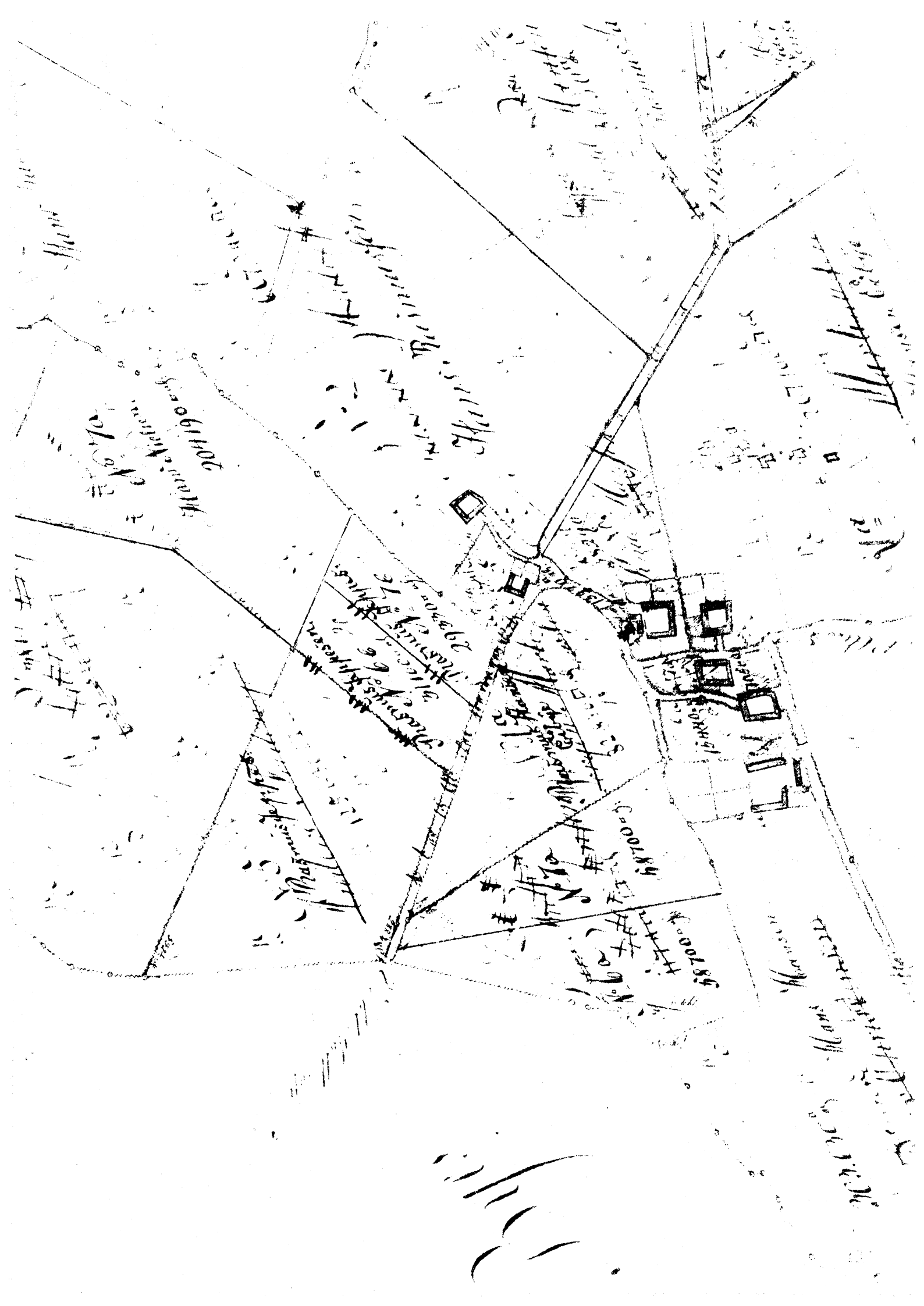
26 km

14

27 km

ndegård

•16

TOC 61100
61100

HEADQUARTERS
COMMUNICATIONS

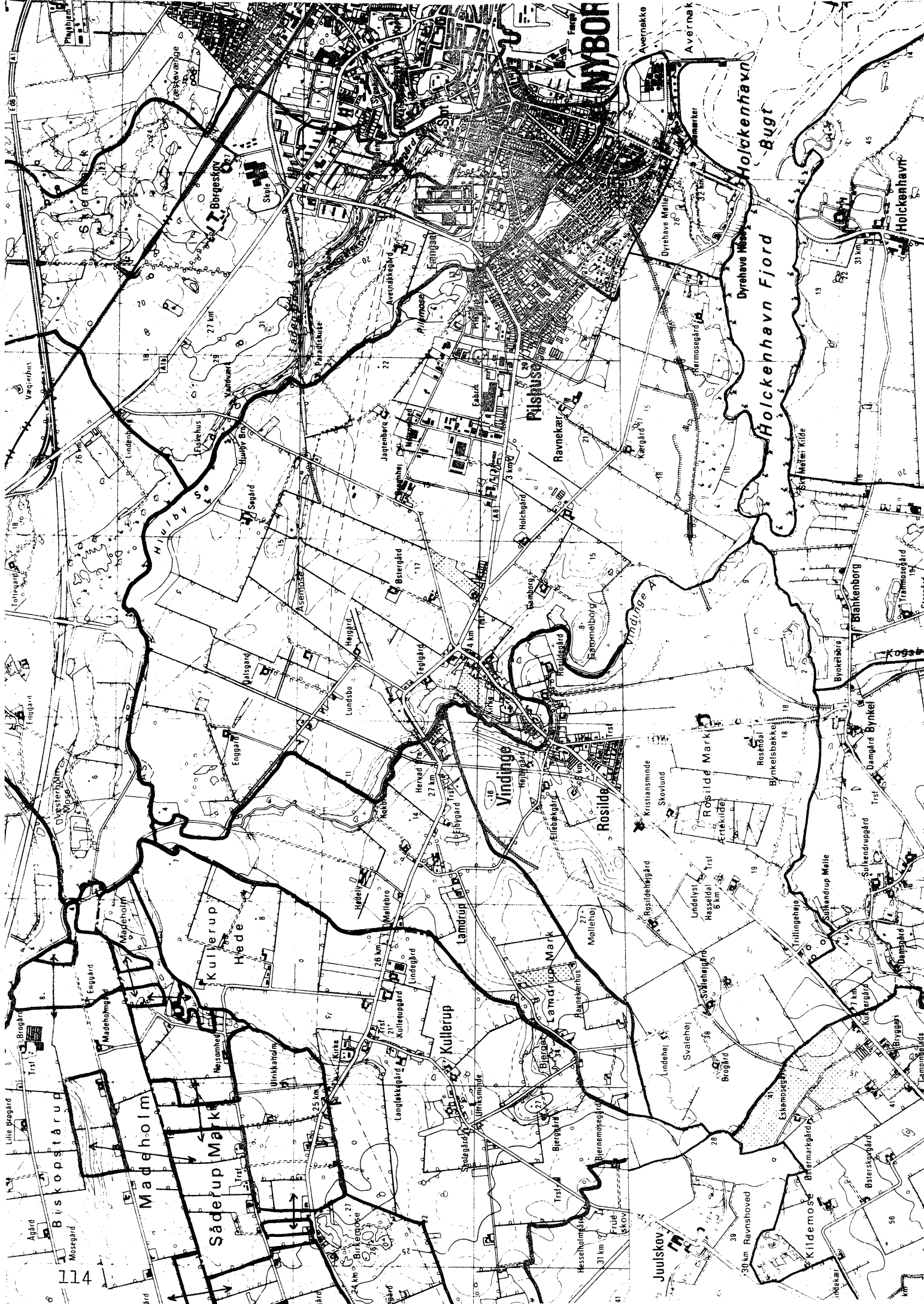
HEADQUARTERS
COMMUNICATIONS

1200
1100
1000

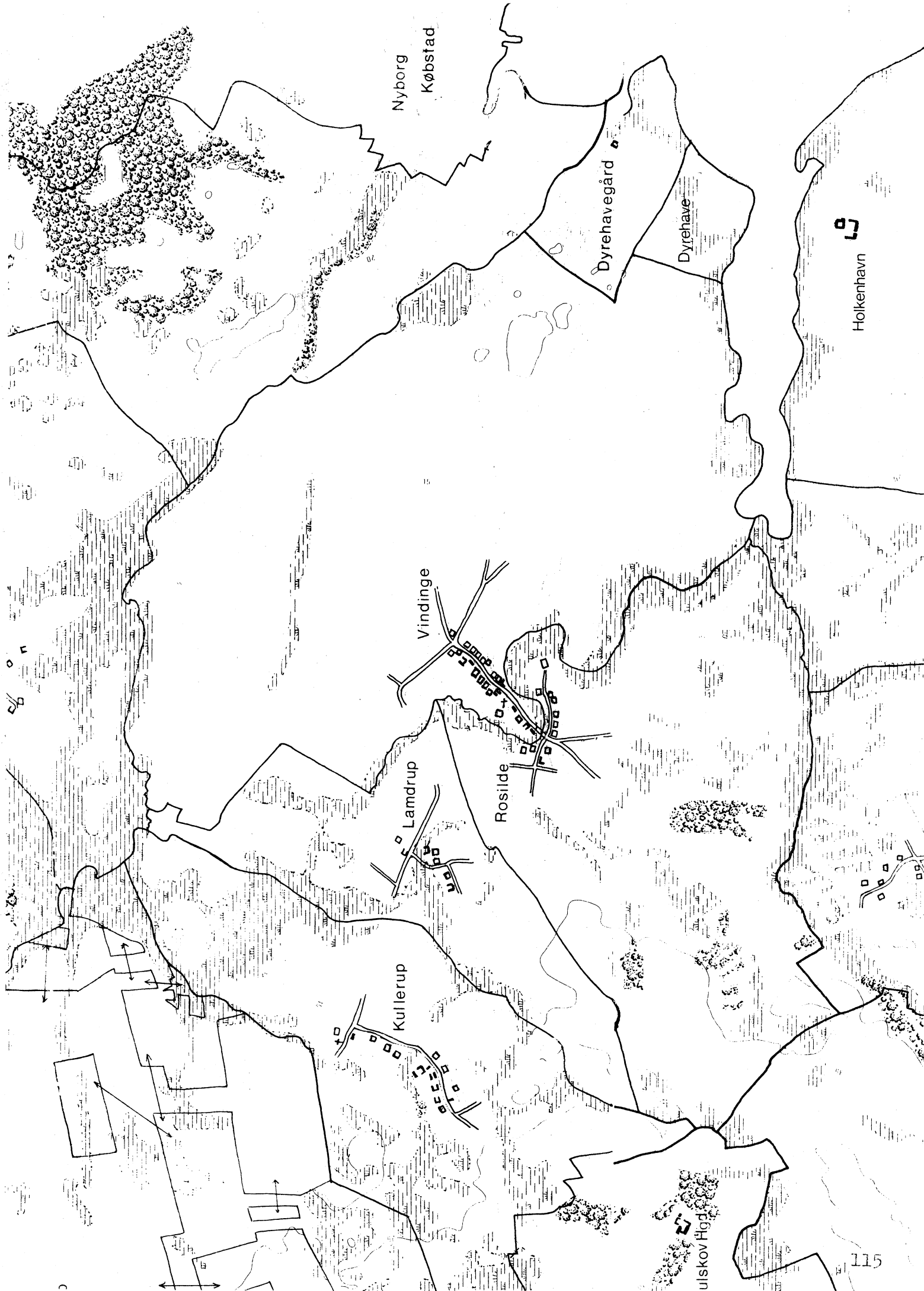
88700
88700

TOC 61100
61100

88700
88700

Nyborg
Købstad

Dyrehavegård

Dyrehave

Holkenhavn

Vindinge

Lamdrup

Rosilde

Kullerup

Holskov Hgd

ROSILDE

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	----------------------------	---------------------------	--------------------------

Navn: Rosilde	Navnetype: Rosilde
-------------------------	------------------------------

Bemærkninger:

Rosilde er nævnt første gang 1414 i formen Rosildhe, Roseldhe. Forleddet er en form af mandsnavnet, gl. Roir. Efterleddet er en form af navneordet, gl. wæl(l), som betyder væld, kilde.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. **By-tomten** Rektangulær, reguleret vejforteby.

Gårdene ligger op til dels vejen, dels de to vejforter. En af gårdene ligger dog en smule væk fra byen. Der er kun aftegnet enkelte huse mellem gårdene. Bygaden går øst-vest. Vindinge Å løber langs bygaden.

b. **Placering i forhold til by-marken**

- centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. **Udskiftning**

år: 1798   figur: Stjerneudskiftning.

d. **Udflytning**

- ved udskiftningen   2 gårde
 efter udskiftningen   5 gårde

ØKONOMI

a. **Vangesystem**

driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1
 vangeantal: 3

Vangelag med Refsvindinge, Eskilstrup og Sulkendrup.

b. **Ressourceområdets sammensætning**

landskabsform: G. Østfyn. Erosionsdal mod øst. Tunneldale i den sydlige del.

jordbund: Moræneler med ferskvandsdynd, -tørv og ler især mod øst.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturlig afgrænset.

- overvejende agerjord
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 70% af gårdene er flyttet ud og tre af de udflyttede gårdes tomter er frilagte (en tidligt udflyttet mod øst og de to sidste gårde mod vest). Vejforløbet er bevaret, men vejforterne er væk. I selve byen er der bygget huse langs bygaden og umiddelbart syd for byen er der placeret et større parcelhuskvarter.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Enkelte udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Vindinge

STATISTIK

Areal: 408 ha., heraf opdyrket 1688: 45%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	96	72	87	

Bebyggelsesenheder:

	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	12	9	10	10	10	11	14
Huse:		1	2		3		
Huse m/ jord:						12	15
Huse u/ jord:				2			7
I alt:	12	10	12	12	13	23	36

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
40	1664	1	3	6	9,6
40	1688	2	5	3	7,2
91	1844		10	1	7,4
64	1903	4	9	1	5,6

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	71	93	126
Børn:	25	41	40
I alt:	96	134	166

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	----------------------------	---------------------------	--------------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			2		4	1	4	1
1844		1			11	11		
1903	9	11			5	11		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 408 ha. store ejerlav var i 1682 opdyrket 45%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes i 1684 ret lavt til 72 tdr. htk. mod 87 tdr. i 1844. Muligvis er der foregået opdyrkning i mellemtiden. I 1500 omtales skove til Rosildegård. O. 1800 var skovarealerne ubetydelige. Af det oprindelige ejerlav er Lamdrup udflyttet og udparcelleret. Rosilde stjerneudskiftedes i 1798 og siden er 7 gårde udflyttet. I 1425 havde landsbyen en lille hovedgård Rosildegård, hvortil bl.a. lå 5 gårde i Rosildeby. Rosildegård omtales endnu i 1500, men godset spredtes snart. I 1664 havde kronen 2 gårde, medens den indensogns hovedgård Holckenhavn havde 4 gårde. I løbet af 1700-tallet samledes hele byen under Holckenhavn og den bestod i 1802 af 10 egaliserede fæstegårde a. 8-2-2-1 tdr. htk. samt 10 huse med jord. Endnu i 1844 lå byen samlet under Holckenhavn og endnu i 1903 var overgangen til selveje langt fra afsluttet. Antallet af gårde i byen faldt fra 12 til 10 i løbet af perioden 1572 til 1664 (i 1610 mandtallet mangler de skattefrie ugedagstjenere til den indensogns hovedgård Holckenhavn. I forbindelse med overgangen til selveje ekspanderer gårdtallet i normalt omgang, medens hus og befolkningstallets vækst i det 19. årh. ligger i underkanten af det normale. Gårdene var i 1684 i gennemsnit lidt over normal størrelse. Byen egaliseredes i løbet af 1700-tallet. I 1809 fandtes der desuden 11 egaliserede husmandssteder o. o-3-1-2 tdr. htk.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

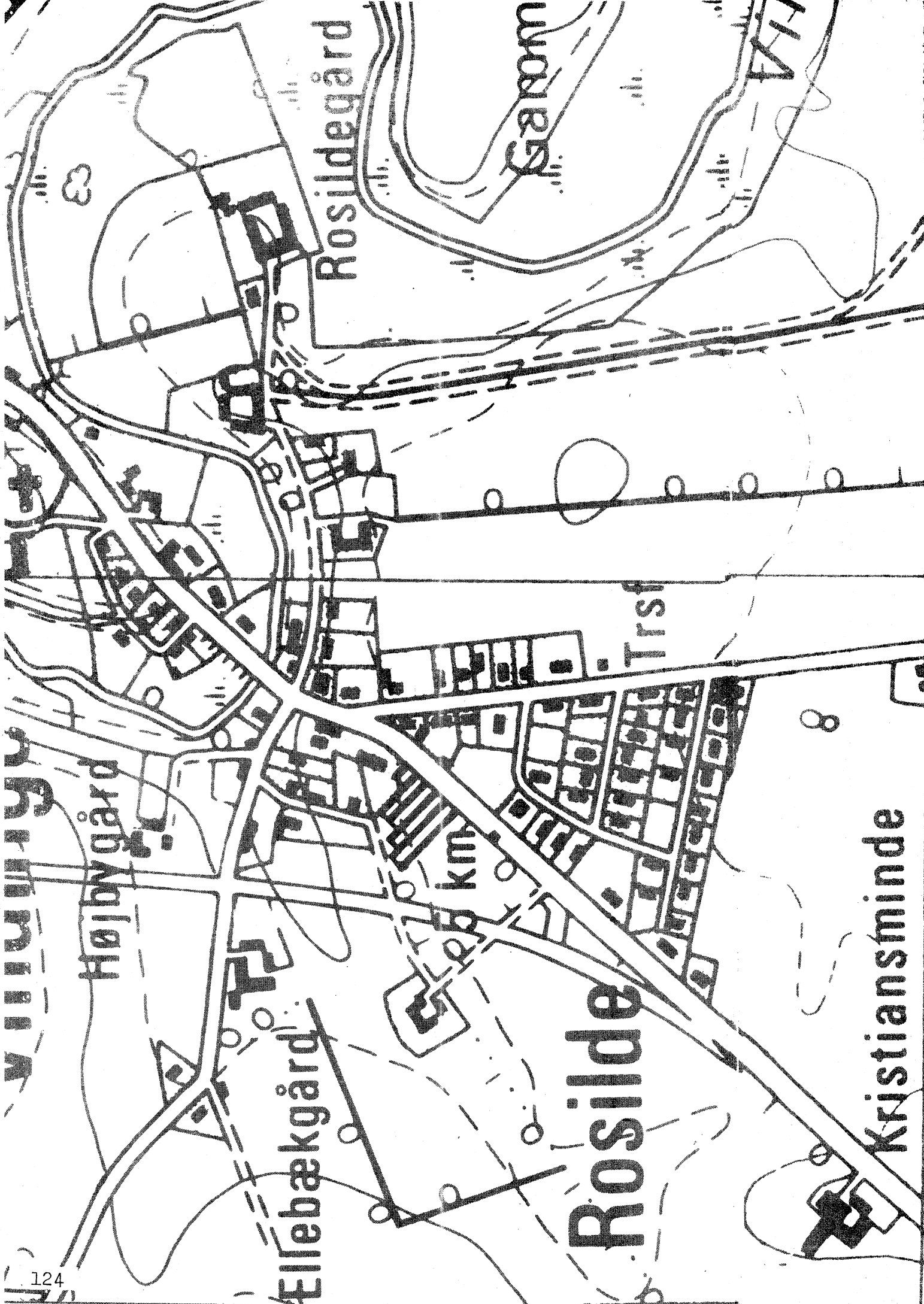
Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse

- 1) Anlægstype. Den middelstore adelby er randplaceret i sit ejerlav og har åorientering. Byformen er den på Fyn ret sjældne regulerede vejforteby. Af ejerlavet er udparcelleret udflytterbebyggelsen Lamdrup.
- 2) Udviklingstype. Byen husede i 1400-tallet et væbnergods, Rosildengård, hvorunder størsteparten af byen lå. Det er muligt, at bytomtens regulerede præg står i forbindelse hermed. I løbet af 1700-tallet samledes byen under den indensogns hovedgård Holckenhavn, der foretog en egalisering. Overgangen til selveje skete sent og efterfulgtes af modrat ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Bytomten er opløst og nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret enkelte udskiftningshegn.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 2-3 frilagte gårdtomter.

Rosidegård

Særom

WINDHOLM

Højbygård

Trst

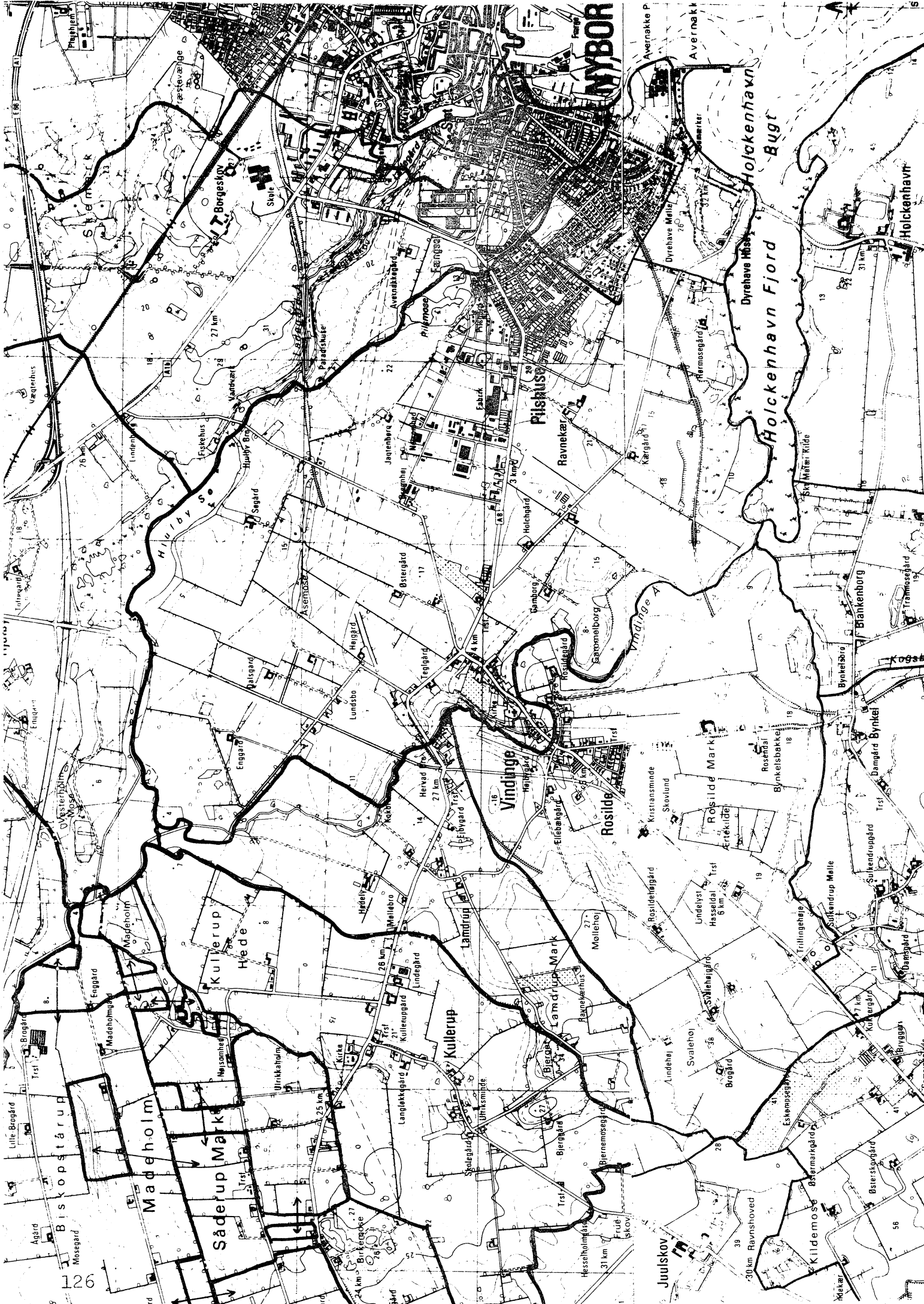
km

Ellebækgård

Roside

Kristiansminde

NYBOR

Holckenhavn Bugt

Holckenhavn Fjord

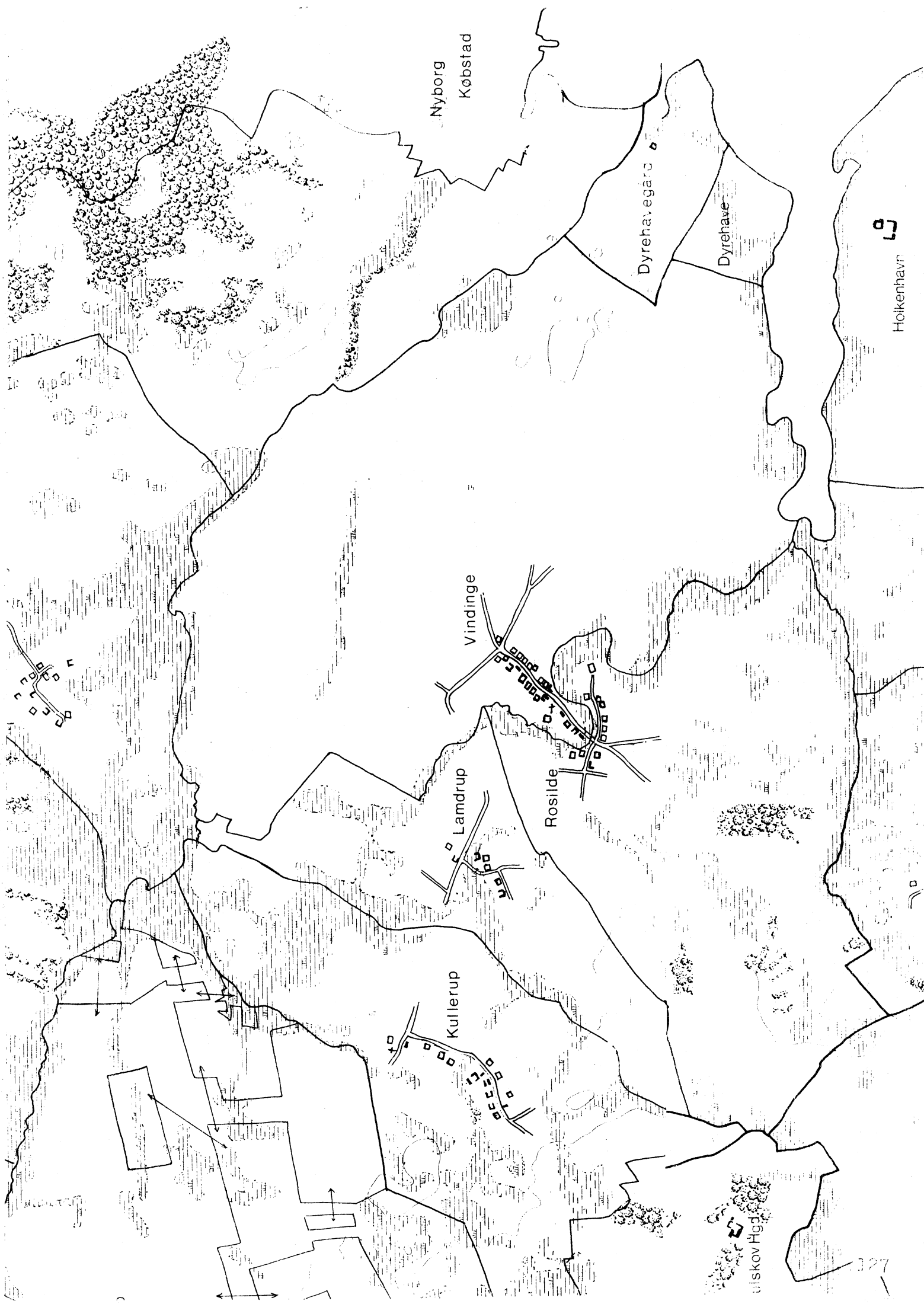
Pilshuse

Vindinge A

Rosild

Rosild Mark

Juulskov

Nyborg
Købstad

Dyrehavegård

Dyrehave

Høkenhavn

Vindinge

Lamdrup

Rosilde

Kullerup

Ulsskov Hgd.

SULKENDRUP

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	---------------------	--------------------	-------------------

Navn: Sulkendrup	Navnetype: -torp
----------------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Sulkendrup er nævnt første gang 1302 i formen Sulkæthorp. Forleddet er mandsnavnet, glda. Sulki. Efterleddet er torp, glda. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby, som i dette tilfælde er Kogsbølle.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 20% af gårdene er flyttet ud og deres tomter er frilagte. Vejforløbet er bevaret, men rettet en smule ud. Der er kun bygget enkelte nye huse i byen og møllen ligger der stadig.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

De fleste udskiftningshegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Vådområde bevaret mod nord.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Vindinge

STATISTIK

Areal: 326 ha., heraf opdyrket 1688: 62%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	92	76	60				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	11	1 ¹	13 ¹	10 ¹	9	8	11
Huse:			2		7		
Huse m/ jord:				4		11	11
Huse u/ jord:							5
I alt:	11	1	15	14	16	19	27
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.			Gennemsnit
58	1664	3	1	8			7,7
50	1688	1	6	3			7,6
100	1844		8				6,8
55	1903	5	6				4,6
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	76	91	91			
	Børn:	44	33	63			
	I alt:	120	124	154			

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Vindinge

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					13 [⊕]	2		
1844					8	11		
1903	8	11			3	5		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 326 ha. store ejerlav var i 1682 opdyrket 62%. Byen havde da trevangsbrug, og takseredes på grund af den intensive udnyttelse ret højt til 76 tdr. htk. i 1684 mod 60 tdr. i 1844. Sulkendrup er udparcelleret af Kogsbølle. Sulkendrup mølle, der omtales fra 1425 (24 tdr. mel i årlig afgift), har gjort et mindre indhug i naboejerlavet Rosilde. Et marknavn Gammelbølle (nævnt 1682) vidner formentlig om en forgænger for den nuværende bebyggelse. Byen strimmeludskiftedes i 1798 og siden er 2 gårde flyttet ud. Der omtales en væbnergård i Sulkendrup i 1302 og år 1500. I 1354 mageskiftede Jakob Karlsen Sulkendrup til Thomas Jensen af Gildersig. I 1425 havde hovedgården Rosildegård 1 gård og 2 småbrug foruden møllen i byen. I 1435 erhvervede Lykesholm 1 gård i Sulkendrup. Hertil kom en selvejergård der i 1537 lå under kronlenet Nyborg, medens Nyborg skole i 1554 havde 2 gårde, hvoraf den ene var Damsgård. Inden 1588 havde den indensogns hovedgård Ulfeldskolen (Holckenhavn) samlet hele byen ved mageskifter. Den bestod da af 9 gårde og 4 småbol, hvoraf det ene var nyopført og 1 hus. Frem til 1844 lå byen samlet under Holckenhavn og endnu i 1903 var der mange fæsteenheder tilbage i byen. Antallet af egentlige gårde var i 1500-1700-tallet 9-10, hvortil kun en 3-4 småbol der oftest regnedes for huse. I forbindelse med en egalisering nedsattes gårdtallet til 8 inden 1802. Overgangen til selveje forøgede gårdtallet i normalt omfang, medens hus- og befolkningsvæksten i det 19. århundrede var beskeden. Byen var i 1664 inddelt i en gårdklasse (a. 9-10 tdr. htk.) og en bolklasse (1½-2 tdr.). Inden 1802 egaliseredes gårdene på et hartkornsniveau a. 8-2-3-3/8 tdr. I 1802 var der tillige 11 egaliserede husmandssteder (a. 3 skp. htk.) i byen.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	---------------------	--------------------	-------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

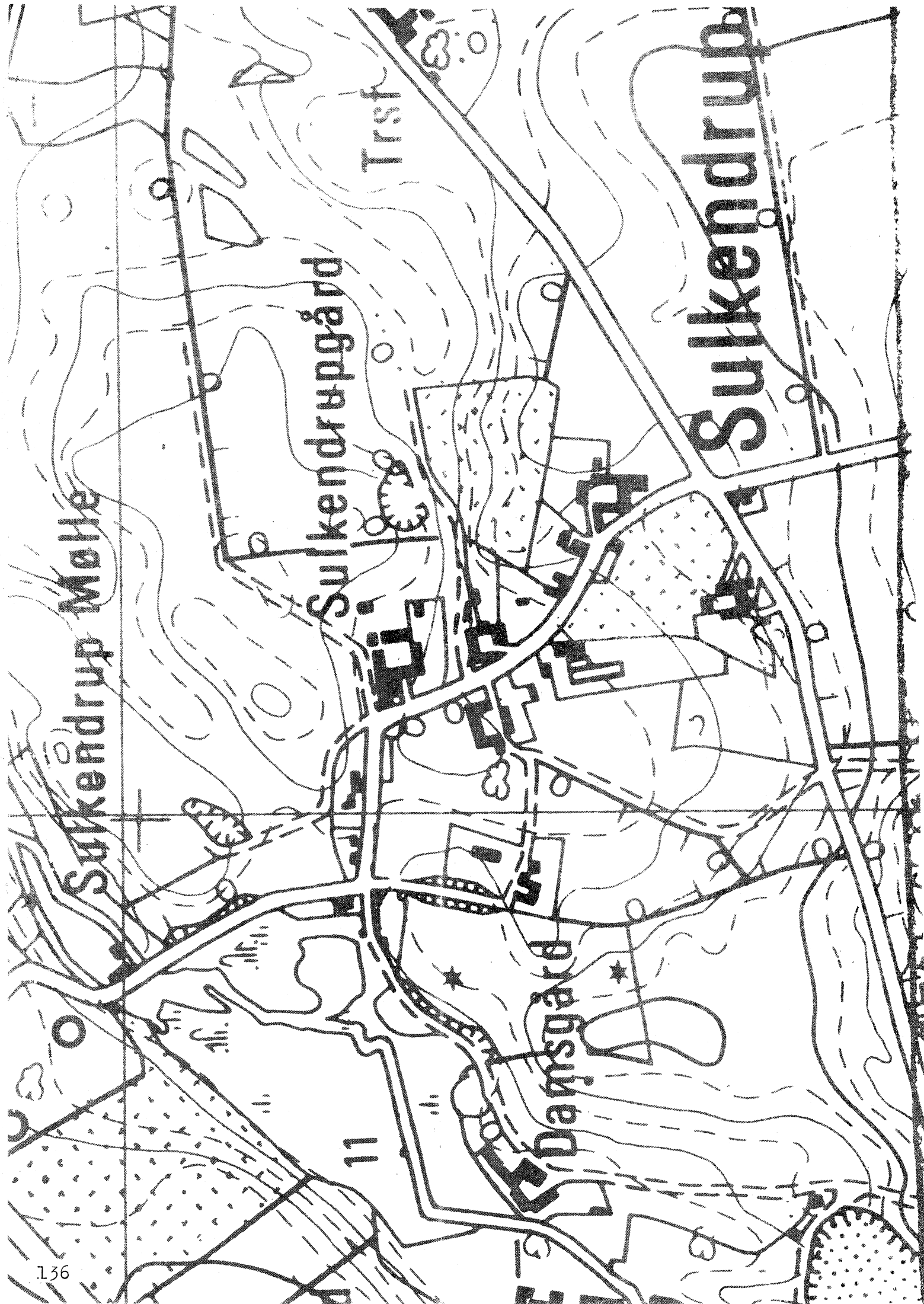
Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

- 1) Anlægstype. Den middelstore udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerori-entering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejbytype. Et Gammelbøllenavn vidner formentlig om en forgænger for den nuværende bebyggelse.
- 2) Udviklingstype. Byen husede i senmiddelalder et væbnergods. En mølle omtales allerede i 1400-tallet. Inden 1588 samledes byen under den indensogns hovedgård Holckenhavn, der egaliserede landsbyen (2 gange?). En sen overgang til selveje ledsagedes af moderat ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig, forholdsvis typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

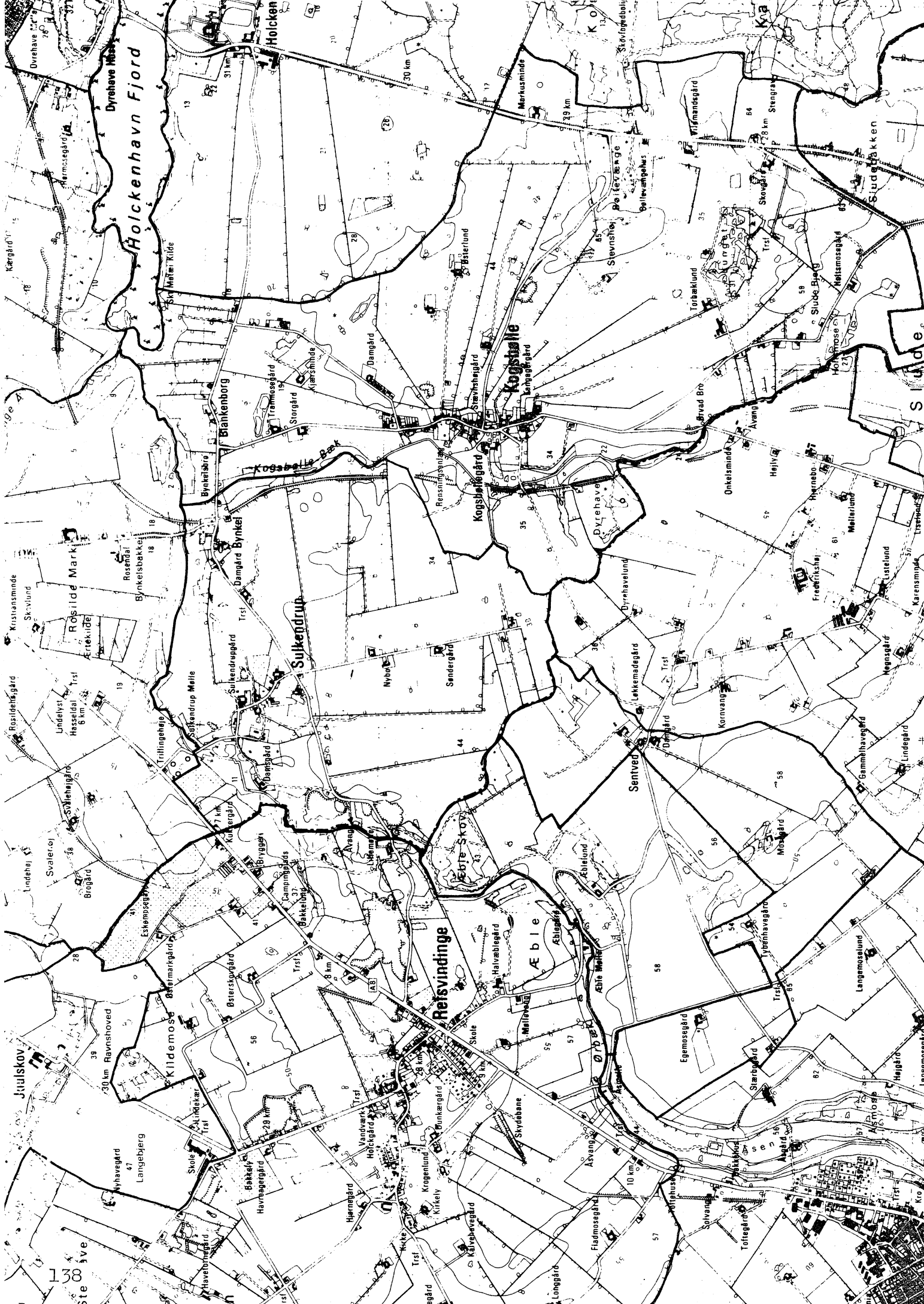
Relikt-vurdering: Stor interesse

- 1) Bytomten er forholdsvis velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret de fleste udskiftningshegn samt et større engareal.
- 3) Særlige relikter: Møllen.
- 4) Arkæologiske interesser: 1 frilagt gårdtomt, en Gammelbølle.

Holstenhavn Fjord

Kogsbølle

Rejsvindinge

Æble

Sultendrup

Blankenborg

Sentved

Juulskov

Sulde

Dyrehave

Holkenhavn

Kogsbølle

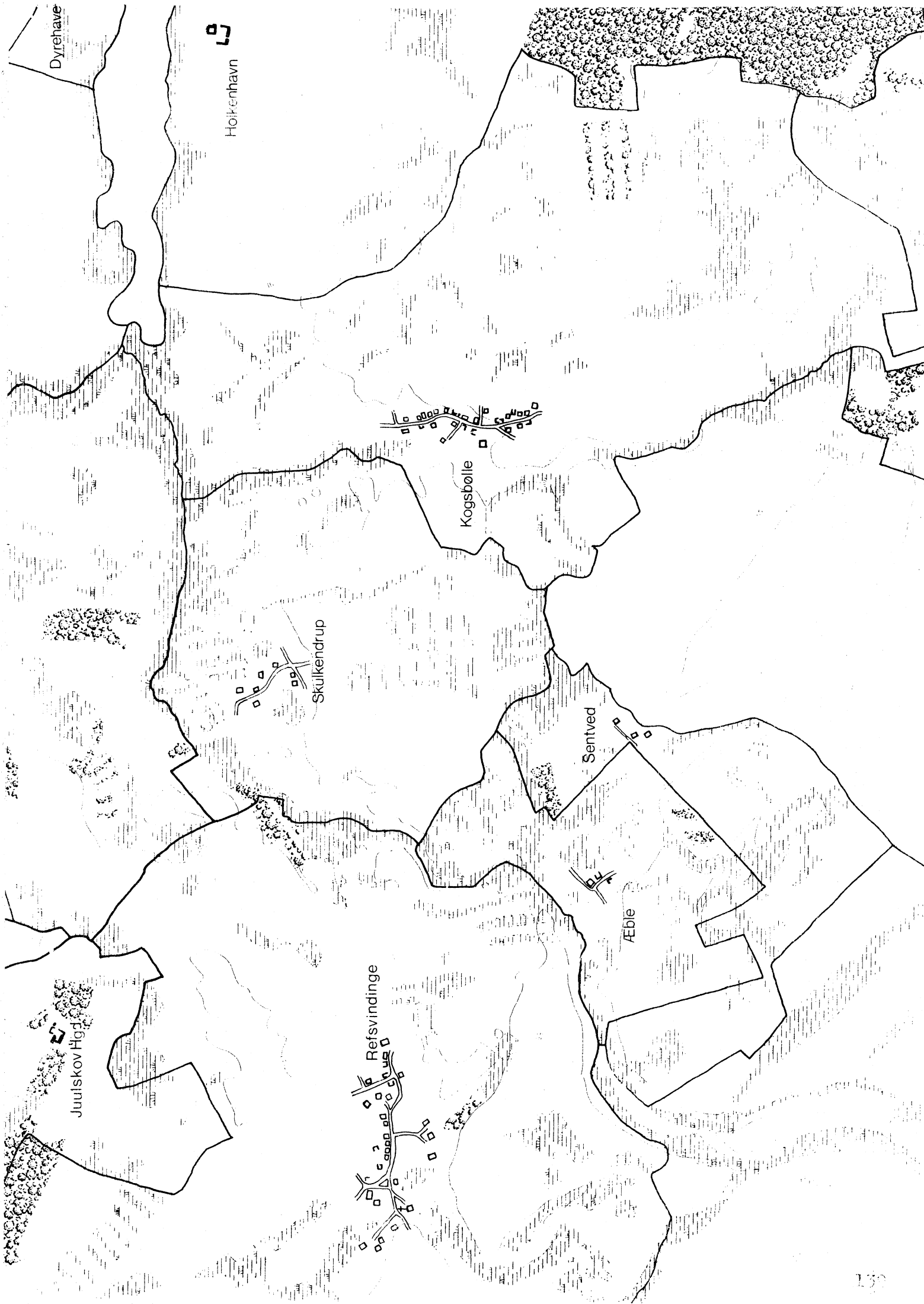
Skulkendrup

Sentved

Æble

Juulskov Hgd.

Refsvindinge

VINDINGE

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	----------------------------	---------------------------	--------------------------

Navn: Vindinge	Navnetype: -inge
--------------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Vindinge er nævnt første gang ca. 1186 i formen in Winninghe. Navnet er sandsynligvis afledt af roden i udsagnsordet, glde. winnæ, som betyder udføre, overvinde, erhverve. Navne på glde. -ing, forudsætter almindeligvis et oprindeligt naturnavn med samme endelse.

Anlægstype: Adelby med kirke.	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
---	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

I 1353 sluttedes ved Vindinge et forlig mellem Valdemar Atterdag og de holstenske grever.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. **By-tomten** Rektangulær reguleret vej - og vejforsteby. (!)

Gårdene ligger tæt på begge sider af bygaden og forsten. En del af gårdene er bygget sammen. Husene ligger spredt mellem gårdene. Kirken ligger i den sydvestlige del af byen.

b. **Placering i forhold til by-marken**

- centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

Byen er orienteret ned til Vindinge å.

c. **Udskiftning**

år: 1799   figur: Blokudskiftning.

d. **Udflytning**

- ved udskiftningen   1 gård
 efter udskiftningen   8 gårde

ØKONOMI

a. **Vangesystem**

driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1
 vangeantal: 3

b. **Ressourceområdets sammensætning**

landskabsform: G. Østfyn. Erosionsdal mod vest. Tunneldale mod øst og nord-øst.

jordbund: Moræneler med ferskvandssand, -dynd og -ler mod vest.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Lamdrup.

- overvejende agerjord
 overvejende med større indhold af
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
----------	---------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-toften

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 90% af gårdene er flyttet ud og de fleste gårdtomter er blevet bebygget med huse. Sidstnævnte ligger ikke så regelmæssigt som gårdene, hvorfor byen mest af alt ligner en slynget vejby. Vejforløbet er bevaret, men forten er væk. En del af gårdtomterne på den østlige side af forten er helt eller delvis frilagt.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

De fleste udskiftningshegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Ejerlavet er præget af de mange udflyttergårde og en del bebyggelse mod sydvest på grund af Nyborg by's vækst.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Vindinge	Nyborg	Vindinge

STATISTIK

Areal: 703 ha., heraf opdyrket 1688: 65%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	197	189	137				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	21 ⁺	18 ⁺	21 ⁺	22	19	19	24
Huse:		5	4		21		
Huse m/ jord:				1		23	22
Huse u/ jord:				2		8	23
I alt:	21	23	25	25	40	50	69
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
50	1664	7	9	4	9,9		
64	1688	2	7	13	8,6		
95	1844		18	1	6,3		
63	1903	7	16	1	5,2		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	184	229	240			
	Børn:	75	119	94			
	I alt:	259	348	334			

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	----------------------------	---------------------------	--------------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	6		11	4	2		2	
1844	1	4			9	12	9	15
1903	13	97			7	7	4	11

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 703 ha. store ejerlav var i 1682 opdyrket ikke mindre end 65%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes på grund af den intensive udnyttelse ret højt til 189 tdr. htk. i 1684 mod 137 tdr. i 1844. I 1682 omtales en kohave med græsning til 17 høveder. Vindinge er herredsbys og var tæt knyttet til Nyborg købstad, der er umiddelbar nabo. På Gammelborg ø.f. Vindinge skal efter traditionen det ældste Nyborg have ligget. I 1664 blev to kirkejorder i Vindinge dyrket af Nyborgensere. Af ejerlavet er ud mod kysten udskilt to mindre ejerlav, Dyrehave (de er muligvis inkluderet i hartkornstallet 1684, men ikke i 1844). Mod vest synes grænsen til Lamdrup reguleret. Vindinge blokudskiftedes i 1799 og siden er 17 gårde flyttet ud. Ejendomsforholdene synes i senmiddelalderen ret sammensatte. I 1354 afhændede Jakob Karlsen sit gods i Sulkendrup og Vindinge. I 1400-tallet kan blandt de adelige besiddere nævnes Sten Basse, Jep Joachimsen og Christoffer Lykke. Under kronlenet Nyborg lå i 1537 6 selvejergårde. Hertil kom 5 kirkegårde til Vindinge, Nyborg og Kullerup kirker, foruden præstegården. Endnu i 1664 var kronen klart dominerende godsbesidder, medens den indensogns hovedgård Holckenhavn da kun havde 2 gårde. I forbindelse med kron-godsudlæggene samledes byen under Juelsberg, der i 1775 havde 9 gårde i 9-5-2-7/9 tdr. htk. og 9 huse, samt Holckenhavn, der i 1809 havde 9 gårde a 8-4-1-2 5/18 tdr. htk. og 12 huse. Juelskov havde desuden på dette tidspunkt en enkelt gård. Endnu i 1844 var Holckenhavn og Juelsbergs gods intakt og endnu i 1903 var overgangen til selveje langt fra afsluttet. Antallet af gårde faldt fra 21-22 i 1500-1600-tallet (i 1610 mandtallet mangler de skattefrie indensogns ugedagstjenerne til Holckenhavn) til 19 åbenbart i forbindelse med egaliseringen. Overgangen til selveje ledsagedes af ekspansion i gårdtallet i normalt omfang, medens hus- og befolkningstallets vækst ligger i underkanten af det normale. I det 20. årh. har Nyborgs forstæder bredt sig ind over ejerlavet. Gårdene var i 1684 i gennemsnit forholdsvis store. Byens to hovedlodsejere egaliserede deres andele i 1700-tallet, hvorved landsbyen som helhed fik et egaliseret præg. I 1806 oprettede Holckenhavn et hospital for 8 fattige i den gl. kirkelade.

FYNS AMT	Herred: Vindinge	Kommune: Nyborg	Sogn: Vindinge
-----------------	---------------------	--------------------	-------------------

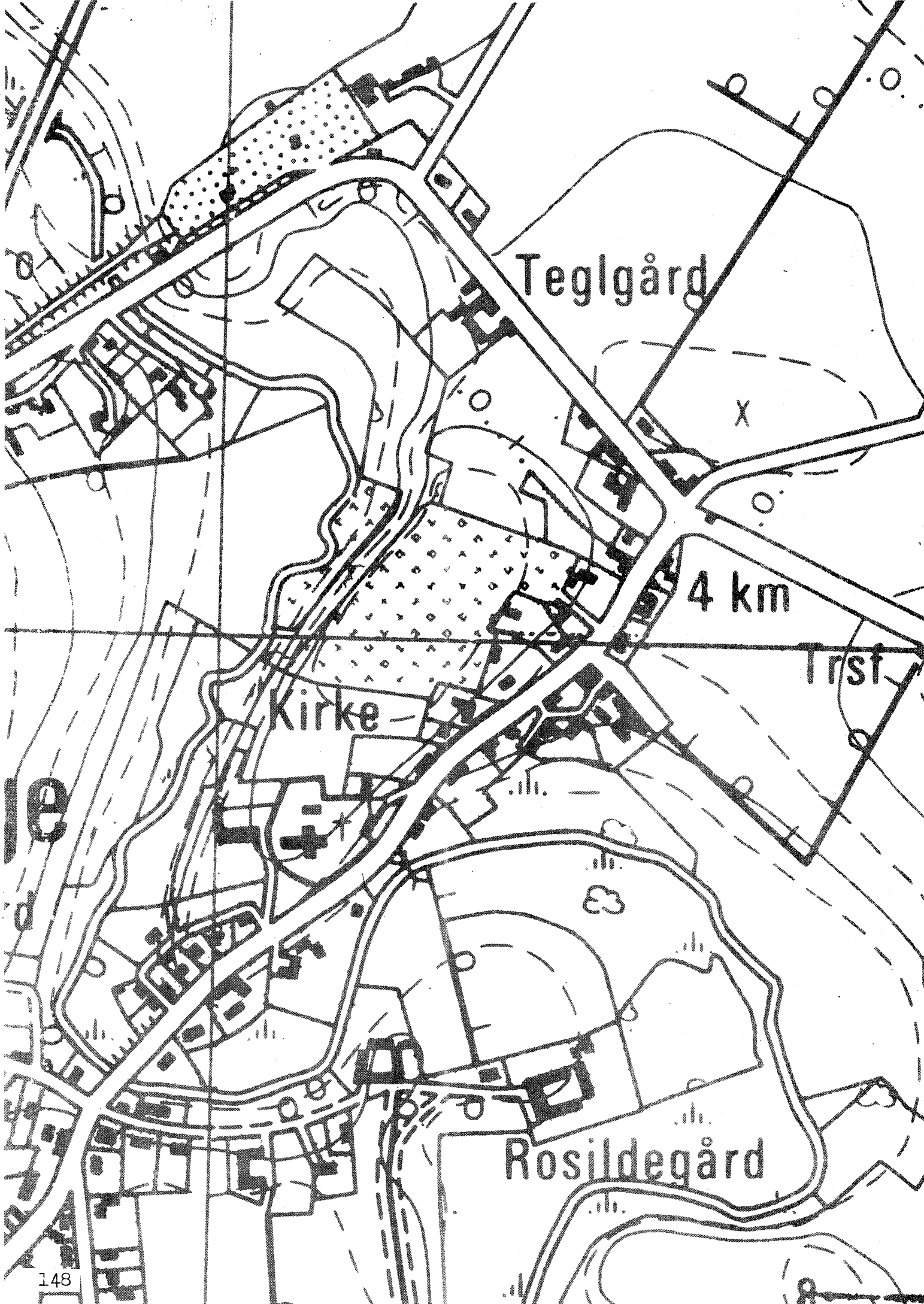
Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Særlig interesse.

- 1) Anlægstype. Den store kirke-adelby af før-vikingetids navnetypen -inge er randplaceret og orienteret ned mod Vindinge Å. Byformen er den på Fyn ret sjældne rektangulære regulerede vejforteby. Byen er herredsby og tæt knyttet til Nyborg købstad, hvis forgænger skal have ligget i ejerlavet. Ud mod kysten er to mindre ejerlav (Dyrehave) udparcelleret.
- 2) Udviklingstype. Byen domineredes i 1500-1600-tallet af kron- (herunder selvejere) og kirkegods. Efter krongodsudlæggene deltes byen stort set af Holckenhavn og Juelsberg der egaliserede hver sin del. Overgangen til selveje skete sent og ledsagedes af ekspansion i begrænset omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden og typeren anlægstype med adskillige udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Bytomten er opløst og nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret de fleste udskiftningshegn, men er i dag delvis dækket af forstadsbebyggelse.
- 3) Særlige relikter: Kirke, hospital.
- 4) Arkæologiske interesser: Gammelborg.

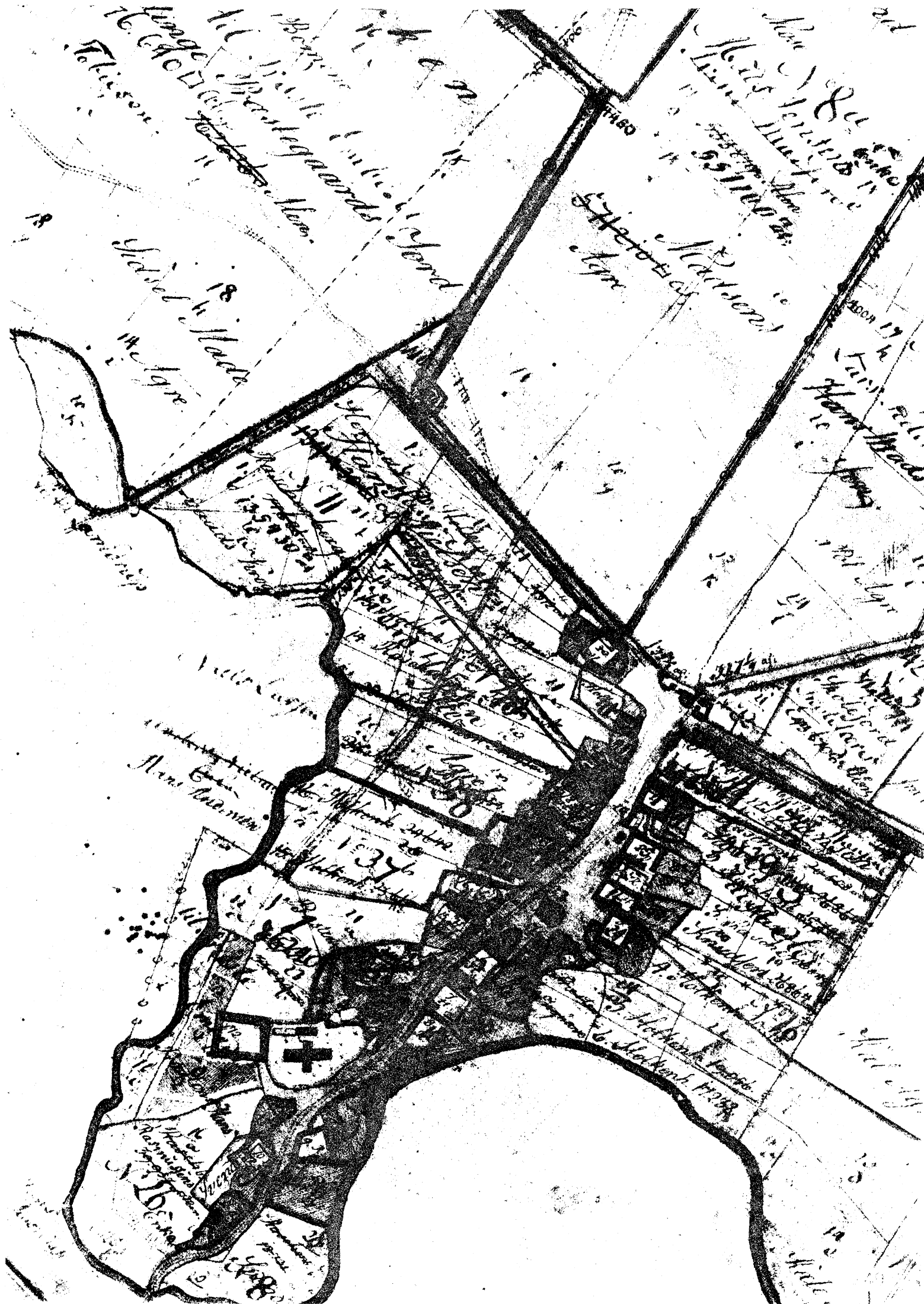
Teglgård

4 km

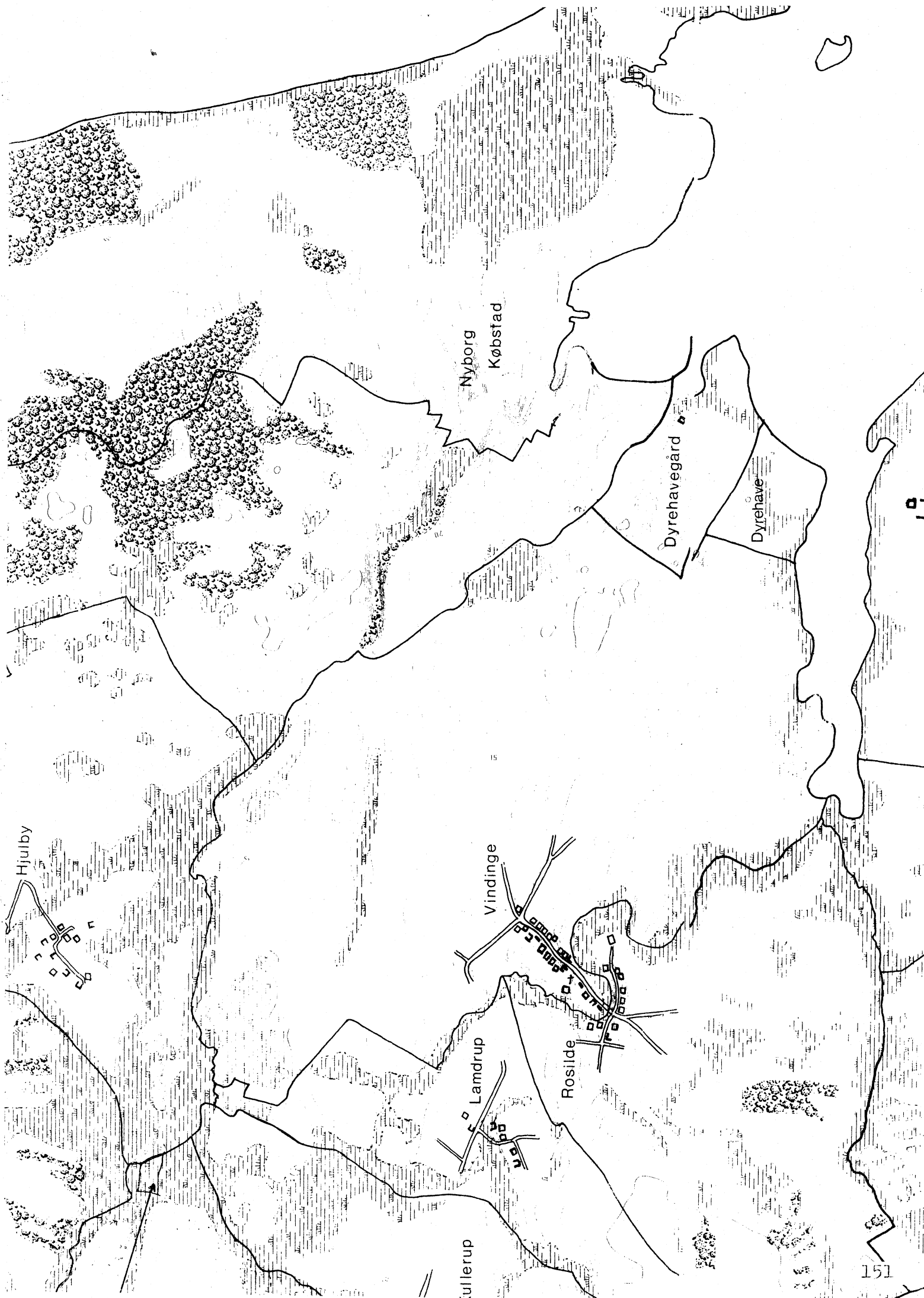
Kirke

Trst

Rosildegård

Nyborg
Købstad

Dyrehavegård

Dyrehave

Hjulby

Vindinge

Lamdrup

Rosilde

Sullerup

